

PRZEWODNIK

METODYCZNY NAUCZANIA

ETYKI ZAWODOWEJ

W POLICJI

Październik 2023

„Zatwierdzam”

Redakcja pod kierunkiem:

mł. asp. Dariusza Rajskiego

Publikację opracował zespół w składzie:

mł. insp. Krzysztof Łaskiewicz, mł. insp. Małgorzata Ratajczyk, podinsp. dr Edyta Naja, podinsp. Dorota Trzaskuś, nadkom. Anna Frencel, nadkom. Joanna Pławecka, nadkom. Dorota Rak, nadkom. Kamil Sikorski, kom. Monika Kostecka, podkom. Marlena Połowianiuk, mł. asp. Dariusz Rajski, Marta Krasuska.

mł. insp. Krzysztof Łaskiewicz – nadzór merytoryczny

Paulina Ostrowska – informacja naukowa

Materiał edukacyjny do wewnętrznego użytku w Policji

Centrum Szkolenia Policji w Legionowie

Ul. Zegrzyńska 121

05-119 Legionowo

www.csp.edu.pl

SPIS TREŚCI:

I.	<i>Wprowadzenie</i>	
	1. Słowo wstępne	4
	2. O andragogice i nauczaniu policjantów i policjantek	5
	3. Rota ślubowania policjanta	9
II.	<i>Konspekt</i>	
	1. Struktura konspektu	10
	2. Konspekt	11
	3. Strategie wdrażania metod nauczania etyki zawodowej	15
III.	<i>Baza wiedzy</i>	
	1. Przykłady ćwiczeń	38
	2. Galeria pozytywnych i negatywnych postaw policjantów i policjantek	42
	3. Odpowiedzialność karna i dyscyplinarna policjantów.....	58
	4. Porównanie współczesnych i przedwojennych Zasad Etyki Zawodowej Policjanta	66
IV.	<i>Środki dydaktyczne</i>	
	1. Prezentacja multimedialna	69
	2. Test wiedzy	83
	3. Wzór certyfikatu	85
V.	<i>Przydatne pojęcia</i>	86

20 LAT

ZASAD ETYKI
ZAWODOWEJ POLICJANTA

*„Można w sobie człowieczeństwo rozwijać,
Można je potęgować i dopełniać,
Lecz można je też niweczyć i degradować,
Można je w drugim człowieku afirmować
Albo umniejszać i niszczyć”.*

Maria Gołaszewska¹

Słowo wstępne

Oddajemy w Twoje ręce narzędzie, które ułatwi Ci dzielenie się wiedzą z innymi policjantami i policjantkami na temat praktycznych aspektów etyki zawodu policjanta. Autorzy opracowania celowo nazwali to narzędzie Przewodnikiem, ponieważ prowadzenie działań edukacyjnych wcale nie należy do najprostszycch wyzwań i wymaga umiejętnego dzielenia się wiedzą. Kompedium, które aktualnie czytasz jest tak skonstruowane, że nawet jeżeli nie posiadasz istotnych doświadczeń dydaktycznych, to dobrze sobie poradzisz. Jest jednak warunek: Twoje szkolenia powinny być dobrze przygotowane i nigdy rutynowe. Musisz pamiętać, by nie ulegać stereotypom, że grupy szkoleniowe zebrane w miejscu szkolenia są takie same i mają te same potrzeby. Każda grupa jest w istocie inna i składa się z osób o różnych doświadczeniach społecznych i zawodowych. Osoby te mają różne drogi życiowe, wiek, płeć, staż służbowy. Także systemy wartości, poziom tolerancji, mogą się od siebie różnić. Twoje spotkania z grupą szkoleniową powinny być ciekawe i dostarczać nie tylko nowej wiedzy, ale także utrwalania tej nabytej. Staraj się pozostawić szkolonych z refleksją na temat znaczenia etyki w życiu zawodowym i poza nim.

mł. insp. Krzysztof Łaszkiwicz

---

¹ Maria Gołaszewska – prof. UJ, filozof, estetyk

O andragogice i nauczaniu policjantów i policjantek

mf. insp. Krzysztof Łaszkiewicz

Zacznijmy od automotywacji!

Fakt, że jesteś osobą wskazaną do szkoleń z zakresu etyki zawodowej postaraj się odbierać jako formę uznania zawodowego. Trudno bowiem, by szkolenia z zakresu etyki zawodowej prowadziła osoba, które nie cieszy się zaufaniem przełożonych oraz kolegów i koleżanek. Mamy świadomość, że jest to dodatkowe zadanie, ale postaraj się na to popatrzeć z perspektywy mentora, a zatem osoby która może mieć realny wpływ na przyszłe działania osób, z którymi służyysz społeczeństwu.

Z chwilą rozpoczęcia pracy edukacyjnej na podstawie Konspektu stajesz się właśnie mentorem. Mentoring to partnerska relacja między mentorem a osobą szkoloną, zorientowana na odkrywanie i rozwijanie potencjału szkolonego. Opiera się na inspiracji, stymulowaniu i przywództwie. Z mentoringiem mamy do czynienia, gdy bardziej doświadczony kolega udziela rad, a demonstrowane przez niego zachowania stanowią wzorzec do naśladowania.

Bardzo ważną kwestią przy nauczaniu etyki zawodowej jest zatem własna wiedza oraz doświadczenie z tego zakresu. Niemniej ważne jest jednak posiadanie w sobie odpowiedniej motywacji do prowadzenia tego rodzaju edukacji. Bardzo ważne jest zatem niemal każdorazowe stawianie sobie pytania, zanim rozpocznę szkolenie: Po co ja je tego uczyć, jakie to ma znaczenie dla osób służących w Policji? Na tego rodzaju szkolenia nie można zatem patrzeć podejściem „statystycznym” i zadaniowym. Nie chodzi bowiem o szybkie, masowe szkolenia dla uzyskania wysokiej liczby przeszkolonych, ale o przemyślane podejście, które pozostawi po sobie tzw. ślad szkoleniowy. To pojęcie oznacza w praktyce moment, w którym policjant, na przykład znajdując się w sytuacji interwencyjnej, w przypadku wątpliwości, zawahania, odwoła się myślami do Twojego szkolenia. Z taką automotywacją powinieneś przygotowywać się do szkolenia oraz je przeprowadzić.

Ważna jest Twoja świadomość na temat praktycznego znaczenia zasad etyki zawodowej policjanta. Na pewno już wiesz, że etyka zawodowa policjanta to zespół norm o charakterze moralnym i społecznym, z których bezpośrednio wynikają jego obowiązki, nazywane także powinnościami. Musisz pamiętać, że etyka zawodowa jest kluczem do właściwego wykonywania zawodu. Ustanowienie jej norm służy lepszemu wykonywaniu obowiązków przez policjantów. Każda norma etyki zawodowej jest skonstruowana tak, że zawiera nakazy oraz zakazy zachowania dla osób wykonujących dany zawód. Ma to znaczenie zwłaszcza w przypadku zawodów, których nieodłączną częścią jest kontakt z ludźmi, co może wiązać się z występowaniem różnych konfliktów czy dylematów moralnych. W takich sytuacjach policjant powinien kierować się normami etyki zawodowej.

Na zasady etyki zawodowej policjanta powinieneś patrzeć jak na swoistego rodzaju parasol ochronny dla wielu praw i wolności człowieka. Etycznie postępujący policjant będzie zawsze chronił życia i zdrowia innych ludzi. Jego postępowanie będzie wolne od tortur lub innych form niehumanitarnego, czy poniżającego traktowania. Etyczny policjant nie będzie się kierował uprzedzeniami społecznymi.

Jego relacje w służbie z innymi ludźmi będą pozytywne, za zachowania poza służbą nie będą przynosiły ujmy, czy nawet hańby dla munduru policyjnego.

Warto abyś przy okazji wiedział, że analizy rozwoju etyki zawodowej dowodzą, że ustanawianie norm etyki zawodowej ma najdłuższą tradycję w przypadku zasad postępowania rycerzy w średniowieczu, zawodów medycznych oraz prawniczych. Ustanowione normy etyki zawodowej lekarzy, etyki zawodowej prawników oraz kodeksy etyczne postępowania rycerzy zostały nałożone na ww. grupy jako zobowiązanie do ich przestrzegania. W zależności od kontekstu masz prawo odwoływać się nawet do kodeksów rycerskich, aby uzmysławiać silne i ponadczasowe związki z misjami i zawodami o służebnym charakterze.

Warto pamiętać, że zasady etyki zawodowej policjantów mocno podkreślają, że policjanci mają działać w imię interesu i ochrony bezpieczeństwa obywateli (społeczeństwa), ale i państwa, jego integralności, bezpieczeństwa, a nawet nienaruszalności jego granic. Staraj się także pamiętać o drugim wymiarze zasad etyki zawodowej. Za nieprzestrzeganie norm etyki zawodowej policjanta przewidziane są różne restrykcje. Najsurowszą z nich jest wydalenie ze służby w Policji.

Style uczenia się

Każdy z nas preferuje określony styl uczenia się. Wystarczy przypomnieć sobie jak ludzie uczą się używanie nowego sprzętu, np. telefonu komórkowego, innego niż posiadamy do tej pory. Jedni zanim włożą kartę SIM i uruchomią telefon, przeczytają całą instrukcję. Ktoś będzie czytał instrukcję i na bieżąco sprawdzał, jak to działa. Kolejne osoby włączą telefon i zaczną próbować, co się dzieje, gdy naciskają poszczególne klawisze. Inny znajdzie w otoczeniu kogoś, kto ma już taki telefon i poprosi, by mu pokazał „co i jak”. Znajdzie się i osoba sprawdzająca wszystkie możliwe funkcjonalności i zastanawiająca się, jak je wykorzystać. Ktoś inny będzie jedynie wykorzystywał możliwość dzwonienia, nawet nie wiedząc, co mógłby jeszcze zrobić... Każde takie postępowanie odzwierciedla po prostu indywidualny styl uczenia się.

Wyróżnia się cztery główne style uczenia się: aktywny, refleksyjny, teoretyczny i pragmatyczny. Ponieważ jak wspomnieliśmy na początku, ludzie w grupach szkoleniowych różnią się od siebie, poznanie przykładowych stylów przyswajania wiedzy, może być przydatne.

Styl aktywny (empiryk): Ten styl jest preferowany przez osoby, które uczą się najlepiej poprzez działanie. Takie osoby wybierają przede wszystkim formy nauki oparte na własnym doświadczeniu lub doświadczeniu innych uczestników szkolenia. Ludzie tego typu często kierują się emocjami, lubią rozmawiać o uczuciach, stronią natomiast od rozważań teoretycznych.

Styl refleksyjny (kontemplator): To styl dla tych, którzy uczą się poprzez ocenę skutków działania, kiedy mogą obserwować działania innych i zastanowić się, co się wydarzyło i dlaczego. Oczekują bezstronności i sami są bezstronni. Ich własna obserwacja jest podstawą do wyrabiania opinii. Zwolennicy stylu refleksyjnego najchętniej występują w pozycji obserwatora.

Styl teoretyczny (teoretyk): Jest on charakterystyczny dla osób uczących się na podstawie prezentowanych przez trenera gotowych modeli teoretycznych; mają analityczne i konceptualne podejście do nauki. Osoby te nie są nakierowane na ludzi, raczej na rzeczy lub symbole. Ponieważ mają silną potrzebę autorytetu, chętnie przyswajają wiedzę trenera bądź ekspertów. Nie lubią „zbędnego teatru”.

Styl pragmatyczny (pragmatyk): To styl dla osób, które uczą się najlepiej w sytuacji, kiedy występuje bezpośrednio ogniwo łączące rozważane zdanie z problemem praktycznym lub możliwością wykonania praktycznego ćwiczenia. Lubią eksperymentowanie. Możliwość natychmiastowego zastosowania zdobytej wiedzy jest podstawą ich sposobu nauki.

Od lat zastanawiano się, jak poradzić sobie z tak dużą różnorodnością sposobów uczenia się ludzi. W każdej grupie znajdują się bowiem osoby reprezentujące wszystkie style uczenia się. Ważne jest stwarzanie takich możliwości uczenia się, aby ludzie reprezentujący różne style uczenia się mieli szansę zrealizować postawione przed szkoleniem cele. Najłatwiej zrobić to wykorzystując model opracowany w połowie lat 70. przez Davida Kolba.

Według Kolba uczenie się jest procesem nieustannej modyfikacji uprzedniego doświadczenia przez doświadczenie następujące po nim. Nowa wiedza i umiejętności nie zapisują się jak znaki na „czystej kartce umysłu”, lecz wchodzi w interakcje z tym, co dana osoba już wcześniej posiadała. Kolejne doświadczenia wzbogacają nas i powodują, że nowe informacje przyswajane są szybciej niż ma to miejsce np. w przypadku zdobywania wiedzy przez bierne słuchanie. Kolb zaproponował, by na proces uczenia się patrzeć jak na pewien cykl, w którym główną funkcję stanowią doświadczenie jednostki i jego analiza. Ponadto wyróżnił w swym cyklu cztery etapy:

- **doświadczenie** – umożliwienie przeżycia konkretnego doświadczenia (np. podczas nauki zasad obsługi petenta – stworzenie możliwości obsługi petenta),
- **refleksja** – doświadczenie poddawane jest analizie, ujmowane z różnych perspektyw (np. co było dobrze, co należy zmienić, jak się zachowywał podmiot interwencji, jak zachował się policjant, jaki jest efekt),
- **konkluzja** – wyciągnięcie wniosków z doświadczenia i refleksji (np. jak należy obsługiwać petenta, o czym trzeba pamiętać, jakie są zasady profesjonalnej obsługi),
- **sprawdzenie** – aktywne eksperymentowanie; uczący zmienia swoje zachowanie i zaczyna eksperymentować z nową wiedzą, by sprawdzić, czy nowo wypracowane teorie są przydatne (np. przećwiczenie nowego sposobu obsługi petenta).

Aby proces uczenia się był efektywny ważne jest, by wystąpiły w nim wszystkie cztery etapy cyklu.

1

Zanim przeprowadzisz szkolenie:

- dobrze zapoznaj się z Konspektem, jego strukturą i zawartością,
- postaraj się uaktualnić przykłady,
- zorganizuj grupę docelową osób szkolonych,
- staraj się tak dobierać grupę szkoleniową, aby przełożeni nie byli uczeni z podwładnymi,
- zadbaj, aby w miarę możliwości grupę reprezentowały obie płci,
- zarezerwuj salę, rzutnik, przygotuj materiały dydaktyczne, w miarę możliwości sprawdź salę, czy działa rzutnik itd.

2

Bezpośrednio przed szkoleniem:

- zadbaj o siebie, także pod względem aprowizacyjnym,
- będziesz nauczał etyki – zadbaj o regulaminowy wygląd,
- przyjdź wcześniej, przewietrz salę, sprawdź czy wszystko działa,
- przygotuj swoje miejsce pracy, tak aby Konspekt i inne materiały były Ci pomocne,
- postaraj się zapanować nad ewentualnym stresem (picie kawy lub napojów energetycznych może wzmacniać stres). Lepszy jest głęboki wdech, przewietrzenie się, ale także pogodne podejście do szkolenia.

3

Kiedy rozpocznesz szkolenie:

- staraj się przez całe szkolenie być osobą pogodną i uśmiechniętą,
- przywitaj osoby szkolone nie tylko w sposób formalny, uważaj jednak na anegdoty sytuacyjne, zwłaszcza, kiedy nie znasz grupy,
- umotywuuj potrzebę przeprowadzenia tego szkolenia, to bardzo ułatwi Ci dalszą komunikację z grupą,
- z uwagi na krótki czas szkolenia zrezygnuj z autoprezentacji szkolonych i ogranicz ją do powiedzenia kilku zdań o sobie,
- postaraj się przekazać szkolonym mini kontrakt:
  - jesteśmy punktualni
  - nie używamy telefonów komórkowych
  - nie przeszkadzamy sobie nawzajem
  - nie oceniamy się nawzajem, nie krytykujemy wypowiedzi innych
  - jesteśmy aktywni
  - na czas szkolenia możemy sobie mówić po imieniu
  - staramy się, aby tematy wrażliwe poruszone na szkoleniu nie były następnie dyskutowane z osobami, które nie były uczestnikami szkolenia

4

Podsumowanie szkolenia:

- użyj metody „podaj dalej”, aby szkoleni po jednym zdaniu wypowiedzieli się o szkoleniu,²
- pamiętaj, aby podziękować szkolonym za udział w szkoleniu i wypełnienie ankiet,
- zostaw do siebie informacje kontaktowe i pozwól szkolonym na ewentualny kontakt
- poproś, aby szkoleni pozostawili po sobie porządek na sali.

² „Podaj dalej” to na przykład użycie gumowej piłki, albo innego ergonomicznego przedmiotu, który uczestnicy losowo sobie podają, a osoba otrzymująca przedmiot wypowiada się i podaje go kolejnej osobie.

Rota ślubowania policjanta

- fundament etyki zawodowej

W trakcie prowadzonych zajęć odwołuj się nie tylko do Zasad etyki zawodowej policjanta, lecz także do słów Roty ślubowania. Rota w podniosłych słowach wskazuje na najważniejsze aspekty służby w Policji. Jest kwintesencją intencji, z którymi przystępujemy do służby. Rozważ, czy zasadnym będzie rozpoczęcie zajęć właśnie od prezentacji roty jako przypomnienia wypowiedzianych kiedyś przez każdą policjantkę i policjanta słów. Zwróć uwagę grupy na to, że w jej ostatnim wersie jest mowa o przestrzeganiu zasad etyki zawodowej.

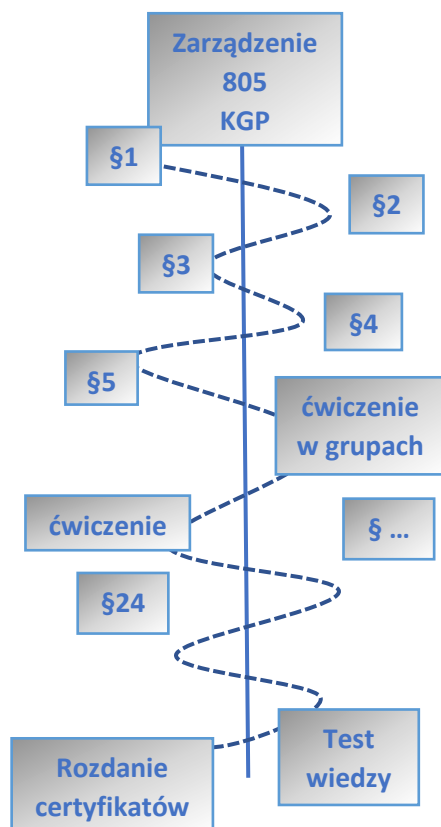
*Ja, obywatel Rzeczypospolitej Polskiej,
świadom podejmowanych obowiązków policjanta,
ślubuję:
służyć wiernie Narodowi,
chronić ustanowiony Konstytucją
Rzeczypospolitej Polskiej porządek prawny,
strzec bezpieczeństwa Państwa i jego obywateli,
nawet z narażeniem życia.
Wykonując powierzone mi zadania,
ślubuję pilnie przestrzegać prawa,
dochować wierności konstytucyjnym organom
Rzeczypospolitej Polskiej,
przestrzegać dyscypliny służbowej
oraz wykonywać rozkazy i polecenia przełożonych.
Ślubuję strzec tajemnic związanych ze służbą,
honoru, godności i dobrego imienia służby
oraz **przestrzegać zasad etyki zawodowej.**³*

---

³ Art. 27. 1. ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji

Struktura konspektu

mf. asp. Dariusz Rajski

Poniższy konspekt ma być dla Ciebie pomocą i realnym wsparciem w realizacji zajęć z etyki zawodowej. Wybierz swoją ścieżkę prowadzenia zajęć dydaktycznych: podążaj za konspektem lub tylko jego fragmentami.

Uzupełnieniem konspektu jest kolejny rozdział „Strategie wdrażania metod w procesie nauczania etyki”, w którym odnaleźć możesz fragmenty gotowego scenariusza Twoich zajęć.

Treści szkolenia zostały uporządkowane według hierarchii i struktury przedstawionej w Załączniku do Zarządzenia nr 805 Komendanta Głównego Policji z dnia 31 grudnia 2003 r. w sprawie „Zasad etyki zawodowej policjanta”. Kolejne paragrafy są etapami zajęć, omawiaj je tak długo, jak uznasz za konieczne. Przygotuj pytania otwarte, które zainicjują dyskusję w grupie, rozmawiaj o wątpliwościach etycznych policjantów. To ile czasu zaplanujesz dla omawiania poszczególnych paragrafów, zależy będzie od specyfiki grupy i jej potrzeb. Dostosuj zajęcia do swoich odbiorców oraz do czasu, którym dysponujesz. Jeśli uznasz, że niektóre paragrafy możesz pominąć bez szkody dla osiągnięcia celu dydaktycznego - zrób to.

W trakcie realizacji zajęć korzystaj z przykładów policjantek i policjantów, którzy swoją postawą dali świadectwo etycznego zachowania. Przeszukaj aktualności na stronie internetowej swojej jednostki lub garnizonu. Wyszukaj aktualne komunikaty prasowe o etycznych postawach z Twojej okolicy. Mów także o błędach, one również mają głęboki walor edukacyjny. Skorzystaj z galerii pozytywnych i negatywnych postaw, którą dla Ciebie przygotowaliśmy (rozdział III. 2.).

Podczas realizacji zajęć, zaproponuj grupie ćwiczenia do wykonania. Są one jedną z najlepszych technik aktywizujących. Jeśli prowadzisz zajęcia dla dużego audytorium, zastosuj podział na grupy i zaproponuj wykonanie ćwiczenia w podgrupach. Przygotuj własne ćwiczenia lub skorzystaj z tych, które zaproponowano w rozdziale III.1.

Konspekt

mf. asp. Dariusz Rajski

ZAŁOŻENIA ORGANIZACYJNO-PROGRAMOWE

Temat	Szkolenie z zakresu etyki zawodowej policjanta
Czas trwania	3 godziny (180 minut)
Cel ogólny	Poznanie i zrozumienie zasad etyki zawodowej policjanta.
Cele szczegółowe	Uczestnicy: - znają znaczenie pojęć: godność, moralność, etyka, stereotyp, uprzedzenie, dyskryminacja, korupcja, sygnalista; - potrafią ocenić określone zachowania funkcjonariuszy jako etyczne i nieetyczne; - potrafią wskazać wzajemną relację pomiędzy etyką a prawem; - potrafią wskazać konsekwencje etycznych i nieetycznych zachowań dla wizerunku Policji jako formacji. - są świadomi odpowiedzialności dyscyplinarnej za nieetyczne zachowanie.
Grupa docelowa	Od 15 do 25 osób.
Metoda nauczania	Pogadanka, dyskusja kontrolowana, ćwiczenia.
Pomoce dydaktyczne	Komputer, rzutnik, prezentacja multimedialna, wydrukowane egzemplarze Załącznika nr 1 do Zarządzenia nr 805 KGP, test wiedzy, certyfikaty uczestnictwa.

TREŚCI KSZTAŁCENIA		Czas
Blok I.	1. Przyjmij grupę, przedstaw się. 2. Podaj temat oraz schemat organizacyjny zajęć. 3. Zmotywuj grupę do aktywnego uczestnictwa. 4. Zadaj pytania otwarte dotyczące etyki zawodowej.	20 min.
Blok II.	1. Omów pierwszą część <i>Zasad etyki zawodowej policjanta</i> (§ 1-10.). Zwróć szczególną uwagę na wymienione aspekty:	40 min.
	§1. - wyjaśnij pojęcia: <i>etyka, moralność, wartość moralna, norma moralna, ocena moralna</i> ; - zainicjuj dyskusję na temat ogólnych wartości i norm moralnych uwzględniających specyfikę zawodu policjanta; - nawiąż do art. 132 ustawy o Policji i obowiązku przestrzegania Zasad etyki zawodowej;	
	§2. - wyjaśnij relację pomiędzy etyką a prawem (zasada komplementarności i subsydiarności); - zwróć uwagę, jaki wpływ ma aktywność policjantek i policjantów w mediach społecznościowych na kształtowanie wizerunku całej formacji (konsekwencje pozytywne i/lub negatywne);	
	§3. - zapytaj, jak grupa rozumie znaczenie pojęć: <i>uczciwość, rzetelność, odpowiedzialność, odwaga, ofiarność</i> , w razie konieczności wyjaśnij te pojęcia; - przedstaw pozytywny przykład postawy policjanta lub policjantki, korespondujący z omawianym paragrafem;	
	§4-5. - przeprowadź krótką dyskusję na temat praw człowieka, wskaż godność jako źródło praw człowieka; - podkreśl znaczenie przestrzegania prawa do życia oraz zakazu tortur jako dwóch fundamentalnych praw człowieka w służbie Policji; - podkreśl związek pomiędzy §4 i §5; - przypomnij treść najważniejszych przepisów regulujących użycie broni palnej i środków przymusu bezpośredniego;	
	§6. - wyjaśnij znaczenie pojęć: <i>bezstronność, stereotyp, uprzedzenia, dyskryminacja</i> ;	
	§7. - powiedz, że funkcjonariusze publiczni są reprezentantami państwa i o wynikających z tego obowiązków: <i>schludnego ubioru, poprawnego zachowania, kultury osobistej</i> ;	
	§8-9. - podkreśl znacznie otwartości i bezstronności w kontaktach z osobami z różnych grup (uwzględnij kontakt z osobami z niepełnosprawnościami), a także potrzebę dostosowania swojego zachowania do ich cech oraz uzasadnionych potrzeb; - wyjaśnij znaczenie zachowania dyskrecji dla budowania zaufania do Policji;	
	§10. - pokaż, że sytuacja opisana w omawianym paragrafie jest jednym z najtrudniejszych zadań w służbie, wyjaśnij dlaczego; - wskaż na potrzebę taktownego zachowania oraz troski wobec osoby dotkniętej traumatycznym zdarzeniem, by rozpacz osoby nie zamieniła się w kolejny dramat;	
	2. Przeprowadź ćwiczenie	20 min.
	3. Przerwa	20 min.

Blok III.	1. Omów drugą część <i>Zasad etyki zawodowej policjanta</i> (§ 11-24.). Zwróć szczególną uwagę na wymienione aspekty:		40 min.
	§11	<ul style="list-style-type: none"> - omów istotę oraz rodzaje korupcji; - przedstaw trzy rodzaje odpowiedzialności, którą ponosi policjant za korupcyjne (nieetyczne) zachowanie: karną, dyscyplinarną oraz moralną; 	
	§12	<ul style="list-style-type: none"> - przypomnij, że korzystanie z policyjnych baz danych powinno odbywać się wyłącznie w ramach prowadzonych czynności służbowych; - zwróć uwagę, że legitymacja służbowa powinna być używana wyłącznie w ramach służby; 	
	§13	<ul style="list-style-type: none"> - powiedz, że informacja to cenny zasób, który może wywołać poważny kryzys wizerunkowy; - zwróć uwagę na potrzebę zachowania dużej ostrożności w dawaniu wiary w informacje pochodzące z niepewnych źródeł (fake-newsy) i powstrzymania się w przekazywaniu ich dalej; - przypomnij o zakazie rozpowszechniania informacji na temat działań Policji bez zgody właściwego rzeczownika prasowego; 	
	§14-15	<ul style="list-style-type: none"> - przeprowadź dyskusję o zasadach poprawnego zachowania wobec innych policjantów, uwzględniając jednocześnie specyfikę służby; - wskaż negatywne konsekwencje egoizmu w służeniu; - podkreśl fakt, że wspólnym celem wszystkich policjantów jest zapewnienie bezpieczeństwa; 	
	§16	<ul style="list-style-type: none"> - powiedz o różnych płaszczyznach relacji, w których funkcjonują policjanci; - podkreśl fakt, że wzorem zachowania dla podwładnych jest postawa przełożonego (etyczna bądź nieetyczna); - wyjaśnij pojęcie <i>mobbing</i>; 	
	§17	<ul style="list-style-type: none"> - podkreśl wpływ autorytetu przełożonego na atmosferę pracy i dobre stosunki międzyludzkie i wiążącej się z tym odpowiedzialności; - powiedz, że konflikty są naturalnym elementem pracy w zespole i najważniejsze jest właściwe ich rozwiązywanie; - przeprowadź dyskusję o właściwych warunkach wykonywania zadań, zwróć uwagę na ich różnorodność w zależności od zajmowanego stanowiska; 	
	§18	<ul style="list-style-type: none"> - zwróć uwagę na konieczność używania przez przełożonego zrozumiałego języka oraz na trudności wynikające z występowania barier komunikacyjnych; - powiedz o rodzajach motywatorów: pozytywnych i negatywnych, finansowych i pozafinansowych, oraz motywacji wewnętrznej i zewnętrznej; 	
	§19	<ul style="list-style-type: none"> - przedstaw najważniejsze zasady w przekazywaniu podwładnym pochwał oraz słów krytyki; - zwróć uwagę, że kierowanie się przez przełożonego własnymi sympatiami może wpłynąć demotywująco na pozostałych członków grupy; 	
	§20	<ul style="list-style-type: none"> - nawiąż do potrzeby budowania właściwej atmosfery w służbie, w której podwładny powinien czuć respekt przed przełożonym, a nie lęk; - przeprowadź dyskusję na temat granic zaangażowania przełożonego w rozwiązywanie problemów osobistych podwładnych; 	
§21	<ul style="list-style-type: none"> - przypomnij, czym jest organizacja hierarchiczna; - powiedz o związku pomiędzy władzą, a odpowiedzialnością; 		
§22	<ul style="list-style-type: none"> - uzasadnij potrzebę doskonalenia wiedzy i umiejętności zawodowych, a także dbania o sprawność fizyczną w kontekście realizowanych przez Policję zadań; 		

	§23	- przedstaw i omów zdarzenia, które wpływają pozytywnie i negatywnie na wizerunek Policji;	
	§24	- powiedz o roli sygnalistów w inicjowaniu pozytywnych zmian w instytucjach; - wymień w ramach podsumowania przykłady najczęściej występujących nieetycznych zachowań w służbie.	
	2. Przeprowadź ćwiczenie		20'
Blok IV.	1. Zapytaj, czy grupa ma pytania do treści szkolenia, wyjaśnij wątpliwości.		5'
	2. Przeprowadź test wiedzy		10'
	3. Przeprowadzenie ankiety ewaluacyjnej, podsumowanie szkolenia.		5'

Strategie wdrażania metod nauczania etyki zawodowej

mf. asp. Dariusz Rajski

Na początku zajęć przyjmij grupę i przedstaw się. Pierwsze wrażenie jest ważne, dlatego zadbaj o tę część. Wskazówki dotyczące właściwego przygotowania zajęć i skutecznej autoprezentacji znajdziesz w rozdziale I. 2. Twoja praca powinna rozpocząć się dużo wcześniej, niż w pierwszej minucie prowadzonych zajęć.

Przedstaw grupie temat oraz schemat organizacyjny zajęć. Poinformuj o czasie, jaki jest przewidziany na szkolenie. Ustal lub zaproponuj przerwy. Grupa będzie czuła się bardziej komfortowo, znając ramy czasowe szkolenia i rozkład przerw. Przedstaw temat zajęć, a także schemat organizacyjny, który wybierzesz. Niech to będzie punktowe przedstawienie tego, czym będziesz się zajmował. Powiedz swojemu audytorium, co się wydarzy podczas szkolenia, w myśl powszechnej pośród mówców rady: *najpierw powiedz, o czym będziesz mówić. Później to powiedz. Na koniec powiedz, o czym powiedziałeś.* Poniżej znajduje się przykładowy schemat organizacyjny zajęć, wyświetl go na rzutniku:

- Dyskusja: dlaczego etyka jest istotna w życiu każdego z nas?
- Omówienie Zasad etyki zawodowej policjanta (§1-10)
- Ćwiczenie w grupach
- Przerwa (20 minut)
- Omówienie Zasad etyki zawodowej policjanta (§11-24)
- Ćwiczenie w grupach
- Odpowiedzialność dyscyplinarna
- Test wiedzy

Zmotywuj grupę do aktywnego uczestnictwa w zajęciach. Najważniejszy element we wstępnej części to zmotywowanie grupy do uczestnictwa i aktywnego słuchania. Powiedz, **DACZEGO** osoby mają poświęcić Ci uwagę. Ludzie oddają Ci swoje bardzo cenne zasoby: swój czas i swoją uwagę. Oddaj im coś równie cennego – zajęcia warte zapamiętania. Określ **CEL** Twoich zajęć - odpowiedz na pytanie, **PO CO ROBISZ TE ZAJĘCIA**, co chcesz powiedzieć i z jaką myślą na sam koniec chcesz pozostawić swoje audytorium. Dobrze, abyś określił jedną lub dwie najważniejsze tezy swoich zajęć. A może zacząć od idei?

Przykładowe tezy:

- ✓ Będziemy lepszą Policją, jeśli będziemy przestrzegać Zasad etyki zawodowej.
- ✓ Policjanci i policjantki odpowiadają za najwyższe wartości: za życie, zdrowie, wolność i bezpieczeństwo innych, dlatego muszą postępować etycznie.
- ✓ Bycie policjantem lub policjantką to honor i obowiązek, związane z przestrzeganiem Zasad etyki zawodowej.
- ✓ Etyczny przełożony to gwarancja dobrej atmosfery pracy i wysoki poziom satysfakcji podwładnych.
- ✓ Etyka zawodowa to kompas każdego policjanta i każdej policjantki. Podążaj za jego wskazaniem, a Twoja służba przyniesie ci satysfakcję na długie lata.
- ✓ Funkcjonariusze i funkcjonariuszki czasami popełniają błędy, etyka pomaga tych błędów unikać. Zasady etyki zawodowej pomagają w realizowaniu czynności służbowych, aby błędów było mniej.
- ✓ Bycie policjantem lub policjantką to coś więcej, niż przychodzenie do pracy na 8 lub 12 godzin. To część tożsamości i sposób życia.

Wybierz lub stwórz własne tezy, dobierz je w zależności od właściwości grupy. Dostosuj treści do swoich odbiorców, nieco inaczej prowadzi się zajęcia dla komórek patrolowo-interwencyjnych, inaczej dla komórek logistycznych, a jeszcze inaczej dla kadry kierowniczej. Podczas zajęć wielokrotnie wracaj do swojej tezy, niech to będzie myśl przewodnia Twoich zajęć, myśl od której rozpoczniesz i z którą zostawisz grupę na koniec spotkania.

Zadaj pytanie otwarte. Tutaj zaczyna się już właściwa część zajęć. Dobrze, abyś nie rozpoczynał jej od swojego monologu, bo możesz utracić uwagę grupy. Na początku większość ludzi jest skupiona na wykładowcy i ciekawa zajęć. Wykorzystaj tę energię i zadaj pytania otwarte. Istotne jest, abyś dał odczuć uczestnikom i uczestniczkom zajęć, że ich opinia jest dla Ciebie ważna, wtedy chętniej będą się włączać w dyskusję - daj im zatem przestrzeń do wypowiedzi, a wtedy chętniej włączą się w dyskusję.

Przykłady pytań otwierających na początek właściwej części zajęć:

- Dlaczego etyka jest istotna w służbie w Policji?
- Czym różni się etyka od moralności?
- Etyczny policjant /-ka to znaczy jaki/-a?
- Po co nam w Policji etyka zawodowa?
- Czym się różni zawód zaufania publicznego od innych?
- O czym mówią Zasady etyki zawodowej, czy ktoś pamięta jakieś paragrafy?
- Jak postępowanie jednego nieetycznego policjanta lub policjantki wpływa na odbiór całej formacji?

Po wysłuchaniu wypowiedzi uczestników i uczestniczek, warto abyś podsumował każdy z rozpoczętych wątków. Kończąc tę część przedstaw znaczenie Zasad etyki zawodowej w Policji. Niech to będzie klamra dla wcześniejszej dyskusji. W podsumowaniu podkreśl wyjątkowość służby w Policji i wyjaśnij z czego ona wynika.

Na interwencjach stykamy się z ludzkimi dramataми, tragediami, wykonujemy czynności przy katastrofach, zabójstwach, pożarach, wypadkach drogowych, rozbojach... Często mamy przed sobą osobę, której zawałił się cały świat. Stoimy przed człowiekiem czasem bardzo agresywnym, a czasem po prostu bezsilnym z ogromu zła lub nieszczęścia, które go spotkało. Dotykamy różnych emocji, są to ludzkie tży, czasem strach, wstyd, wdzięczność, żal, radość, rozczarowanie ale też gniew, nienawiść, irytacja, agresja... Dostrzegać człowieka w drugim człowieku, z emocjami, które nim targają, człowieka z przyrodzoną i niezbywalną godnością to powinność każdej policjantki i każdego policjanta.

Podczas służby stoimy niekiedy przed trudnymi wyborami. Od naszych decyzji zależą ludzkie losy. Etyka jest nam pomocna w dokonywaniu tych wyborów, kiedy mamy tylko ułamek sekundy na decyzję, kiedy nie ma czasu na analizę przepisów, tylko trzeba podjąć działanie tu i teraz. Wtedy kierujemy wewnętrznym kompasem, pokazującym, co jest dobre, a co złe, która droga jest słuszna a która niegodziwa. Zasady etyki zawodowej pomagają właściwie skalibrować ten kompas.

Nie każdy może zostać policjantem, bo nie każdy się do tego nadaje, bo nie każdy udźwignie taki ciężar. Jesteście wyjątkowi, że wykonujecie ten zawód.

Zarządzenie 805 – Zasady etyki zawodowej. Rozpocznij dyskusję nad poszczególnymi Zasadami etyki zawodowej. Zostały one określone w Załączniku do zarządzenia nr 805 Komendanta Głównego Policji z dnia 31 grudnia 2003 r. w sprawie „Zasad etyki zawodowej policjanta” (Dz. Urz. KGP z 2004 r. Nr 1, poz. 3). Jeśli masz taką możliwość, przekaz każdemu uczestnikowi szkolenia wydrukowany egzemplarz Zasad etyki zawodowej. W dalszej części przejdziemy do omawiania każdego paragrafu, więc taki materiał może okazać się pomocny. Dobrze również, gdybyś wyświetlił np. przy pomocy rzutnika, treść omawianych paragrafów. Do niniejszego konspektu opracowana została prezentacja multimedialna, z której możesz skorzystać (rozdział IV.1.).

Poniżej znajdziesz krótkie omówienie i propozycję na właściwe poprowadzenie dyskusji w obszarze każdego z paragrafów Zarządzenia. Podczas prowadzenia tej części zajęć, korzystaj z przygotowanych galerii pozytywnych i negatywnych postaw. Siła oddziaływania dobrze dobranego przykładu jest dużo większa niż wykładnia teoretyczna.

W swoim dialogu z grupą używaj feminatywów. W mowie potocznej utrwalone zostały i wciąż są bardziej powszechne męskie formy gramatyczne nazw zawodów lub funkcji: policjant, funkcjonariusz, sędzia, prokurator, urzędnik, naczelnik, kierownik itp. Stań się na swoich zajęciach ambasadorem dokonujących się pozytywnych zmian w języku i wszędzie tam, gdzie jest to zasadne, używaj wobec kobiet żeńskich form. Język, którym się posługujesz podczas zajęć z etyki również jest częścią etyki zawodowej! W warstwie językowej nie pomijaj zatem nikogo i promuj zasadę równości płci, przeciwdziałaj dyskryminacji.

§1

1. Zasady etyki zawodowej policjanta wynikają z ogólnych wartości i norm moralnych uwzględniających specyfikę zawodu policjanta.
2. Obowiązkiem policjanta jest przestrzeganie zasad etyki zawodowej.

Powiedz czym jest wartość moralna oraz norma moralna.

Wartością moralną będzie wszystko to, co uznajemy za cenne w naszym życiu, co pozwala stawać się nam moralnymi, dobrze czynić. Może to być np. sprawiedliwość, obowiązkowość, prawdomówność, miłość.⁴ Normy moralne są to zaś reguły postępowania, powinności względem innych. Mogą one przybrać formę zakazów albo nakazów.

Możesz w tym miejscu zaproponować grupie ćwiczenie „ważne karteczki” opisane w rozdziale III.1. Będzie ono pretekstem do rozmowy o tym, co jest dla nas ważne w życiu, jakimi wartościami się kierujemy, co jest dla nas cenne. Wydaje się, że w większości najważniejsze są dla nas wartości uniwersalne: zdrowie, rodzina, praca... ale co jest na dalszych miejscach?

Etyka zawodowa policjanta będzie zatem zbiorem zasad, które wynikają z ogólnych wartości i norm moralnych. To taki moralny drogowskaz. Tak jak w ruchu drogowym mamy znaki zakazu, znaki nakazu i znaki informacyjne, tak w Zasadach etyki zawodowej policjanta odnajdziemy pewne pożądane kierunki i granice, które należy przestrzegać.

„Najwyższy stopień moralności przejawia się nie wówczas, gdy człowiek powstrzymuje się przed złym zachowaniem, lecz wtedy, kiedy tworząc dobro innemu, sam przeżywa radość”.

Rimantas Tidikis, Prof. dr. hab., Uniwersytet Prawa Litwy

Nakazy w 805 KGP: bycia praworządnym, uczciwym, rzetelnym, odpowiedzialnym, odważnym, ofiarnym, życzliwym, bezstronnym, kulturalnym, taktownym, tolerancyjnym oraz nakaz poszanowania godności ludzkiej, respektowania prawa każdego człowieka do życia, dbania o wizerunek Policji, etc.

Zakazy w 805 KGP: tolerowania korupcji, wykorzystywania zawodu do celów prywatnych, akceptowania zachowań policjantów naruszających prawo, etc.

Zapytaj jaka jest specyfika zawodu policjanta? Jest o niej mowa w §1, co tutaj autor zapisu mógł mieć na myśli? Czym zawód policjanta różni się od innych zawodów? Możesz także zapytać czym jest zawód zaufania publicznego. Próba odpowiedzi na to pytanie może być wstępem do ciekawej dyskusji. Policjant nosi przy pasie broń palną, naboje i środki przymusu bezpośredniego. Bynajmniej nie są to przedmioty do ozdoby. Ojczyzna dała nam szczególne uprawnienia i oprócz uprawnień do używania broni palnej, możemy nakładać grzywny w formie mandatu karnego, dokonywać kontroli osobistej i przeszukania, zatrzymywania osób i rzeczy. Czynności te powinno się wykonywać w poszanowaniu godności każdego człowieka, bez nadużyć czy złośliwości.

Wyjaśnij pojęcia: etyka, moralność.

Wyjaśnij z czego wynika **obowiązek** przestrzegania Zasad etyki zawodowej policjanta – nałożony rotą ślubowania i art. 132. 1. Ustawy o Policji.

⁴ za Tadeuszem Ślipko, T. Ślipko, Zarys etyki ogólnej, Kraków 1984, s. 181.

§2

W sytuacjach nieuregulowanych przepisami prawa lub nieujętych w niniejszych zasadach etyki zawodowej policjant powinien kierować się zasadami współżycia społecznego i postępować tak, aby jego działania mogły być przykładem praworządności i prowadziły do pogłębienia społecznego zaufania do Policji.

Powiedz, że paragraf 2. ukazuje zasadę komplementarności i subsydiarności etyki wobec prawa, a zatem etyka uzupełnia i zastępuje prawo.

Policjanci, wykonujący przecież dość specyficzną profesję, dobrze wiedzą o tym, że życie potrafi napisać bardzo nieoczywisty scenariusz. Ludzkie losy są czasem poplątane, zupełnie niespodziewane, pogmatwane. Sprawy, które na początku wydają się rutynowe, mają czasem drugie, trzecie dno, zaskakują! Czasem te zawiłe ludzkie losy sprawiają, że trudno jest dopasować określoną sytuację do konkretnej normy prawnej. Czasami to wymaga dłuższego zastanowienia i analizy. W przypadku zgłoszenia przemocy domowej, czy od razu wiadomo, kto stosuje przemoc? Czy policjant po spędzeniu 10 minut w mieszkaniu i wsłuchiwaniu się w dwie wersje zważnionych stron, wie już wszystko o tej rodzinie? Czy przez te 10 minut poznał sytuację, która kształtowała się od kilku lat? Ale musi przecież podjąć decyzję o sposobie zakończenia interwencji. W tym decydowaniu, na podstawie ograniczonych informacji, pomocny jest wewnętrzny, etyczny kompas - właściwie skalibrowany, bezstronny, uwzględniający godność każdego człowieka, jego lęki i uzasadnione potrzeby. Czy transparent z nienawistnym hasłem, który jest niesiony przez demonstrantów to już nawoływanie do nienawiści czy jeszcze dopuszczalna krytyka? To są codzienne dylematy, które nie zawsze są do prostej oceny. Pomiędzy kolorami czarnym i białym są jeszcze inne odcienie i etyka pomaga je właściwie zakwalifikować, gdy nie wiadomo co robić.

Etyka pomaga dokonywać właściwych wyborów.

Przekonaj grupę, że Zbiór zasad etyki zawodowej policjanta nie jest przeszkodą, nie jest ograniczającym gorsetem. Zasady etyki zawodowej nie są kolejnym powodem dla wszczynania postępowań dyscyplinarnych. Zbiór zasad etyki powstał w innym celu. Etyka zawodowa jest przyjacielem, który podpowiada, co jest słuszne, ma być doradcą. Gdy nie wiadomo, co robić, jaką decyzję podjąć, *policjant powinien kierować się zasadami współżycia społecznego i postępować tak, aby jego działania mogły być przykładem praworządności i prowadziły do pogłębienia społecznego zaufania do Policji.* Tyle i aż tyle. Etyka uzupełnia prawo i zastępuje prawo w przypadkach nieoczywistych, nieuregulowanych przepisami.

Trudnym byłoby znać na pamięć treść wszystkich ustaw. Jeżeli jednak będę kierował się etyką w moich służbowych i życiowych wyborach, mogę przypuszczać, że nie popełnię błędów naruszających porządek prawny. Prawo karne jest tożsame z tym, co społecznie uznajemy za słuszne lub za niegodziwe.

Ćwiczenie 3 „Nielegalne - moralne”, którego opis znajdziesz w rozdziale III.1 dobrze koresponduje z §2 Zarządzenia. Ćwiczenie pokazuje, że życie jest czasami bardzo skomplikowane i policjant w tej złożoności spraw, musi się odnaleźć. Ćwiczenie zazwyczaj dobrze wychodzi w 3-4 osobowych grupach i jest świetną okazją do rozmowy o ocenie moralnej. Podczas dyskusji przypomnij, że ostateczna ocena zachowania sprawcy przestępstwa należy do sądu i przywołaj treść art. 53 kk.

Wspomnij o tym, że paragraf 2. odnosi się także do aktywności policjantów i policjantek w mediach społecznościowych, na forach, komunikatorach, etc. Pogłębianie społecznego zaufania do Policji to przede wszystkim działania w świecie realnym, ale przy omawianiu przepisu nie można zapominać o granicach wolności mundurowych dla ich aktywności w sieci. Podaj przykłady działań, które pomagają budować pozytywny wizerunek formacji oraz takie, które te wysiłki niweczą.

§3

Policjant powinien wykonywać czynności służbowe według najlepszej woli i wiedzy, z należytą uczciwością, rzetelnością, wykazując się odpowiedzialnością, odwagą i ofiarnością.

W tym paragrafie mamy wymienione cechy, którymi powinniśmy się charakteryzować, wyróżniać spośród innych zawodów. Są nimi uczciwość, rzetelność, odpowiedzialność, odwaga i ofiarność. Różne czynności służbowe, które podejmują policjanci i policjantki, powinni wykonywać według najlepszej woli i wiedzy. Zapis ten dotyka najważniejszych **INTENCJI**, z którymi przystępujemy do służby, wedle których pomagamy drugiemu człowiekowi.

Rozwiń znaczenie pojęć użytych w omawianym paragrafie.

Przedstaw dobry przykład. Paragraf 3. jest okazją, żeby sięgnąć po sylwetki policjantów i policjantek, którzy wykazali się odwagą, rzetelnością, uczciwością, ofiarnością. Zamiast rozważań teoretycznych, postaw na siłę dobrego przykładu. Wykorzystaj aktualne zdarzenia ze swojego garnizonu, sprawdź stronę internetową Twojej komendy lub portal policja.pl – znajdziesz tam najbardziej aktualne sylwetki policjantek i policjantów, którzy podjęli działania zasługujące na powszechne uznanie.

Możesz opisać zdarzenie, w którym policjant uratował 3-miesięczną niemowlę. Malutki chłopczyk zadławił się mlekiem, nie oddychał, był już cały siny. Walka policjanta o jego życie trwała ponad 10 minut. Policjant wykonał oddechy zastępcze i udroził drogi oddechowe niemowlaka. Jest to przykład na **RZETELNOŚĆ** wykonywanych obowiązków. Algorytm resuscytacji krążeniowo-oddechowej w przypadku niemowlaka różni się od tego stosowanego u osoby dorosłej. Policjant był uważny na szkoleniach z udzielania pierwszej pomocy i w godzinie próby wiedział jak zareagować, jak pomóc dziecku. Tylko dzięki wiedzy i umiejętnościom policjanta, historia zakończyła się szczęśliwie. Czyny heroiczne nie zdarzają się codziennie, ale codziennie policjant powinien **RZETELNIE** podchodzić do swoich obowiązków, bo nigdy nie wiemy, kiedy nadejdzie godzina próby. Całe zdarzenie i sylwetka policjanta opisana jest w rozdziale III.2.

Przykłady wszelkiej nierzetelności można natomiast odnaleźć w analizach wypadków nadzwyczajnych w służbie. Będą to różne zdarzenia: niezałożenie kajdanek, w konsekwencji czego osoba zatrzymana zbiegła; niesprawowanie należytego nadzoru; nierozpisanie interwencji w notatniku służbowym; niesprawdzenie kieszeni osoby zatrzymanej; niezgłoszenie interwencji własnej dyżurnemu jednostki; brak wzajemnej asekuracji podczas legitymowania osoby (tzw. trójkąt bezpieczeństwa). Przykłady, niestety, odnaleźć można w wielu komendach, komisariatach i posterunkach. Lekceważenie procedur prowadzi do gorzkich lekcji. Rzetelność to przestrzeganie tych procedur, ponieważ są one napisane dla bezpieczeństwa służby, naszego bezpieczeństwa i bezpieczeństwa osób, wobec których podejmujemy czynności.

Nierzetelność w służbie i lekceważenie procedur prowadzi do gorzkich lekcji.

§4

Policjant we wszystkich swoich działaniach ma obowiązek poszanowania godności ludzkiej oraz przestrzegania i ochrony prawa człowieka, w szczególności wyrażający się w:
1) respektowaniu prawa każdego człowieka do życia;
2) zakazie inicjowania, stosowania i tolerowania tortur bądź niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania.

W tej części mamy odniesienie do praw człowieka. Nie sposób było wymienić je wszystkie, dlatego zdecydowano się na dwa najważniejsze z punktu widzenia służby w Policji. Nie oznacza to, że pozostałe prawa człowieka są mniej ważne, tylko że te dwa uwzględniają w sposób szczególny specyfikę zawodu policjanta: respektowanie prawa każdego człowieka do życia oraz wolność od tortur.

Przeprowadź krótką dyskusję na temat praw człowieka, możesz skorzystać z poniższych pytań otwartych:

ZAPYTAJ

- dlaczego prawa człowieka są ważne z punktu widzenia służby w Policji
- czy słuchacze znają inne prawa człowieka, niż te wymienione w 805 KGP
- jakie akty prawne lub jakie instytucje stoją na straży przestrzegania praw człowieka

Przypomnij o roli Konstytucji RP, skupiając się na Rozdziale II „Wolności, prawa i obowiązki człowieka i obywatela”. Powiedz, że prawo do życia i wolność od tortur są powtórzone i chronione na gruncie różnych dokumentów prawa krajowego i międzynarodowego (Konstytucja RP, Kodeks karny, Powszechna Deklaracja Praw Człowieka, Europejska Konwencja Praw Człowieka i Podstawowych Wolności).

Przypomnij słuchaczom, że **ZAKAZ** tortur ma charakter **ABSOLUTNY**. To znaczy, że nie może być ograniczany, nie ma żadnego usprawiedliwienia, żadnego „stanu wyższej konieczności” aby policjant stosował tortury. Historia dostarcza nam aż nadto przykładów na to, że pod pojęciem „wyższej konieczności” kryły się zbrodnie i sadystyczne traktowanie osób zatrzymanych lub z różnych przyczyn pozbawionych wolności (odnieś się do przykładów historycznych, np. działalności aparatu bezpieczeństwa w okresie stalinizmu w Polsce). Zakaz tortur powinien być traktowany jako osiągnięcie cywilizacyjne.

Czym będziemy różnić się od przestępców, jeśli przyjmiemy ich metody?

Brak jest w Kodeksie karnym odrębnego przestępstwa tortur, ale czyn taki może wyczerpywać znamiona kilku przestępstw, np. art. 207 kk – znęcanie się; art. 231 kk – nadużycie funkcji; art. 246 kk – znęcanie się w celu uzyskania oświadczenia; art. 247 kk – znęcanie się nad pozbawionym wolności.

Powiedz o godności człowieka jako o **ŹRÓDLE**, z którego wypływają prawa i wolności człowieka. Powiedz także o tym, że godność ma charakter przyrodzony, niezbywalny i nienaruszalny (preambuła

oraz art. 30 Konstytucji RP). Godność człowieka jest także **NIESTOPNIOWALNA**. Każdy ma taką samą godność, jak Twoja, policjancie. Nikt gorzej usytuowany, ubogo ubrany, słabiej wykształcony nie ma godności innej, mniejszej. Ma taką samą.

Możesz wspomnieć o dwóch znanych eksperymentach: stanfordzkim eksperymencie więziennym P. Zimbardo oraz eksperymencie S. Milgrama. Pierwszy z nich pokazał, jak w pewnych sprzyjających warunkach może zrodzić się brutalność, drugi zaś badał uległość wobec autorytetów. Pamiętaj jednak o krytyce, która uderza w oba te eksperymenty i zarzuca obu badaczom nierzetelność (patrz: Bergman Rutger, *Homo sapiens, ludzie są lepsi niż myślisz*).

§5

Policjant, podejmując decyzję o użyciu broni palnej lub zastosowaniu środków przymusu bezpośredniego, powinien zachować szczególną rozwagę i stale mieć na uwadze charakter tych środków.

Przypomnij treść przepisów Ustawy z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej:

Art. 6

2. Broni palnej używa się lub wykorzystuje się ją wyłącznie, jeżeli użycie lub wykorzystanie środków przymusu bezpośredniego:

- 1) okazało się niewystarczające do osiągnięcia celów tego użycia lub wykorzystania lub
- 2) nie jest możliwe ze względu na okoliczności zdarzenia.

Art. 7

Środków przymusu bezpośredniego lub broni palnej używa się lub wykorzystuje się je w sposób wyrządzający możliwie **najmniejszą szkodę**.

Przeprowadź dyskusję na temat problemów moralnych przy użyciu broni palnej i wykorzystaniu ŚPB. Zapytaj słuchaczy, czy potrafią podać przykłady dylematów, które wiążą się z używaniem ŚPB i broni palnej. Jak powinien zachować się policjant, gdy na jego drodze stanie napastnik z nożem? Odpowiedź brzmi – nie wiem. To zależy od okoliczności. Nikt tego nie wie, bo nie ma dwóch takich samych interwencji. Czy policjant powinien dobyć broni, a może użyć któregoś z ŚPB, np. paralizatora? Podejmowanie tych decyzji nie jest łatwe, a trzeba je podjąć szybko. Dlatego nie każdy ma odpowiednie predyspozycje do tego, aby służyć w tej formacji. Policjant musi właściwie zważyć zagrożenie i wybrać środek wyrządzający najmniejszą szkodę, ale też gwarantujący bezpieczeństwo policjanta.

Napis na ścianie jednego z amerykańskich biur werbunkowych piechoty morskiej brzmi „*Nikt nie chce zabijać. Niektórzy ludzie muszą to robić*”. To zdanie może być punktem wyjścia do rozmowy o różnicach pomiędzy użyciem broni przez żołnierza i funkcjonariusza Policji. Używanie broni jest z jednej strony ustawowym uprawnieniem służb, ale z drugiej – dużym brzemieniem, związanym z jeszcze większą odpowiedzialnością.

W styczniu 1997 r. 19-letni mężczyzna został zatrzymany (jak się później okazało – bezpodstawnie). Był podejrzewany o pobicie. Podczas przesłuchania ówczesny Komendant Rejonowy Policji w Łomazach groził zatrzymanemu zmuszając go do przyznania się do czynu. Policjant był pod wpływem alkoholu i strzelił kłęczącemu mężczyźnie w głowę, 19-latek zmarł. Funkcjonariusz podczas procesu argumentował, że do wystrzału doszło podczas szarpaniny.

§6

Postępowanie policjanta w kontaktach z ludźmi powinna cechować życzliwość oraz bezstronność wykluczająca uprzedzenia rasowe, narodowościowe, wyznaniowe, polityczne, światopoglądowe lub wynikające z innych przyczyn.

Powiedz lub zapytaj czym jest **bezstronność**? Czasami błędnie mówi się o tym, że grecka bogini Temida jest ślepa. Ona ślepa nie jest, ona ma zakryte oczy. Jest to symbolika związana z bezstronnością, której także policjant powinien być wierny. Co to oznacza w praktyce? - Że przy podejmowaniu decyzji o wysokości nałożonej grzywny w formie mandatu karnego, nie możemy kierować się religią ukaranej osoby, ani jej urodą, narodowością, kolorem skóry, czy przekonaniami politycznymi. Policjanci i policjantki powinni być bezstronni. Czy bezstronność oznacza to samo, co sprawiedliwość? Dlaczego nie zostało w tym paragrafie użyta sprawiedliwość? Ponieważ naszą rolą jest zatrzymanie sprawcy przestępstwa i doprowadzenie go przed oblicze prokuratora, a później sądu. Policja nie jest usytuowana w strukturach wymiaru sprawiedliwości. Nie powinna uzurpować sobie prawa, poza postępowaniem mandatowym, do wymierzania kar.

Powiedz lub zapytaj czym są **uprzedzenia**?

W omawianym paragrafie jest mowa o uprzedzeniach, ale co one konkretnie oznaczają? Uprzedzenia są częścią tzw. łańcucha dyskryminacji. Zaczyna się on dość niewinnie - od stereotypów - są to uogólnione sądy, błędne przeświadczenia na temat zjawisk lub grup osób. Stereotypem będzie to, każdy Anglik jest dżentelmenem, każdy chłopiec jest niegrzeczny, wszyscy policjanci są niewykształceni, a teściowie zawsze uprzykrzają życie. Nieprawdziwe uogólnienie to właśnie stereotyp.

Być może zbyt często używamy słów: każdy... zawsze... wszyscy... nikt...	ponieważ: Nie każdy... Nie zawsze... Nie wszyscy...
Nie uogólniaj!	

Kolejnym etapem w łańcuchu dyskryminacji są uprzedzenia. Tutaj przechodzimy od ocen/własnych sądów/myśli już do negatywnych emocji na temat określonej grupy osób. Ktoś uprzedzony posiada najczęściej wrogie nastawienie do pewnych środowisk. Tak jak jest wskazane w omawianym paragrafie, uprzedzenia mogą być rasowe, narodowościowe, wyznaniowe, polityczne lub wynikające z innych przyczyn.

Stereotypy – uprzedzenia – dyskryminacja – przestępstwa z nienawiści – (...)

Przestępstwa z nienawiści posiadają zamknięty katalog cech, jak np. art. 119 kk §1. *Kto stosuje przemoc lub groźbę bezprawna wobec grupy osób lub poszczególnej osoby z powodu jej przynależności **narodowej, etnicznej, rasowej, politycznej wyznaniowej lub z powodu jej bezwyznaniowości**, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat .* W omawianym paragrafie katalog cech jest otwarty, wskazuje na to użyte sformułowanie *lub wynikające z innych przyczyn*. Dlaczego tak jest? Ponieważ od policjanta wymaga się daleko idącej wrażliwości i obiektywizmu. Wymaga się zachowania pozbawionego uprzedzeń także względem płci, orientacji seksualnej, wieku, sympatii do klubów sportowych, etc. Przedmiotem ochrony jest tutaj **WOLNOŚĆ** od dyskryminującego traktowania. Policjanci i policjantki powinni pomagać i chronić członków społeczeństwa bez względu na cechy świadczące o ich tożsamości. A może nawet, idąc krok dalej, szczególnie chronić różne mniejszości, jako te bardziej narażone na ataki motywowane nienawiścią.

§7

Policjant powinien przestrzegać zasad poprawnego zachowania, kultury osobistej i dbać o schludny wygląd.

Policjanci i policjantki noszą mundury, a więc powinni być tych mundurów godni. Na czapce służbowej posiadamy orła w koronie i jest to zobowiązanie również wobec tych, którzy oddali za tego orła i koronę życie. Dbajmy zatem o nasz mundur, nośmy go z szacunkiem i dumą, dbając o niego, jako o element tradycji i obecnego wizerunku.

Powiedz o znaczeniu pierwszego wrażenia w kontakcie interpersonalnym. Wspomnij także o jednej z zasad etycznych policjanta II Rzeczypospolitej: *VII. Pamiętaj, że nosisz mundur. Jak Cię widzą, tak Cię piszą. Bądź więc zawsze czysto i schludnie ubrany i nie zaniedbuj wyglądu zewnętrznego.*

Wyjaśnij na czym polega powinność przestrzegania zasad poprawnego zachowania. Policjanci i policjantki w toku swojej służby kontrolują przecież czy zachowanie innych osób jest prawidłowe. Sami powinni być zatem wzorem zachowania zgodnego z normami prawnymi i społecznymi. W obszarze kultury osobistej możemy mówić także o kulturze języka, którym winniśmy się posługiwać. Niedopuszczalna jest sytuacja, w której osoba w mundurze zachowuje się wulgarnie, nietaktownie, niekulturalnie.

Przeprowadź dyskusję na temat schludnego wyglądu w Policji i tego, czy jest to trudne do osiągnięcia. Aby zachować schludny wygląd nie musimy przecież wykonywać dużego wysiłku. Nie musimy się codziennie zastanawiać, w co się ubrać, by wyglądać tak, jak się tego od nas wymaga. Nasze umundurowanie jest precyzyjnie określone w przepisach rozporządzenia, razem z fotografiami w załączniku. Musimy się **TYLKO** zastosować do tych wytycznych i poznać raptem kilka kompletów ubioru: ćwiczebnego, służbowego letniego/zimowego, wyjściowego, galowego. Otrzymujemy ponadto tzw. mundurówkę i sami decydujemy o tym, które elementy munduru wymagają wymiany.

Nawiąż także do tego, że schludny wygląd jest wyrazem szacunku do osób, wobec których podejmujemy czynności.

§8

Wykonując zadania służbowe, policjant powinien dostosować swoje zachowanie do sytuacji i cech osób uczestniczących w zdarzeniu, w szczególności wieku, płci, narodowości i wyznania, a także uwzględnić uzasadnione potrzeby tych osób.

Motto polskiej Policji brzmi „Pomagamy i chronimy”. Aby to robić skutecznie, powinniśmy dostosować swoje zachowanie do cech osoby, której mamy pomagać i którą mamy chronić. Do tych cech będzie należał w szczególności wiek osoby, jej płeć, narodowość i wyznanie, ale nie jest to katalog zamknięty.

Podanie pomocnej dłoni może mieć różne oblicza: przekazanie numeru instytucji pomocowych, przewiezienie do jadłodajni, udzielenie pouczenia, wezwanie na miejsce policyjnego psychologa, zapewnienie tłumacza lub po prostu nalanie szklanki wody.

Powiedz słuchaczom o potrzebach osób z niepełnosprawnościami, a także o zasadach kontaktu policjanta z osobami z niepełnosprawnościami.

Wskaż przykłady policjantów, których działania wpisują się w zasady omawianego paragrafu.

Poproś słuchaczy o to, aby podzielili się swoimi doświadczeniami, opowiedzieli o kontakcie z osobą, wobec której musieli dostosować swoje zachowanie. Przeprowadź dyskusję na ten temat.

§9

W trakcie wykonywania czynności służbowych policjant powinien zachować szczególną wrażliwość i takt w stosunku do ofiar przestępstw lub innego zdarzenia, udzielać im możliwie wszechstronnej pomocy, a także dbać o zachowanie dyskrecji.

Zapytaj: dlaczego o służbie w Policji mówi się, że jest to zawód zaufania publicznego? Poszukaj wspólnie z grupą odpowiedzi na to pytanie i podsumuj ten wątek dyskusji. Społeczeństwo przekazuje nam najbardziej osobiste informacje ze swojego życia, bo ufa, że wykorzystamy te informacje wyłącznie do celów służbowych.

Policjant w toku przeprowadzanej interwencji czasami uzyskuje bardzo osobiste informacje dotyczące stanu zdrowia, uzależnień, leczenia lub sytuacji rodzinnej konkretnych osób. Czasami będą to także informacje wstydliwe dla którejś ze stron, obejmujące bardzo prywatną sferę czyjegoś życia. W tym kontekście zachowanie dyskrecji oraz taktu będzie ważną powinnością policjanta.

Zachowanie **DYSKRECJI** pomaga budować **ZAUFANIE**

Trudność bycia policjantem polega na tym, że dobry policjant potrafi balansować pomiędzy opisaną wyżej wrażliwością, taktem, ale też, jeżeli sytuacja tego wymaga – być zdecydowanym w wydawaniu poleceń.

Wskaż na mogące się pojawić nieporozumienia przy używaniu wobec kogoś określenia **ofiara**. Nie zawsze taktownie będzie użyć tego terminu i lepiej będzie zastąpić je *pokrzywdzonym*, *poszkodowanym* lub *osobą doświadczającą przemocy*.

§10

Zawiadamiając osobę o zamachu na jej dobra lub przekazując najbliższej rodzinie wiadomość dotyczącą osoby bliskiej, która stała się ofiarą przestępstwa lub innego zdarzenia, policjant powinien zachować takt.

Powiedz, że paragraf 10. opisuje chyba jedną z najtrudniejszych sytuacji, z którymi mierzy się policjant. Są zdarzenia, gdy staniemy przed osobą, której zawalił się cały świat. Jak się wtedy zachować, co zrobić, co mówić, czy pocieszyć? To kolejna ogromna trudność w noszeniu policyjnego munduru. Gdy na wypadku ze skutkiem śmiertelnym trzeba powstrzymać bliskich osób, które zginęły, aby nie weszły na miejsce tragedii. Czy w tym szczególnym i dramatycznym momencie policjant może osobę objąć ramieniem, przytulić? Tylko ten, kto był w takiej sytuacji wie, z jakimi emocjami jest to związane. Na niektóre sytuacje nie ma algorytmów i procedur i na tym właśnie polega trudność bycia policjantem – wiedzieć jak się zachować w określonej sytuacji.

Powiedz, aby policjanci uważali na rutynę słowa, komentując między sobą okoliczności na miejscu tragicznego zdarzenia. Rozmów pomiędzy nami mogą służyć osoby postronne, bliscy, albo w pobliżu mogą znajdować się przedstawiciele mediów. Coś, co dla policyjnego technika z wieloletnim stażem jest codziennością w służbie, dla innych jest zdarzeniem dramatycznym i pewne słowa, uśmiechy, żarty, będą tutaj odebrane jako niestosowność.

Policjant powinien zachować **TAKT**. Tylko tyle i aż tyle.

Wspomnij o tym, że omawiany paragraf odnosi się także do zadań rzeczników prasowych, oficerów prasowych i innych osób przekazujących informację bezpośrednio na miejscu zdarzenia. Osoby wypowiadające się przed kamerą lub mikrofonem radiowym muszą mieć świadomość, że ich słów może słuchać rodzina i bliscy osób, które uczestniczyły w zdarzeniu, a czasami okoliczności będą tragiczne. Takt jest zatem towarzyszem policjanta na wielu polach.

§11

Policjant jako funkcjonariusz publiczny powinien wystrzegać się korupcji w każdej postaci oraz zwalczać wszelkie jej przejawy.

Powiedz o rodzajach korupcji. Wyjaśnij czym jest przyjęcie korzyści majątkowej, a czym przyjęcie korzyści osobistej. Powiedz czym jest korupcja czynna, a czym bierna. Wspomnij o różnej ocenie moralnej zachowań korupcyjnych: korupcja biała, szara, czarna. Zapytaj uczestników, czy są takie zachowania korupcyjne, które są społecznie akceptowalne?

Przeprowadź dyskusję na temat zachowań korupcyjnych, które nie są akceptowane przez społeczeństwo i tych nieakceptowalnych. Spróbuj ze słuchaczami ustalić granicę zwyczajowego dowodu wdzięczności. Najlepiej jest nie przyjmować takich podarunków, taktownie i zdecydowanie odmawiając. Jeśli koniecznie musielibyśmy podać przykład dowodu wdzięczności, który nie jest przyjęciem żadnej korzyści, byłby to na przykład rysunek wykonany przez dzieci podczas wizyty policyjnego profilaktyka w przedszkolu albo wspólne pamiątkowe zdjęcie. Inne formy prezentów, poczęstunków, innych korzyści powinny spotkać się z taktowną odmową policjanta.

Wspomnij o tym, że policjant ponosi aż trzy rodzaje odpowiedzialności za swoje niezgodne z prawem zachowanie. Z formalnego punktu widzenia będą to odpowiedzialności: karna oraz dyscyplinarna. Trzeba jednak wspomnieć również o trzeciej, czasami bardzo bolesnej odpowiedzialności - moralnej. Są to wszystkie te sytuacje, kiedy rodzina i znajomi dowiadują się, dlaczego ktoś już nie jest policjantem i trzeba stawić czoła trudnym pytaniom i przyznać się do błędów.

Przyjęcie łąpówki przez policjanta, a zatem popełnienie przestępstwa opisanego w art. 228 kk jest przesłanką do utraty emerytury mundurowej.
art. 10 ustawy z 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji (...)

W opisywanym paragrafie jest mowa nie tylko o tym, że policjant ma obowiązek wystrzegać się korupcji, ale powinien on zwalczać wszelkie jej przejawy. Paragraf koresponduje zatem z §24, w którym mowa jest o tym, że *policjant nie powinien akceptować, tolerować ani lekceważyć zachowań policjantów naruszających prawo lub zasady etyki zawodowej.*

§12

Policjant nie może wykorzystywać swojego zawodu do celów prywatnych, a w szczególności nie może wykorzystywać informacji uzyskanych w związku z wykonywaniem obowiązków służbowych ani uzyskiwać informacji do tych celów przy użyciu służbowych metod.

Zapytaj w jaki sposób można naruszyć omawiany paragraf? Postępuj zgodnie z propozycjami grupy i przeprowadź krótką dyskusję na ten temat.

Powiedz, że jako policjanci, mamy dostęp do różnych rejestrów i baz danych. Mamy też obowiązek korzystać z nich tylko w ramach prowadzonych przez siebie czynności.

Policjant nie może bez żadnej podstawy inwigilować swojego sąsiada, tylko dlatego, że interesuje się jego życiem. Nie może wykorzystywać służbowych metod (np. z zakresu techniki operacyjnej) do załatwiania swoich spraw prywatnych, nie powinien także wykorzystywać samego faktu, że jest policjantem w prywatnym życiu. Nie powinien sprawdzać osób, pojazdów lub innych informacji w policyjnych bazach danych, jeśli nie ma to żadnego związku z prowadzonymi przez niego czynnościami służbowymi.

Jednocześnie od policjanta wymaga się, ażeby reagował na niegodziwości, których jest świadkiem w czasie wolnym od służby. Jest to natomiast inna sytuacja, niż ta opisana w omawianym paragrafie. Kluczowe jest określenie celu działania i wykazanie, czy jest to cel prywatny, czy jednak interes społeczny. Jest wielu policjantów, którzy w swoim wolnym czasie opowiedzieli się „po dobrej stronie mocy” i zatrzymali nietrzeźwego kierującego, sprawcę rozboju, osobę poszukiwaną, udzielali pomocy przy zdarzeniu drogowym etc. Nie mylmy zatem prywatnego czasu wolnego od służby z prywatnym celem naszych działań.

Wspomnij, że opisany w omawianym paragrafie zakaz można rozszerzyć również na służbowy sprzęt, który jest w naszej dyspozycji. Policjanci dysponują pojazdami, aparatami fotograficznymi, kamerami, dronami itp., one również, tak samo jak informacje, nie mogą służyć celom prywatnym.

Przypomnij grupie, że z legitymacji służbowej powinno korzystać się wyłącznie w ramach pełnionej służby i nie wykorzystywać swojego zawodu do celów prywatnych (wejście na koncert, mecz, korzystanie z komunikacji bez biletu).

§13

Policjant powinien zachować dyskrecję w odniesieniu do informacji mogących zaszkodzić społecznie pojętemu dobru służby lub dobremu imieniu osób uczestniczących w czynnościach podejmowanych przez policjanta.

Ten paragraf koresponduje z dyskrecją opisaną w §9 ale ma znacznie szerszy wymiar. Tutaj dotyka on dobrego imienia służby, możemy mówić o wizerunku Policji, jako całej formacji.

Zapytaj uczestników o jaki wizerunek Policja zabiega? Wśród odpowiedzi powinny znaleźć się propozycje takie jak: wizerunek Policji skutecznej, profesjonalnej, dobrze wyposażonej, niosącej pomoc, etc. Czy zatem rozpowszechnianie informacji służbowych bez zgody, bez jakiegokolwiek autoryzacji, godzących ponadto w dobre służby lub dobre imię osób uczestniczących w czynnościach pomoże budować zaufanie do Policji?

Każdy policjant, jeszcze zanim zostanie przyjęty do służby, jest poddawany procedurze sprawdzenia. Jednym z obszarów, który jest brany pod uwagę jest to, czy kandydat daje rękojmię zachowania tajemnicy. Policjant nie powinien bezrefleksyjnie opowiadać o wszystkim, czego dowiedział się w związku z pełnionymi przez siebie obowiązkami.

Powiedz uczestnikom, że policjant powinien zachować daleko idącą dyskrecję, która wynika przecież z charakteru służby, którą pełni. Tyczyć się to będzie także działalności w mediach społecznościowych i rozpowszechniana tam filmów, zdjęć i informacji. Sporo informacji godzących w społecznie pojęte dobro służby pochodzi od samych policjantów. Nie rozpowszechniajmy zatem fake-newsów na tematy służbowe. Niektóre informacje, czy memy nie mają wiele wspólnego z rzeczywistością, a służą wyłącznie ośmieszeniu Policji. Jeśli jakaś informacja nie jest zweryfikowana, nie powinniśmy podawać jej dalej.

Oczywistym jest, że działania Policji interesują media. To zainteresowanie nie powinno być jednak zaspokajane w sposób dowolnie rozumiany przez policjantów i policjantki. Obowiązują nas określone przepisy w obszarze działalności prasowo-informacyjnej i najważniejszymi osobami do kontaktów z mediami są: rzecznicy prasowi, oficerowie prasowi, kierujący policyjnymi działaniami lub osoby przez nich wyznaczone.

§14

Stosunek policjanta do innych policjantów powinien być oparty na przestrzeganiu zasad poprawnego zachowania, poszanowania godności, a także tolerancji w zakresie nienaruszającym porządku prawnego.

Służba w Policji nie jest łatwą służbą, wymaga poświęcenia i jest bardzo stresująca. Nie dokładajmy zatem sobie nawzajem trudów przez niekulturalne zachowanie i zbędne złośliwości. Uprzejmość jest tym słowem, które powinno być odmienione przy okazji omawiania §14. przez wszystkie przypadki.

Przeprowadź dyskusję na temat wzorca kulturowego policjanta. O ile jest on związany z siłą, zdecydowaniem, odpornością i stanowczością, to dotyczy przecież ludzi, czasami bardzo wrażliwych. Maską silnego policjanta skrywa nierzadko kogoś delikatnego, kto przejmując się negatywną oceną szefa lub niewybrednymi słowami kolegi lub koleżanki.

Jeśli policjanci sami nie będą okazywać sobie szacunku, trudno będzie wymagać tego od innych.

Zapytaj co w praktyce służbowej oznaczają zasady poprawnego zachowania? Czy uczestnicy mogą podać jakieś przykłady? Okazuje się, że są to zachowania bardzo uniwersalne i dotyczą po prostu funkcjonowania w społeczeństwie. Policja jest częścią społeczeństwa i te normy, uwzględniając kulturę sztabową, także nas obowiązują.

§15

Policjant powinien w miarę możliwości udzielać pomocy innym policjantom w realizacji zadań służbowych oraz wspierać w rozwiązywaniu ich problemów osobistych.

O Policji mówi się, że jest to duża niebieska rodzina. Jak w rodzinie, tak i tutaj, czasem zdarzają się trudniejsze okresy. Czasami ktoś ma gorszy dzień, nawarstwiają się jego problemy. Policjant może być myślami przy swoim małym dziecku, które akurat zostało w domu z gorączką. Jesteśmy ludźmi ze swoimi małymi i dużymi problemami. Tak jak w omawianym paragrafie, w miarę możliwości udzielajmy sobie pomocy w realizacji zadań służbowych. Sami pomagajmy i uczmy się prosić o pomoc innych. Mamy przecież wspólny cel, jest nim zapewnienie bezpieczeństwa. Każdy policjant, niezależnie od tego, na czym polegają jego obowiązki, jest częścią ogromnej formacji o tym jednym nadrzędnym celu.

Zapytaj: co powinno się stać w sytuacji, gdy przez łączność radiową patrol wzywa pomocy? Przeprowadź dyskusję na ten temat. Zapytaj, czy policjanci doświadczyli egoizmu w służbie, czy są sytuacje, w których patrol nie chce sobie jeździć do pomocy? Jak to rodzi konsekwencje i jaką kreuje atmosferę pracy? Przeprowadź dyskusję na ten temat.

Opcjonalnie: dokończ ćwiczenie „ważne karteczki”.

§16

Przełożony powinien dawać podwładnym przykład nienagannego zachowania, w szczególności nie powinien nadużywać stanowiska, funkcji, stopnia policyjnego w celu poniżenia podległego policjanta.

We wszystkich Zasadach etyki zawodowej policjanta jest 5 paragrafów, które w sposób szczególny opisują relację przełożonego do podwładnego. Zaczynają się one właśnie od paragrafu 16., który mówi o prezentowaniu dobrego przykładu i nie poniżaniu podległego policjanta. Jeżeli masz przed sobą osoby, które zajmują stanowiska wykonawcze, możesz omówić paragrafy 16-20 łącznie.

Powiedz o różnych płaszczyznach relacji, w których funkcjonujemy:

Policjant – obywatel
Policjant – inny policjant na równorzędnym stanowisku
Policjant – pracownik Policji
Podwładny – przełożony
Przełożony – podwładny (§16-20)

Policja jest instytucją mocno sformalizowaną. Aspekty związane z pełnieniem służby zapisane są w ustawach, rozporządzeniach, zarządzeniach, regulaminach, decyzjach i wytycznych. Uregulowane zostały także relacje pomiędzy nami, co ogólnie możemy nazwać kulturą sztabową. Nie ma tutaj wiele miejsca na swobodę i indywidualizm. Policjanci i policjantki powinni nosić odpowiednie umundurowanie, realizować przerwę w służbie w wyznaczonym czasie, posługiwać się określonym kryptonimem, a dokumenty, protokoły i raporty sporządzać na ściśle określonych formularzach... Mamy także obowiązek wykonywania rozkazów i poleceń przełożonych i to nakłada na przełożonego bardzo ważny obowiązek – bycia dla swoich podwładnych **wzorem**. A zatem, jaki powinien być to wzór?

Zapytaj jakimi cechami powinien odznaczać się dobry przełożony?

Rozważ przeprowadzenie ćwiczenia 5: „Przełożony” opisanego w rozdziale III.1.

Przełożony nie może być hipokrytą - jeśli chce respektować od Policjantów, aby się nie spóźniali, sam powinien być punktualny. Jeśli chce, aby policjanci nosili regulaminowe umundurowanie, sam powinien być umundurowany wzorowo. Jest to dość prosty mechanizm, gdzie przez własną postawę stanowimy wzór dla innych.

Hierarchiczność w Policji tworzy wertykalny układ: ktoś na tej drabinie hierarchiczności jest wyżej, a ktoś niżej. To nigdy nie może być przez osoby o wyższym stopniu, odpowiedniej funkcji lub stanowisku wykorzystywane w celu poniżenia podległego policjanta. Takie działanie jest niegodne i powinno budzić oburzenie i sprzeciw. Może także, po przekroczeniu pewnej granicy, być zachowaniem mobbingowym (wyjaśnienie pojęcia mobbingu znajdziesz w rozdziale V.)

§17

Przełożony powinien zapewnić podległym policjantom właściwe warunki wykonywania zadań i rozwoju zawodowego oraz dbać o atmosferę pracy i dobre stosunki międzyludzkie.

Powiedz, że przełożony powinien dbać o atmosferę pracy w ramach kultury organizacyjnej. Powinna być ona wolna od dyskryminacji, złośliwości, niezdrowej rywalizacji czy wszelkich form mobbingu. Występujące konflikty są czymś zupełnie naturalnym, ale przełożony powinien obejmować swoją troską wszystkie obszary, które mogą konflikty generować. Aby zespół osiągnął maksimum swojej efektywności, panujący w zespole klimat musi sprzyjać osiągnięciu wspólnych celów. Sprzyjać też będą temu ustalone i zaakceptowane normy i zaaprobowane przywództwo lidera.

Zapytaj czym są właściwe warunki wykonywania zadań? W dyskusji odwołaj się do cech grupy, którą masz przed sobą. Inne warunki służby będzie miał policjant ogniwa patrolowo-interwencyjnego (sprawny radiowóz, sprawna radiostacja, możliwość skorzystania z przerwy, testery narkotykowe, klimatyzacja w samochodzie), a innych warunków potrzebuje funkcjonariusz pionu wspomagającego (komputerowe programy biurowe, dostęp do Internetu, toner do drukarki).

Rozwój zawodowy to możliwość podnoszenia własnych kompetencji przez udział w szkoleniach, kursach, studiach, ale także możliwość awansu i zmiany stanowiska.

Powiedz, że dobry kierownik powinien zarządzać swoją jednostką lub komórką organizacyjną w taki sposób, jakby miał nią zarządzać długie lata. Taka wydłużona perspektywa pomaga podejmować dobre i mądre decyzje, które nie są podyktowane doraźnymi celami, a nawet egoistycznymi pobudkami. Myślenie strategiczne nie opiera się na zarządzaniu tu i teraz. Kierownik powinien myśleć o swojej służbie jak o sztafecie, by móc przekazać swoją jednostkę lub komórkę następnej osobie w dobrej kondycji.

Nie byłoby Cię na tym stanowisku, Kierowniku, gdyby nie inni policjanci. Służba w policji to praca zespołowa, to sztafeta.

Zapytaj: Jakie działania może podjąć przełożony, jeżeli w kierowanym przez niego zespole pojawia się konflikt? Przeprowadź dyskusję na ten temat.

§18

Kierując działaniami podległych policjantów, przełożony powinien wydawać jasne i zrozumiałe polecenia oraz inspirować i motywować ich do działania.

Motywowanie to swoisty test z przywództwa dla przełożonego. To zachęcanie ludzi do działania, powodowanie, by podwładnym chciało się chcieć! Powiedz, że w Policji powinno się używać terminu zarządzanie, zamiast rządzenie. Napisano wiele interesujących książek o skutecznym zarządzaniu oraz wiele o okrutnym rządzeniu.

W procesie motywowania chodzi o to, by człowiek dał z siebie, co ma najlepsze.

Zapytaj uczestników w formie krótkiego badania sondażowego – przez podniesienie ręki:

- Kto przychodzi do służby dla pieniędzy?
- Kto przychodzi do służby dlatego, że oferuje ona stabilne zatrudnienie?
- Kto od zawsze wiedział, że chciał być policjantem i zrealizował swoje marzenie?
- Kto wolałby usłyszeć od swojego komendanta „dobra robota” zamiast dostać 150 zł. nagrody?
- Kto wolałby otrzymać wcześniejszy awans w stopniu zamiast nagrody pieniężnej?
- (...) zapytaj o inne motywacje do pracy.

Różnimy się od siebie czynnikami, które działają na nas motywująco. Na jednych silny wpływ będzie miał wymiar finansowy wykonywanej przez nich pracy, a dla innych będzie to poczucie społecznego uznania, awans, obietnica szkolenia albo po prostu elastyczne godziny pracy. Pracujemy, bo w nas łączą się te wszystkie motywatory, a dobry przełożony potrafi je zdiagnozować. Czasami motywować do działania może rozmowa podczas wspólnie wypitej z podwładnym kawy.

Każdy ma swoje motywacje, które popychają go do pracy

Przełożony, właściwie dobierając motywatory, daje swojemu zespołowi to, na czym najbardziej mu zależy. Nie zapominajmy, że czasami zwykłe słowo „dziękuję” może znaczyć dla nas więcej, niż premia finansowa. Cechą motywacji jest jej zmienność i niestabilność, tak jak ludzie się zmieniają, ich motywacje również. Zobacz: teoria wzmacniania Skinnera.

Powiedz, że motywatory można podzielić na pozytywne i negatywne. W przypadku motywowania pozytywnego ludzie chcą coś zrobić z uwagi na czekającą ich nagrodę (materialną lub niematerialną). Motywowanie negatywne napędzane jest natomiast przez chęć uniknięcia kary. Motywację można podzielić także na wewnętrzną i zewnętrzną.

Powiedz o tym, że skrajnym przypadkiem negatywnej motywacji jest mobbing – działanie długotrwałe i uporczywe, ukierunkowane na obniżenie wartości podwładnego. Historia niestety pokazuje nam tragiczne przykłady, w których policjant nie wytrzymał takiego naporu negatywnych działań. Próby i dokonane targnięcia się na własne życie policjantów są smutnym potwierdzeniem tego, że słowem można człowieka zranić i można tego człowieka w nim zabić.

Wspomnij o teorii motywacji X i Y Douglasa McGregora sformułowanej w latach 60-tych XX wieku. Teoria X zakłada, że ludzie są z natury leniwi, a teoria Y, że są pracowici i ambitni. W zależności od przyjętego modelu wybierane są metody – polegające na przymusie lub wykorzystaniu dobrych cech pracowników.

§19

Przełożony, oceniając podległych policjantów, jest zobowiązany kierować się jasno określonymi i znanymi im kryteriami oraz sprawiedliwością i obiektywizmem.

Wszyscy nosimy mundury, kulturowy wzorzec policjanta nacechowany jest odpornością, siłą, heroizmem. Pod tym mundurem mamy jednak prawo do tego, aby być delikatnymi i kruchymi. Czasami dotyka nas krytyka, pochopna lub niesprawiedliwa ocena przełożonego. Czasami styl takiego krytykowania jest nieelegancki i dotyka nas nie tylko jego merytoryczne uzasadnienie, co grubiańska forma.

Ważne: Jeśli jesteś przełożonym i krytykujesz podwładnego, pamiętaj by nie robić tego publicznie. W rozmowie w 4 oczy dowiesz się o wiele więcej, będziesz miał szansę lepiej zrozumieć motyw działania lub zaniechania swojego podwładnego.

Na wstępie takiej rozmowy nie zapominaj o humanizmie. Dobrym wstępem do trudnej rozmowy może być proste zdanie „wiem, że miała Pani/Pan dobre intencje, ale...”. Po krytyce, należy pamiętać także o fazie odbudowania pracownika, np. „Ta akurat sprawa nie wyszła, ale ja w Pana/Panią wierzę”. Krytykowana osoba z pewnością doceni przełożonego, który okaże zrozumienie dla potknięć. Policjanci często życzą sobie sukcesów w życiu zawodowym, ale ono nie może się składać przecież z samych sukcesów. Ludzie popełniają błędy, i są one wpisane również w służbę. Porażki, a raczej skuteczne podnoszenie się z porażek, hartuje ducha.

Oceniając podwładnego pozytywnie, warto jest wystosować pochwałę publicznie – podczas odprawy, zbiórki, bieżącego spotkania. Taka pochwała będzie należała do niematerialnych środków zachęty i może mieć formę publicznego wręczenia podziękowań (premi, nagród), listów pochwalnych, tabliczek z podziękowaniami lub po prostu zwykłego uścisku dłoni.

Powiedz, że przełożony przy ocenianiu podległych policjantów powinien kierować się sprawiedliwością i obiektywizmem. Czy sprawiedliwe będzie przyznanie premii w tej samej wysokości wszystkim członkom zespołu? Przeprowadź dyskusję na ten temat, zbierz opinie uczestników.

Uprawnienia przełożonego, których jest przecież niemało, nie mogą być wykorzystywane w niegodziwy sposób. Przełożony ma wpływ na awansowanie, przyznawanie nagród, kierowanie na szkolenia, przydzielanie liczby spraw. Przełożony nie może kierować się np. towarzyskimi sympatiami, bo szybko obróci się to przeciwko niemu – demotywuując pozostałych członków zespołu.

§20

Przełożony powinien wysłuchać podwładnego w sprawach zawodowych i osobistych oraz udzielić mu wsparcia bądź pomocy, z zachowaniem dyskrecji.

W toku realizacji zadań służbowych mogą pojawić się różne przeszkody albo wątpliwości. Policjant powinien móc skonsultować je ze swoim bezpośrednim przełożonym, aby ustalić z nim najlepszy sposób na realizację zadania. Policjant nie powinien czuć **strachu** przed zadaniem pytania przełożonemu, w myśl zasady:

Lepiej jest zapytać o coś dwa razy za dużo, niż o jeden raz za mało. Policja odpowiada za życie, zdrowie i mienie obywateli - tu nie ma miejsca na nieporozumienia.

Powiedz, że przełożeni, którzy kreują atmosferę strachu, których policjanci się boją, doprowadzają do tego, że w razie wątpliwości do ich gabinetu nikt nie zapuka. Nie wyjaśniając różnych wątpliwości swoich podwładnych, ci w końcu zaczną popełniać błędy. Przełożeni też mogą wydawać polecenia w sposób niezrozumiały, sprawy czasami są zagmatwane, dlatego przełożony **POWINIEN** wysłuchać podwładnego w sprawach zawodowych, w końcu nadzoruje jego służbę. Przełożony powinien być jednocześnie takim przełożonym, któremu nikt nie obawia się zadawać pytania podczas odprawy służbowej:

- Pani Komendant, rozumiem że sprawozdanie mam przygotować w oparciu o dane...
- Panie Naczelniku, jak dobrze Pana Naczelnika zrozumiałem, raport ma objąć okres od...
- Dowódco, chciałbym dobrze zrozumieć polecenie, mamy zabezpieczyć teren od wejścia na stadion do sektora...
- Panie Kierowniku, chciałbym potwierdzić, trasa patrolu pieszego na okres wakacji zmienia się...

Policja zajmuje się zbyt poważnymi sprawami, by popełniać proste błędy wynikające z niewłaściwej komunikacji. Dobrym sposobem na upewnienie się, czy dobrze zrozumieliśmy polecenie, jest parafrazowanie słów przełożonego.

Przeprowadź dyskusję na temat granic zaangażowania przełożonego w rozwiązywanie problemów osobistych policjanta. Nie tylko ze służby składa się przecież nasze życie, druga jego część to sprawy prywatne, rodzinne. One nie pozostają przecież bez wpływu na to, jacy jesteśmy w służbie. Są takie okresy, kiedy te nasze osobiste sprawy wymagają od nas większego zaangażowania. Czasami ktoś musi poskładać od nowa swoje życie. Obecnie funkcjonariuszem zostaje się na czas, do uzyskania uprawnień emerytalnych, minimum 25 lat. Przez ten okres, będący przecież połową dorosłego życia, ludzie mają śluby, rodzą im się dzieci, ich bliskich dotykają choroby i wypadki, przeżywają momenty ważne, szczęśliwe i trudne. Mądry przełożony zrozumie te wszystkie barwy ludzkiego życia i powinien udzielić wsparcia bądź pomocy policjantowi, który tego potrzebuje. Pomoc może mieć różną formę, czasami będzie to udzielenie czasu wolnego od służby, zmiana dotychczasowych obowiązków, zmiana godzin służby na bardziej dogodnie, skierowanie do odpowiedniej komisji wniosku o zapomogę, lub zwykłe wysłuchanie, empatyczna rozmowa.

§21

Policjant powinien rzetelnie wykonywać polecenia przełożonego oraz odnosić się do niego z szacunkiem.

Przypomnij, że Policja jest umundurowaną i uzbrojoną formacją, o której można również powiedzieć, że funkcjonuje na wzór wojskowy. Podległość służbowa policjantów, droga służbowa, stopnie policyjne, mianowania i powoływania na stanowiska, ceremoniał policyjny i hierarchiczność są dokładnie opisane w przepisach. Szacunek dla przełożonego wynika jednak nie tylko z przepisów, ale też z zasad kultury osobistej, a także z wieloletniej tradycji.

Podwładni czasami kontestują decyzje przełożonego, ale winni pamiętać o tym, że nie mają być może całego obrazu sytuacji. To przełożony dysponuje wiedzą i uprawnieniami w zakresie podejmowania decyzji. Ma przed sobą wszystkie akta sprawy lub dowodzi zabezpieczeniem i w sztabie posiada pełen obraz sytuacji. Przełożony za swoje decyzje ponosi także odpowiedzialność, której nie ponoszą wszyscy kontestujący te decyzje. Pamiętajmy o tej odpowiedzialności za każdym razem, gdy będziemy z taką łatwością krytykować polecenia przełożonego. Czy chcielibyśmy zająć jego fotel i przejąć jego wszystkie zmartwienia związane z kierowaniem jednostką, albo dowodzeniem podczas policyjnego zabezpieczenia? Podjęcie niektórych decyzji wcale nie przychodzi z łatwością.

§22

Policjant powinien stale doskonalić i uzupełniać swoją wiedzę oraz umiejętności zawodowe, a także dbać o sprawność fizyczną.

Powiedz, że bycie dobrym policjantem to pojęcie interdyscyplinarne i będzie zawierało w sobie różnorodne aspekty. Policjant powinien na bieżąco doskonalić swój warsztat pracy, ale co to oznacza w praktyce? Dobry policjant za przepisy prawa i na bieżąco śledzi zmiany w prawie. Jeśli ma ścigać sprawców przestępstw i wykroczeń, musi posiadać odpowiednią wiedzę prawniczą. Powinien także potrafić udzielić pierwszej pomocy poszkodowanemu, co wiąże się z opanowaniem podstawowej wiedzy medycznej związanej z reagowaniem na sytuacje zagrożenia życia lub zdrowia. Do tej wiedzy będą należały umiejętności zaopatrywania urazów, tamowania krwotoków, stabilizacji osoby, postępowaniu przy zatrzymaniu krążenia, obsługa zdarzeń masowych oraz użycie sprzętu medycznego: opasek uciskowych, ustników, worków rozprężnych i innych. To będzie też opanowanie w sytuacjach, gdy nie mamy wystarczającego sprzętu i zmuszeni jesteśmy improwizować.

Policjant powinien doskonalić się w dziedzinach, które są kluczowe na jego stanowisku służbowym. Inne będą w kadrach, sztabie, finansach, kontroli, łączności etc. Wiedza, którą policjant powinien doskonalić i uzupełniać wytyczać będzie również pion, w którym służy (piony kryminalny, śledczy, spraw wewnętrznych, prewencyjny, kontrterrorystyczny, zwalczania cyberprzestępczości lub wspomagający).

Powiedz z czego wynika obowiązek dbania o sprawność fizyczną w przypadku policjantów. Przedstawiciele innych zawodów, którzy mają swoje kodeksy etyczne, nie mają narzuconego tego obowiązku (dziennikarze, pielęgniarki, adwokaci, nauczyciele). W przypadku służby w Policji sprawność fizyczna jest **KOMPETENCJĄ** - używamy siły fizycznej jako jednego ze środków przymusu bezpośredniego, a zatem nie dziwi fakt, że policjanci powinni dbać o swoją sprawność.

Przedstaw przykład policjanta lub policjantki, którzy wypełniają obowiązek dbania o sprawność fizyczną, np. biorą udział w zawodach sportowych lub są utytułowanymi sportowcami.

Możesz wspomnieć, że sprawność fizyczna jest jednym z obszarów, gdzie może pojawić się dyskryminacja ze względu na płeć. W Policji potrzebni są wszyscy, niezależnie od płci, potrzebne są osoby z określonymi predyspozycjami i kompetencjami.

§23

Policjant powinien dbać o społeczny wizerunek Policji jako formacji, w której służy i podejmować działania służące budowaniu zaufania do niej.

Powiedz, że wizerunkiem Policji nazwiemy po prostu sposób, w jaki Policja jest postrzegana.

O dobry wizerunek należy zabiegać permanentnie, należy dbać, nie dostaje się go za darmo. Wizerunek buduje się latami, a może on ucierpieć w skutek jednego niefortunnego wydarzenia. Policja to 100-tysięczna formacja i zdarzają się w Policji nieprawidłowości, błędy. Z każdego z tych błędów jesteśmy skrupulatnie rozliczani, bo jesteśmy formacją szczególną. Kontrolując przestrzeganie przepisów u innych, dużym echem odbija się każdy przypadek, kiedy sami tych przepisów nie dochowujemy.

Można się zgodzić z tym, że wizerunek Policji zależy od komendantów, stojących na czele swoich jednostek. Zależy on również od rzeczników i oficerów prasowych. Niemały wpływ na wizerunek Policji mają jednak każdy pojedynczy policjant i policjantka, którzy codziennie podejmują interwencje wobec ludzi, rozmawiając z nimi, nakładając mandaty, zatrzymując, pouczając i zwracając uwagę. Wizerunek buduje się także u podstaw i każdy z nas jest za ten wizerunek odpowiedzialny, bo nosząc mundur, każdy jest wizytówką Policji.

Zapytaj: co oznacza dobry wizerunek w przypadku Policji? Jakie są składowe tego dobrego wizerunku, a jakie złego?

Podaj przykład działań, które godzą w społeczny wizerunek Policji i obniżają zaufanie do Policji.

2021/22 r.

Policjantka drogówki zaraz po szkoleniu podstawowym odbywała 3-miesięczny staż zawodowy w oddziałach prewencji Policji. Została skierowana do służby w pobliże granicy z Białorusią, skąd relacjonowała w mediach społecznościowych pobyt „na granicy”. Jej wpisy i komentarze zawierały nieprawdziwe i negatywne opinie na temat służby. Komendant podjął decyzję o wszczęciu postępowania dyscyplinarnego za naruszenie §23 Zasad etyki zawodowej policjanta i funkcjonariuszka została wydalona ze służby.

§24

Policjant nie powinien akceptować, tolerować ani lekceważyć zachowań policjantów naruszających prawo lub zasady etyki zawodowej.

Ostatni paragraf może być okazją do podsumowania w formie dyskusji wszystkich omówionych powyżej treści, a także sprawdzeniem wiedzy słuchaczy. Zadaj zatem pytania otwarte.

Zapytaj, na jakie zachowania swoich kolegów i koleżanki ze służby policjant powinien zareagować?

Zapytaj, jak policjant może zareagować na nieprawidłowości, które widzi?

Rozpocznij dyskusję na ten temat, powiedz o oficjalnej drodze informowania przełożonego o nieprawidłowościach. W uzasadnionych przypadkach może to nawet nastąpić z pominięciem drogi służbowej (przepisy §4 Zarządzenia nr 30 KGP z dnia 16 grudnia 2013 r. w sprawie funkcjonowania organizacji hierarchicznej w Policji). Informację można przekazać także bezpośrednio do BSWP w sprawach należących do właściwości rzeczowej Biura. Środowisko policyjne powinno zachowywać zdolność do tego, by oczyszczać się z osób, które nie są godne noszenia munduru. Zachowania korupcyjne, stosowanie tortur, nieludzkie traktowanie, stan nietrzeźwości w służbie, poświadczenie nieprawdy, przekroczenie uprawnień – są to wszystko patologie, z którymi nie da się walczyć inaczej, niż zdecydowanie.

Moja reakcja ma znaczenie

Powiedz o roli sygnalistów i o funkcjonującym w społeczeństwie krzywdzącym stereotypie sygnalisty. Spróbuj odczarować pewne negatywne postrzeganie sygnalistów, bowiem poprzez ich działania, instytucje mają okazje się zmieniać i oczyszczać swoje szeregi z osób, które nie są ich godne.

Wskaż przykłady policjantów, którzy ponieśli konsekwencje swojego milczenia. Znajdź przykłady ze swojego garnizonu, które tyczą się policjantów, którzy nie zareagowali np. na sytuację korupcyjną – sami nie przyjęli korzyści ale pożegnali się z mundurem za brak reakcji.

Przykłady ćwiczeń

Ćwiczenie 1: Cechy dobrego policjanta

nadkom. Joanna Pławecka

Podziel grupę na maksymalnie 4-osobowe zespoły. Poproś, żeby osoby w zespołach przygotowały cechy, którymi powinien charakteryzować się dobry policjant i dobra policjantka. Grupy odczytują następnie swoje propozycje na forum – przeprowadź krótką dyskusję na temat zasadności niektórych cech, poproś o uzasadnienie. Następnie rozdaj Zasady etyki zawodowej policjanta i poproś o odnalezienie cech dobrego policjanta bezpośrednio w treści Załącznika do Zarządzenia nr 805 KGP. Dokonajcie konfrontacji cech zaproponowanych przez grupę oraz cech wymienionych w dokumencie.

Ćwiczenie 2: Rozsypanka

nadkom. Joanna Pławecka

Podziel grupę na maksymalnie 4-osobowe zespoły. Poproś osoby o ułożenie przedstawionych obok cech od najbardziej do najmniej pożądanых w służbie w Policji. Grupy mogą mieć trudność w decydowaniu, które cechy są bardziej, a które mniej istotne i ta dyskusja jest w ćwiczeniu najważniejsza. Jak się okazuje, pozbycie się jednej cechy powoduje, że policjant staje się niekompletny, ma pewną dysfunkcję. Trudno jest wartościować cechy ze zbioru i wydaje się, że dobry i kompletny policjant posiada wszystkie z wymienionych obok cech, które przenikają się i uzupełniają wzajemnie. Poproś przedstawicieli grup o uzasadnienie swoich wyborów.

<i>Odwaga</i>
<i>Życzliwość</i>
<i>Empatia</i>
<i>Samodyscyplina</i>
<i>Rzetelność</i>
<i>Pokora</i>
<i>Przestrzeganie prawa</i>
<i>Sprawiedliwość</i>
<i>Lojalność</i>
<i>Przestrzeganie norm moralnych</i>
<i>Odpowiedzialność</i>
<i>Kierowanie się zasadami współżycia społecznego</i>
<i>Uczciwość</i>
<i>Poszanowanie godności ludzkiej</i>
<i>Bezstronność</i>
<i>Brak uprzedzeń</i>
<i>Kultura osobista</i>
<i>Wyrozumiałość</i>
<i>Stanowczość</i>
<i>Opanowanie</i>
<i>Wrażliwość na potrzeby innych</i>

Ćwiczenie 3: Nielegalne-moralne

mf. asp. Dariusz Rajski

Ćwiczenie może być uzupełnieniem dla omówienia paragrafu 2.

Podziel grupę na 3-4 osobowe zespoły i przekaz zadanie do realizacji. Osoby mają w zespołach przygotować przykłady zachowań, które są jednocześnie:

A. Legalne i moralne

B. Nielegalne i niemoralne

C. Legalne i niemoralne

D. Nielegalne i moralne

Po wykonaniu zadania (5-10 minut) przedstawiciele grup przedstawiają efekty pracy, prezentując swoje propozycje na forum. Uczestnicy ćwiczenia nie powinni mieć problemu z podaniem przykładów dla grup A i B (dbanie o sprawność fizyczną jest jednocześnie legalne i moralne, a wyrzucanie śmieci do lasu jest nielegalne i niemoralne). Ciekawa dyskusja może się jednak wywiązać przy przykładach dla zadań C i D. Tutaj będzie bardzo istotna rola prowadzącego zajęcia. Niektóre z przykładów będą bowiem dotyczyły światopoglądu uczestników i mogą dotyczyć stosowania środków odurzających w celach leczniczych, kradzieży celem zaspokojenia głodu, spożywaniem nadmiernych ilości alkoholu, a także mogą pojawić się poważniejsze przykłady związane z czynem samobójczym, aborcją lub eutanazją. To ćwiczenie ma za zadanie pokazać, że nasza ocena moralna tych samych zachowań może się różnić i będąc równymi wobec prawa, mamy również prawo do własnej oceny. To jest właśnie ocena moralna, czyli akceptacja lub brak akceptacji danego zachowania. Ocena moralna związana jest z tym, co wewnątrznie czujemy jako dobre lub złe. Wykładowca nie powinien przekonywać uczestników do określonej oceny moralnej, a pokazać, że różnimy się w ocenach. Dyskusja nad tym, co jest moralne, a co nie, to z kolei jest **etyka**.

Pod koniec dyskusji przywołaj treść art. 53 kodeksu karnego.

§ 1. Sąd wymierza karę według swojego uznania, w granicach przewidzianych przez ustawę, bacząc, by jej dolegliwość nie przekraczała stopnia winy, uwzględniając stopień społecznej szkodliwości czynu (...).

§ 2. Wymierzając karę, sąd uwzględnia w szczególności **motywację** i sposób zachowania się sprawcy (...).

Rozszerzony wariant ćwiczenia: przykłady powinny mieć związek ze służbą w Policji.

Ćwiczenie 4: Ważne karteczki

mł. asp. Dariusz Rajski

Ćwiczenie może być uzupełnieniem dla omówienia §1 oraz §15 Zarządzenia

Rozdaj wszystkim małe karteczki – fiszki. Zadanie polega na tym, że osoby wpisują na karteczkach rzeczy, które są najważniejsze w ich życiu (4-6 przykładów). Daj uczestnikom chwilę na zastanowienie. Być może pojawią się w ich zbiorach takie propozycje: rodzina, zdrowie, dom, przyjaźń, szczęście, pasje, praca, pieniądze, uroda, sprawiedliwość, sport, miłość (...). Ćwiczenie jest przyczynkiem do rozmowy o tym, czym jest wartość, czy podane propozycje są wartościami? Jakimi wartościami kierujemy się we współczesnym świecie, czy niektóre wartości są ważniejsze od innych?

Po wyczerpaniu tematu przejdź do kolejnych treści programowych, ale przy omawianiu §15 Zarządzenia ponownie poproś o wyciągnięcie tych samych kartek. Przekaż uczestnikom zadanie do wykonania: mają zastanowić się, z czego mogliby w swoim życiu zrezygnować, jeśli by musieli. Wybór zapewne będzie trudny, ale niech wykreślą jedną rzecz. Jeśli wszyscy już dokonają jednego skreślenia, poproś o wykreślenie kolejnej rzeczy i jeszcze kolejnej...

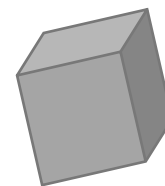
Na końcu poproś, aby wzięli w kółko coś, czego absolutnie nie chcieliby oddać, coś bez czego nie wyobrażają sobie życia. Wykreślenie tej ostatniej rzeczy, która pozostała na liście, zapewne będzie bardzo trudne. Uczestnicy szkolenia właśnie stali się świadkami działaniami mechanizmu, w którym uzależnienia (od alkoholu, narkotyków, hazardu) zabierają po kolei wszystkie rzeczy, które są nam drogie w życiu. Jeśli w porę nie postawi się tamy na tej równi pochyłej, to uzależnienie odbierze zdrowie, rodzinę, dom, pieniądze, pracę... O uzależnieniach należy wspomnieć w kontekście omawiania §15 Zarządzenia, ponieważ jest w nim mowa o wspieraniu policjantów w rozwiązywaniu problemów osobistych. Odpowiednio wczesna reakcja koleżanek, kolegów, przełożonych ze służby może przyczynić się do tego, że ktoś nie popadnie w szpony nałogu i nie straci wszystkiego, co jest dla niego drogie. Ćwiczenie „ważne karteczki” może zacząć się na początku szkolenia, a jego puentę zaprojektować już w środku zajęć.

Rozszerzony wariant ćwiczenia: poproś o odwrócenie kartek i wypisanie wartości, które są ważne z punktu widzenia służby w Policji. Przeprowadź dyskusję na ten temat podanych propozycji.

Ćwiczenie 5: Quiz

mł. asp. Dariusz Rajski

Przeprowadź metodą rundy quiz, zadając każdemu z uczestników pytanie. Skorzystaj ze słowniczka w rozdziale V. Wyświetl na rzutniku pierwsze pojęcie i zapytaj pierwszego uczestnika o jego znaczenie. Słuchacz ma za zadanie własnymi słowami wyjaśnić znaczenie prezentowanego słowa. Ćwiczenie nie ma wprawiać nikogo w zakłopotanie, ma być zabawą, a nie odpytywaniem. Zadbaj o dobrą atmosferę, pomagaj jeśli zobaczysz, że ktoś ma trudności z podaniem odpowiedzi. Każdy termin ze słowniczka jest okazją do krótkiej dyskusji na określony temat. Uwaga: ćwiczenie jest czasochłonne, wykonuj je wtedy, kiedy masz dużo czasu na przeprowadzenie szkolenia.

Ćwiczenie 6: Przełożony

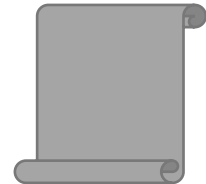
nadkom. Joanna Pławecka

Ćwiczenie warto jest zaproponować, jeśli grupę uczestników stanowią przełożeni. Podziel uczestników na maksymalnie 4-osobowe grupy. Połowę grup poproś o podanie cech dobrego policjanta (ogólnie), a pozostałe grupy poproś o podanie cech dobrego przełożonego. Po kilku minutach rozdaj grupom Zasady etyki zawodowej policjanta, aby grupy ew. uzupełniły swoje zbiory o inspiracje z dokumentu. Po upływie wyznaczonego czasu grupy dzielą się swoimi ustaleniami, oceniania jest trafność spostrzeżeń, trwa dyskusja. Ćwiczenie ma na celu ukazanie pewnych specyficznych cech lub kompetencji, którymi powinien odznaczać się dobry przełożony

Ćwiczenie 7: Rota ślubowania

nadkom. Joanna Pławecka

Niektóre zasady etyki zawodowej są powtórzeniem zapisów roty ślubowania. Przeprowadź ćwiczenie w grupach: rozdaj uczestnikom tekst roty ślubowania policjanta oraz Zasady etyki zawodowej policjanta. Uczestnicy w grupach mają za zadanie wyszukać wspólne obszary dla obu tekstów. Następnie grupy dzielą się swoimi wnioskami, trwa dyskusja.

Galeria pozytywnych i negatywnych postaw policjantów i policjantek

Policjant jest wolontariuszem w hospicjum

st. sierż. Wojciech Śmigielski

Komenda Wojewódzka Policji w Szczecinie.

W czasie wolnym od służby policjant jest wolontariuszem w Hospicjum Św. Jana Ewangelisty w Szczecinie, zaocznie studiuje też pielęgniarstwo. W hospicjum rozmawia z pacjentami oraz pomaga w ich pielęgnacji i toalecie.

Wojtek przyzwyczaił swoich podopiecznych, że pojawia się w hospicjum dwa razy w tygodniu punkt 16:00. Któregoś dnia ze względu na korki przyjechał o kilka minut później. Jakie było jego zdziwienie, gdy już w progu inni opiekunowie przekazali mu, że pacjenci o niego pytają. Takie chwile pokazują jak bardzo jego obecność jest dla mieszkańców hospicjum ważna, jak bardzo potrzebują obecności drugiego człowieka i czekają na swoich ulubionych wolontariuszy. Zapytany o to czy poleciłby innym osobom taki rodzaj wolontariatu, Wojtek bez zastanowienia mówi: *Tak. Życie jest zbyt kruche i zbyt nieprzewidywalne, aby czekać na podjęcie takiego kroku. Jeżeli chcemy zrobić coś dla innych, zróbmy to teraz.* Takiego podejścia nauczył się od swoich podopiecznych, którzy w trakcie długich rozmów powtarzali mu: *nie czekaj, działaj.* Wojtek stanowczo podkreśla, że błędem jest nazywanie hospicjum umieralnią. To miejsce zasługuje na miano bastionu życia, gdzie każda godzina pokazuje jak ogromnym i bezcennym darem jest życie.

sierż. szt. Agata Halluch

Komisariat Policji w Jasienicy

3-letnie dziecko wpadło do studzienki rewizyjnej przyłącza oczyszczalni ścieków i utknęło w środku. Wydarzenie miało miejsce w listopadzie 2022 r. w Wieszczałach (woj. Śląskie). Malutkiemu chłopczykowi woda sięgała już po brodę, głośno płakał i strażacy zastanawiali się, jak go uratować. Pionowy tunel był na tyle wąski, że żaden ze strażaków nie mieścił się w środku. Na szczęście na miejscu była odważna dzielnicowa z KP w Jasienicy. Sama podsunęła strażakom pomysł, żeby opuścić ją do wąskiej studzienki. Policjantka zdjęła pas i służbowy polar, ubrała alpinistyczną uprzęż i dała się opuścić głową w dół na głębokość około 3 metrów. Cały czas uspokajała płaczącego chłopczyka, mówiąc do niego spokojnym głosem. W połowie drogi sama utknęła, ale pokonała te trudności i po chwili chwyciła rączkę chłopczyka. Gdy oboje zostali wyciągnięci na powierzchnię, chłopczyk mógł przytulić się do swojej mamy. Policjantka podczas akcji pobijała łokcie i nabawiła się wielu siniaków i otarć, ale uratowała malucha. Została odznaczona medalem im. Andrzeja Struja, otrzymała list gratulacyjny od Komendanta Głównego Policji i została wcześniej mianowana na wyższy stopień policyjny. Nadal jest dzielnicową i mówi, że bardzo się wtedy bała o siebie i o dziecko, ale doskonale wiedziała, co ma robić.

Przykład policjantki warto wykorzystywać w kontekście omawiania zasady równego traktowania ze względu na płeć. Policjantka mogła uratować dziecko ze względu na swoje cechy: odwagę, sprawność fizyczną i budowę anatomiczną. Na miejscu byli także postawni strażacy i policjanci, ale nie mieścili się w otworze studzienki. Płeć ratownika nie ma znaczenia, liczą się określone predyspozycje, przydatne w określonej sytuacji.

Sierż. szt. Filip Celmer, st. sierż. Anna Sokołowska

Komisariat Policji w Dobrym Mieście

Policjanci podczas patrolu zauważyli Hondę, która nie trzymała prostego toru jazdy. Autem podróżowało starsze małżeństwo i szybko wyszło na jaw, dlaczego kierujący ma problemy z jazdą. Jedna z opon była przebita, a starszy mężczyzna nie miał odpowiednich narzędzi, aby samodzielnie zmienić koło. Policjant i policjantka błyskawicznie zabrali się za wymianę koła i już po kilku minutach małżeństwo bezpiecznie ruszyło w dalszą drogę.

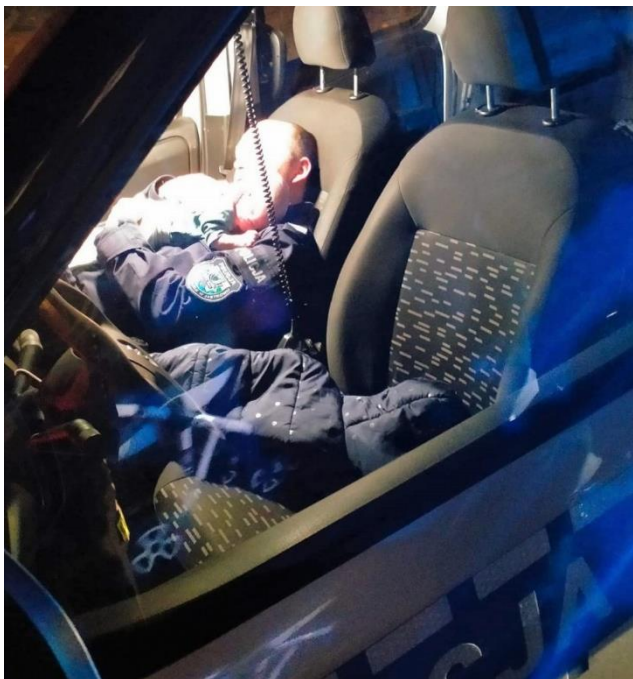
Policjant uratował 3-miesięczne niemowlę

sierż. szt. Damian Kledzik

Komenda Powiatowa Policji w Złotowie

W grudniu 2021 r. do radiowozu podjechał samochód, z którego wybiegła kobieta. Krzyczała do policjantów, że jej dziecko nie oddycha. Sierż. szt. Damian Kledzik natychmiast zaczął udzielać pomocy malutkiemu chłopczykowi, który był już cały siny i nie oddychał, niemowlak prawdopodobnie zadławił się mlekiem. Policjant udrożnił drogi oddechowe i przystąpił do resuscytacji. Już po chwili chłopczyk zaczął sam oddychać.

Policjant sam później mówił, że był uważny na szkoleniach z udzielania pierwszej pomocy i w godzinie próby wiedział jak zareagować.

Rodzinie z Ukrainy popsuł się samochód. Pomogła policjantka

asp. Magdalena Pałka

Komenda Miejska Policji w Bytomiu

Kobieta jechała wraz z trójką swoich dzieci (4, 9, 16 lat) z ogarniętej wojną Ukrainy do rodziny Hiszpanii. Jej mąż został w kraju, by walczyć. Niestety, w trasie zespół się ich samochód, ale zagubioną czwórkę zauważyli policjanci. Auto było na tyle poważnie zepsute, że niemożliwa była jego szybka naprawa. Asp. Magdalena Pałka zaoferowała matce z dziećmi nocleg w swoim domu. Policjantka zebrała też dla nich pieniądze na bilety do Barcelony. Matka dzieci mówiła, że chce tylko zapewnić bezpieczeństwo swoim dzieciom i wraca do Ukrainy, by być przy walczącym mężu.

Trzej policjanci uratowali mężczyznę – na zmianę prowadzili resuscytację krążeniowo-oddechową

mł. asp. Piotr Grześkiewicz, mł. asp. Piotr Famuła, sierż. Dawid Nylec

Samodzielny Pododdział Prewencji Policji w Opolu

65-letni mężczyzna załapał w sklepie. Inni klienci wybiegli z marketu i poprosili o pomoc policjantów, którzy akurat prowadzili w pobliżu kontrolę drogową. Mundurowi szybko sprawdzili, że mężczyzna nie oddycha i jego serce się zatrzymało. We trójkę prowadzili na zmianę resuscytację krążeniowo-oddechową, a po czasie w działania włączyli się także ratownicy medyczni. Szczęśliwie, 65-letni mieszkaniec Opolu odzyskał czynności życiowe. Całe zdarzenie i prowadzona przez policjantów resuscytacja zostały zarejestrowane przez policyjne kamery nasobne, film do obejrzenia na stronie internetowej:

<https://opolska.policja.gov.pl/op/aktualnosci/87892,Policjanci-uratowali-65-letniego-mezczyzne.html>

Spółeczeństwo wymaga od nas, że będziemy w swojej służbie profesjonalni i dobrze wyszkoleni. To oczekiwanie obejmuje także algorytmy udzielania pierwszej pomocy osobom, które tego potrzebują. Ich znajomość należy do podstaw policyjnego rzemiosła i jest przykładem na rzetelność wykonywania obowiązków służbowych.

Nad Bałtykiem uratował tonącego 17-latkę

sierż. Andrzej Łochnicki

Komenda Powiatowa Policji w Nidzicy

Policjant wypoczywał wraz z rodziną nad polskim morzem. 1 lipca w południe wspólnie z rodziną szedł plażą w miejscowości Chłapowo. W pewnym momencie usłyszał krzyk kobiety, która informowała, że jej syn tonie. Policjant natychmiast wbiegł do wody i rzucił się na pomoc tonącemu, który znajdował się około 70 metrów od linii brzegowej. Do akcji włączyli się także inni świadkowie, którzy pomogli w akcji. Komendant Wojewódzki Policji w Olsztynie wyróżnił funkcjonariusza przedterminowym mianowaniem na wyższy stopień policyjny. Policjant otrzymał także list gratulacyjny od Burmistrza Nidzicy za bohaterską postawę.

Policjant przyjął pod swój dach uchodźców z Ukrainy

Asp. szt. Marek Bartkowski

Komisariat Policji w Barczewie

Policjant przyjął pod swój dach uchodźców z ogarniętej wojną Ukrainy. Przy wsparciu Urzędu Gminy w jego domu zamieszkały aż trzy ukraińskie rodziny z Charkowa. U policjanta schronienie znalazły trzy matki oraz czworo dzieci w wieku od 7 do 15 lat. Funkcjonariusz nie tylko udostępnił im całe piętro swojego domu, ale także zadbał o najpotrzebniejsze rzeczy oraz pomógł w załatwieniu formalności związanych z ich pobytem w Polsce. Z pomocą lokalnych urzędników postarał się, aby dzieci mogły uczęszczać do szkoły i przedszkola, a kobiety znalazły pracę.

Policjantka mistrzynią świata w sportach sylwetkowych

Asp. szt. Katarzyna Staśkowska

Komenda Powiatowa Policji w Łasku

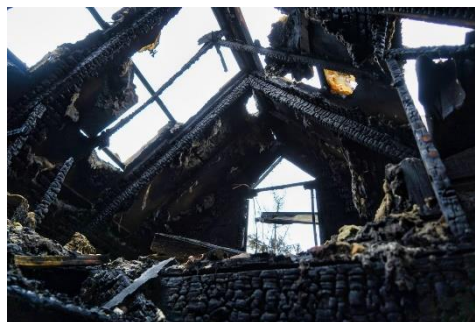
Policjantka jest oficerem prasowym w swojej jednostce, w tym roku minie 16 lat od kiedy założyła mundur. Czas wolny najchętniej spędza na siłowni, gdzie pracuje nad proporcjami sylwetki. Sport towarzyszył jej od dziecka i nie wyobraża sobie życia bez jakiegokolwiek aktywności. Pomysł, by stanąć na scenie imprez sportów sylwetkowych zrodził się, gdy poznała kilka zawodniczek i obserwowała je na Facebooku. Szybko pomyślała, że i ona może spróbować pogodzić służbę z treningami. Dyscyplina treningowa i odpowiednio dobrana dieta stały się jej codziennością. Policjantka zadebiutowała w 2017 r. i jej przygoda ze sportem trwa do dziś. Wielokrotnie zdobyła tytuły Mistrzyni Polski, Mistrzyni Europy, Wicemistrzyni Świata różnych federacji (indywidualnie i w parach). W 2021 roku została uznana za najlepszą zawodniczkę Mistrzostw Świata federacji IBFF. Zaczynała od kategorii bikini fitness, ale szybko okazało się, że jej organizm dobrze reaguje na ciężary. Stąd decyzja o startach w kategoriach figure i fitness sylwetkowym. Katarzyna Staśkowska przyznaje, że mundur założyła, ponieważ jest to spełnienie jej dziecięcych marzeń. Zawsze też chciała robić coś ważnego i pomagać innym. Jej pasja ciekawi również młodzież, która chętnie przychodzi na spotkania z policjantką. Młodym ludziom powtarza, aby spełniali swoje marzenia. Koledzy z pracy powtarzają, że chcieliby mieć brzuch tak wyrzeźbiony jak policyjna atletka.

Koleżanki i koledzy asp. szt. Michała Stachury

Komenda Miejska Policji w Bydgoszczy

Koledzy i koleżanki z Komendy Wojewódzkiej Policji w Bydgoszczy wsparli pomocą swojego kolegę, który w pożarze domu stracił cały swój dobytek. Policjant jest przewodnikiem psa służbowego, zawsze oddany służbie, sam często pomagał innym. Po nieszczęśliwym wypadku jego żona oraz dwójka dzieci (10 i 12 lat) zostali z niczym, wybiegając z ogarniętego płomieniami domu tak jak stali. Policjantowi pomogli koledzy i koleżanki z pracy, organizując zbiórki na cel odbudowy jego domu. Na jednym z popularnych portali pomocowych zebrano blisko 200 tys. złotych.

st. sierż. Jolanta Rączka

Komenda Wojewódzka Policji w Rzeszowie

Funkcjonariuszka uprawia łucznictwo i jest wieloletnią zawodniczką w tej dyscyplinie. Bardzo chciała dzielić się swoją pasją z dziećmi, dlatego uzyskała dyplom trenera klasy III Polskiego Związku Łuczniczego i została trenerką Szkolnego Klubu Sportowego w Rzeszowie. Swoją wolny czas poświęca na krzewienie swojej pasji wśród dzieci i młodzieży. W ramach swojej działalności społecznej prowadzi zajęcia sportowe i rekreacyjne, organizuje zawody i imprezy integracyjne, propaguje wiedzę z zakresu kultury fizycznej, jak też prowadzi działalność wychowawczą promując zasady *fair play*. Jej podopieczni zdobywają medale mistrzostw Polski, mistrzostw międzywojewódzkich oraz regionalnych zawodów, gdzie regularnie pojawiają się na podium.

Policjant został dawcą szpiku dla swojego genetycznego bliźniaka w Hiszpanii

sierż. Damian Złotek

Komenda Powiatowa Policji w Stalowej Woli

Decyzję o zarejestrowaniu się jako dawca szpiku i komórek policjant podjął w 2019 roku. Cztery lata później otrzymał informację o tym, że może zostać dawcą komórek macierzystych dla chorej osoby. Nie zastanawiał się ani chwili i już po miesiącu dał komuś szansę na nowe życie. Zabieg trwał około pięciu godzin. Po jego zakończeniu funkcjonariusz dowiedział się, że jego szpik zostanie przekazany mężczyźnie w Hiszpanii. Zgodnie z zasadami przyjętymi przez fundację DKMS dopiero po kilku miesiącach dawca komórek macierzystych otrzymuje informację czy przeszczep się udał, a po 2 latach, za zgodą biorcy może poznać jego tożsamość. Funkcjonariusz zapewnia, że zabieg jest bezpieczny i bezbolesny, dlatego zachęca każdego do rejestracji w bazie dawców i pomoc chorym zmagającym się z białaczką, dając im szansę na życie.

Kierujący próbował wręczyć policjantom łapówkę

Policjanci z Komendy Miejskiej Policji w Bydgoszczy

Policjanci z drogowki zatrzymali do kontroli pojazd, którego kierujący przekroczył dozwoloną prędkość w terenie zabudowanym o 55km/h. Funkcjonariusze pokazali mężczyźnie film z pomiarem, a następnie poinformowali go o zatrzymaniu prawa jazdy oraz o nałożeniu mandatu karnego. Wówczas 55-latek zaproponował funkcjonariuszom 500 złotych w zamian za odzyskanie prawa jazdy. Mundurowi zapytali mężczyznę, czy zdaje sobie sprawę z tego, że to jest przestępstwo. Odpowiedział twierdząco, po czym włożył pieniądze do dowodu rejestracyjnego i wręczył policjantowi. W tym momencie funkcjonariusze oznajmili kierowcy, że jest zatrzymany w związku z podejrzeniem popełnienia przestępstwa tzw. korupcji czynnej. Pieniądze zostały zabezpieczone. O zdarzeniu natychmiast został poinformowany dyżurny. Śledczy zebrali materiał dowodowy i przekazali prokuratorowi, który przedstawił zatrzymanemu zarzut udzielenia korzyści majątkowej. Za to przestępstwo grozi od roku do 10 lat pozbawienia wolności.

Dzielnicowy uratował mężczyznę z pożaru

mł. asp. Krzysztof Lepiarz

Komisariat Policji w Kunowie

W styczniu 2023 r. policjant został przez dyżurnego skierowany na miejsce pożaru domu jednorodzinnego. Dzielnicowy, widzący wydobywający się z okien dym, jeszcze przed przybyciem strażaków, wbiegł do płonącego domu. W środku, na podłodze jednego z pomieszczeń leżał 50-letni mężczyzna, który nie był w stanie wyjść z domu o własnych siłach. Policjant ewakuował mężczyznę i przekazał go pod opiekę medyków.

Policjantka zareagowała na przemoc domową

sierż. szt. Katarzyna Folgiert

Komenda Miejska Policji w Olsztynie

Policjantka z KMP w Olsztynie wracała po służbie do swojego domu. Na klatce schodowej zastała siedzącą na schodach roztrzęsioną dziewczynkę, która płacząc powiedziała, że tata bije mamę. Funkcjonariuszka natychmiast powiadomiła o zdarzeniu oficera dyżurnego i sama pobiegła do mieszkania, z którego dochodził hałas. Gdy mężczyzna zrozumiał, że ma przed sobą funkcjonariuszkę Policji, uspokoił się ale niestety tylko na chwilę. Ponownie zaczął uderzać i szarpać swoją żonę i wkrótce doszło do poważnej szarpaniny, podczas której obrażanie odniosła także policjantka. Agresor uderzył obie kobiety w twarz i w głowę powodując chwilową utratę świadomości. Po ataku oddalił się z mieszkania, ale policjantka wstała z podłogi i ruszyła za agresywnym mężczyzną. Była tak zdeterminowana, że doprowadziła mężczyznę do stanu bezbronności. Agresor został przekazany policjantom, którzy przyjechali na miejsce zdarzenia. Za swoją determinację w ujęciu sprawcy przemocy domowej policjantka została wyróżniona nagrodą motywacyjną.

Policjant kupił art. spożywcze małżeństwu w potrzebie – to zapoczątkowało charytatywną zbiórkę

Sierż. Konrad Augustyniak

Komenda Miejska Policji w Skierniewicach

Policjant dzielnicowy realizował czynności służbowe w jednym z mieszkań. Wyraźnie poruszyła go sytuacja małżeństwa, które było w trudnym położeniu materialnym. Policjant postanowił zadziałać i po zakończonej rozmowie kupił w pobliskim sklepie artykuły spożywcze dla potrzebujących. Małżonkowie byli zaskoczeni jego dobrocią i w dowodzie wdzięczności przestali podziękowania do komendanta jednostki. W ten sposób o sprawie dowiedziały się lokalne media i zaczęła się publiczna zbiórka charytatywna. W jej efekcie potrzebujące małżeństwo otrzymało nie tylko artykuły spożywcze, ale też niezbędne elementy wyposażenia mieszkania. Jak pokazuje ten przypadek – dobro rodzi dobro.

Policjanci wzorowo poprowadzili interwencję z osobą transseksualną w stanie kryzysu

Policjanci z Komendy Miejska w Bydgoszczy

Policjanci z KMP w Bydgoszczy zostali skierowani na miejsce interwencji związanej z podejrzeniem dokonania próby samobójczej przez nastolatka. Na miejscu interwencji policjanci mieli początkowo trudności z nawiązaniem kontaktu z nastolatkiem, jednak po krótkiej i empatycznej rozmowie dowiedzieli się, że nastolatek jest osobą transseksualną, nie rozumianą przez swoich rodziców i rówieśników w szkole. Prosił, aby policjanci zwracali się do niego jak do kobiety. Policjanci uszanowali prośbę i dzięki umiejętnemu poprowadzeniu taktownej rozmowy, odwiedli osobę od popełnienia czynu samobójczego. Ponadto, skontaktowali się z Pełnomocnikiem KWP w Bydgoszczy ds. Ochrony Praw Człowieka, aby ustalić organizacje pozarządowe i grupy wsparcia, które udzielają pomocy osobom z zaburzeniami tożsamości płciowej. Postawa wymienionych policjantów nie była niczym innym, jak uwzględnieniem uzasadnionych potrzeb osoby wobec której wykonywali czynności służbowe. Opiany przypadek jest przykładem na zasadę opisaną w § 8 Zarządzenia *Wykonując zadania służbowe, policjant powinien dostosowywać swoje zachowanie do sytuacji i cech osób uczestniczących w zdarzeniu, w szczególności wieku, płci, narodowości i wyznania, a także uwzględniać uzasadnione potrzeby tych osób.*

30 czerwca 2023 r. Sąd Rejonowy w Ostródzie nieprawomocnie skazał 15 policjantów, w tym 6 na kary bezwzględnego pozbawienia wolności w głośnej sprawie stosowania tortur przez funkcjonariuszy Policji. Według ustaleń śledczych funkcjonariusze prowadzili brutalne przesłuchania zatrzymanych w okresie od marca 2014 do kwietnia 2015 r. W trakcie przesłuchań mieli oni dopuszczać się kopania, bicia pięściami i pałką, a także rażenia podejrzanych paralizatorem. Na ławie oskarżonych zasiedli także ich przełożeni, w tym były naczelnik wydziału. Na uwagę zasługuje fakt nazywania przez samych funkcjonariuszy z Olsztyna praktyk stosowanych wobec zatrzymanych „robieniem małego Guantanamo”.

Źródło: Oświadczenie Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur z dn. 9 lipca 2023 r., <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/kmpt-oswiadczenie-wyrok-tortury-policja-olsztyn>

Zwłoki mężczyzny znaleziono w lesie – policjanci przekroczyli uprawnienia

W kwietniu 2021 r. na posterunek Policji zadzwonił mężczyzna, który przekazał, że znalazł w leśnym zagajniku ludzkie zwłoki. Sekcja wykazała, że przyczyną śmierci mogło być pęknięcie śledziony. Dzień wcześniej wobec mężczyzny interweniowała dwójka policjantów. Matka denata oraz sąsiedzi potwierdzili, że policjantka i policjant wyprowadzili mężczyznę z domu, wciągnęli go do radiowozu i mogli używać wobec niego siły fizycznej. Po kilku dniach młodszy aspirant i starsza sierżant, który przeprowadzali tę interwencję, zostali zatrzymani jako osoby podejrzewane o popełnienie przestępstwa z art. 231 § 1 KK. Kolejnego dnia Komendant Powiatowy Policji wszczął postępowania dyscyplinarne przeciwko nim, policjantowi przedstawiono zarzut dotyczący przekroczenia uprawnień w związku z użyciem pałki służbowej, natomiast policjantce zarzut nieprzestrzegania zasad etyki zawodowej poprzez akceptowanie zachowania dowódcy patrolu naruszające prawo. Komendant Powiatowy zawiesił ich w czynnościach służbowych, a Komendant Wojewódzki Policji wszczął postępowania administracyjne zmierzające do wydalenia ich ze służby. Prokurator przedstawił policjantowi zarzut popełnienia przestępstw z art. 156 § 1 pkt 2 kk w zb. z art. 156 § 3 kk i art. 231 § 1 kk i art. 189 § 1 kk w zw. z art. 11 § 2 kk oraz art. 231 § 1 kk i art. 217 § 1 kk w zw. z art. 11 § 2 kk., natomiast policjantka usłyszała zarzuty z art. 231 § 1 kk i art. 160 § 2 kk w zw. z art. 11 § 2 k oraz art. 271 § 1 kk i art. 239 § 1 kk w zw. z art. 11 § 2 kk. Oboje nie przyznali się do zarzucanych czynów, natomiast sąd zastosował wobec nich tymczasowe aresztowanie. W maju policjant i policjantka zostali zwolnieni ze służby w Policji, rozkazom nadano rygor natychmiastowej wykonalności. W następstwie informacji uzyskanych w toku czynności prowadzonych w opisanych postępowaniach dyscyplinarnych wszczęto postępowania dyscyplinarne również wobec kierownika Posterunku Policji w Piątku oraz dzielnicowego. Postawiono im zarzut popełnienia przewinienia dyscyplinarnego polegającego na tym, iż w toku interwencji domowej prowadzonej w marcu 2021 roku wywieźli zatrzymanego (brata denata) poza miejsce jego zamieszkania i pozostawił go na drodze. Komendant Powiatowy Policji zawiesił policjantów w czynnościach służbowych. W toku czynności w opisanych sprawach, ujawniono inne nieprawidłowości w funkcjonowaniu jednostki: bezpodstawne użycie pałki służbowej wobec mężczyzny doprowadzonego na komisariat oraz wywiezienie kolejnego mężczyzny do miejsca oddalonego o kilka kilometrów od miejsca zamieszkania i postawienie tam.

Dowódca patrolu spał w radiowozie oznakowanym w trakcie służby

Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Łodzi 2013.06.06 III SA/Łd 417/13.

Obowiązek dbania o prawidłowy przebieg służby, realizowanych w jej toku czynności ciąży szczególnie na dowódcy patrolu, który spał w radiowozie podczas służby. Zachowanie stanowiło negatywny przykład dla młodszego stopniem funkcjonariusza Policji. Śpiąc, policjant w sposób oczywisty nie realizował ciężącego na nim obowiązku, nie realizował ich w ogóle. Zdaniem organu, widok śpiącego w umundurowaniu służbowym policjanta w trakcie służby, w pojeździe służbowym, nie wpływa pozytywnie na wizerunek Policji, jako formacji powołanej do służby społeczeństwu i przeznaczonej do ochrony bezpieczeństwa ludzi oraz do utrzymywania bezpieczeństwa i porządku publicznego. Służba w Policji wymaga szczególnych predyspozycji psychofizycznych oraz podporządkowania się szczególnej dyscyplinie, czego obwiniony miał świadomość wstępując do służby. Szczególna rola społeczna Policji i jej zhierarchizowana struktura wymagają dla jej skutecznego i prawidłowego działania przestrzegania przez funkcjonariuszy, poza normami prawa karnego i prawa o wykroczeniach, także innych przepisów oraz zasad. Objęcie policjantów odpowiedzialnością dyscyplinarną uzasadnia wyjątkowa rola tej formacji, charakter powierzonych zadań i kompetencji oraz związane z działalnością Policji publiczne zaufanie. Służyć ma również przeciwdziałaniu takim zachowaniom, które mogłyby pozbawić ją wiarygodności w oczach opinii publicznej, zwłaszcza, że wiele uprawnień przyznanych Policji pozwala na ingerowanie w sferę obywatelskich praw i wolności. Policjant powinien przede wszystkim realizować potrzeby służby, w tym wywiązywać się z nałożonych na niego obowiązków – zobligowanie do wykonywania zleconych zadań.

Nieodpowiednie zachowanie policjantki w sieci

II SA/OI 745/20 – Wyrok WSA w Olsztynie: Funkcjonariuszka w czasie wolnym od służby poprzez niepochlebne i krytyczne wpisy umieszczone w komentarzach na portalu Facebook dopuściła się nieposzanowania godności funkcjonariuszy KPP, nie dbając o społeczny wizerunek Policji jako formacji w której służy, naraziła na utratę zaufania do Policji.

Nietrzeźwy policjant próbował wpłynąć na decyzje interweniujących policjantów

Policjant będący w okresie służby przygotowawczej, w czasie wolnym od służby, będąc w stanie nietrzeźwości (0,79 mg/l alkoholu w wydychanym powietrzu), w lokalu, w obecności osób postronnych, które wiedziały, że jest on policjantem – popełnił wykroczenie polegające na umyślnym niestosowaniu się do wydawanych poleceń przez interweniującego f-sza (tj, opuszczanie miejsca interwencji, utrudniania prowadzenia interwencji przez wdawanie się w utarczki słowne i próbując wpłynąć na policjantów, aby odstąpili od czynności służbowych w stosunku do osoby zatrzymanej). Kwalifikacja: W omówionym przykładzie zostały naruszone przepisy z art. 132 ust. 1, 2 i 3 pkt 1 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990r. o Policji, w związku z § 2 i § 23 zarządzenia Nr 805 KGP z dnia 31 grudnia 2003r. w sprawie „Zasad etyki zawodowej policjanta” (Dz. Urz. KGP z 2004r., Nr 1 poz. 13), w zw. z art. 65a kw. Zakończenie: Policjant został uznany winnym i wymierzono mu karę upomnienia.

Nieodpowiednie zachowanie policjantki „na granicy”

2021/22 r. - policjantka drogówki zaraz po szkoleniu podstawowym odbywała 3-miesięczny staż zawodowy w oddziałach prewencji Policji. Została skierowana do służby w pobliże granicy z Białorusią, skąd relacjonowała w mediach społecznościowych pobyt „na granicy”. Jej wpisy i komentarze zawierały nieprawdziwe i negatywne opinie na temat służby. Komendant podjął decyzję o wszczęciu postępowania dyscyplinarnego za naruszenie §23 Zasad etyki zawodowej policjanta i funkcjonariuszka została wydalona ze służby.

Policjant wykorzystywał seksualnie kobiety osadzone w PdOZ

W 2017 roku policjant będący wówczas profosem w PdOZ zgwałcił jedną z osadzonych w pomieszczeniu kobiet, a dwie inne wykorzystał seksualnie. Policjant wykorzystywał stosunek zależności policjant – osadzona, doprowadzając do przestępstw na tle seksualnym. Funkcjonariusz usłyszał zarzuty na podstawie zabezpieczonego monitoringu i zeznań pokrzywdzonych kobiet, a następnie został dyscyplinarnie zwolniony ze służby. W lipcu 2023 r. Sąd Rejonowy w Brodnicy uznał mężczyznę winnym i skazał go na 10 lat pozbawienia wolności, nakazał wypłatę zadośćuczynienia oraz nałożył zakaz zbliżania się i kontaktowania z pokrzywdzonymi, wyrok nie jest prawomocny.

Nie był to jedyny proces wspomnianego policjanta, gdyż Sąd Rejonowy w Brodnicy już w 2019 roku ogłosił w jego sprawie wyrok skazujący na 2,5 roku więzienia za to, że doprowadził do obcowania płciowego inną kobietę osadzoną w PdOZ, wykorzystując stosunek zależności. Wówczas wobec sprawcy sąd wydał także 15-letni zakaz pełnienia funkcji publicznych i nakazał zapłacić pokrzywdzonej 10 tys. zł. zadośćuczynienia. Ponadto, prokuratura oskarżyła mężczyznę o znęcanie się nad żoną. Sąd uznał winę oskarżonego i ukarał go m.in. grzywną. obrońca mężczyzny złożył apelację, ale nie została ona uwzględniona przez sąd odwoławczy.

Bezczyność policjanta

Policjant będąc zobowiązanym do prowadzenia czynności wyjaśniających w sprawach o wykroczenia w trybie art. 54 § 1 Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia – nie sprostawszy tym obowiązkom, gdyż nierzetelnie prowadził postępowania w sprawach o wykroczenia - nie realizując w ich toku żadnych czynności zmierzających do ustalenia, czy istnieją podstawy do wystąpienia z wnioskiem o ukaranie oraz zebrania danych niezbędnych do sporządzenia takiego wniosku. W omówionym przykładzie zostały naruszone przepisy z art. 132 ust. 1, 2 i 3 ustawy z dnia 06.04.1990r. o Policji, w związku z §3 zarządzenia Nr 805 KGP z dnia 31.12.2003r. w sprawie „Zasad etyki zawodowej policjanta” (Dz. Urz. KGP z 2004r., Nr 1 poz. 13), w zbiegu z § 2 ust. 1 pkt 1 zarządzenie nr 323 KGP z dnia 26.03.2008r. w sprawie metodyki wykonywania przez Policję czynności administracyjno-porządkowych w zakresie wykrywania wykroczeń i ścigania ich sprawców, w zw. z art. 132c i art. 135 ust. 5 ustawy z dnia 06.04.1990r. o Policji. Policjant został uznany winnym i wymierzono mu karę nagany.

Nietrzeźwa policjantka podejmowała interwencję

Nietrzeźwa 20-letnia policjantka w marcu 2023 r. będąc w czasie wolnym od służby w weekend spotkała się ze znajomymi. Około godz. 5:00 policjantka zaczęła zwracać znajomym uwagę, że zakłócają ciszę nocną. Widząc jednak, że imprezowicze nie wiele sobie robią z jej próśb, nietrzeźwa kobieta postanowiła podjąć interwencję spisując dane uczestników przyjęcia. Miała poprosić o ich dowody osobiste i telefony komórkowe. Kiedy polecenie nie zostało wykonane, zadzwoniła do dyżurnego o wsparcie ze swojej jednostki. Ustalono, że kobieta przebywa w innej miejscowości. Funkcjonariusze z patrolu, który przyjechał na miejsce wyczuli, że policjantka jest nietrzeźwa. Zbadali ją alkomatem (0,98 mg/l alkoholu), a następnie odwieźli do domu. Wszczęto czynności wyjaśniające w sprawie o wykroczenie z artykułu 66§1 kw - bezpodstawne wezwanie Policji.

Źródło: <https://tvn24.pl/krakow/kolbuszowa-rzeszow-policjantka-ktora-pod-wplywem-alkoholu-na-imprezie-legitymowala-znajomych-zawieszona-w-czynnosciach-sluzbowych-6831173>

Zasłanianie się legitymacją podczas zakłócania spoczynku nocnego

Zgłaszający powiadomił o zakłócaniu ciszy nocnej. Powiedział również, że zapukał do drzwi mieszkania, z którego dochodziły hałasy, ponieważ chciał zwrócić uwagę osobom znajdującym się w środku. Drzwi otworzył mu młody mężczyzna, który okazał zgłaszającemu policyjną odznakę i od którego czuć było woń alkoholu. Skierowanemu na miejsce patrolowi nikt nie otwierał drzwi. Decyzją Z-cy Komendanta Miejskiego Policji patrol pozostał na miejscu, czekając na wychodzące z mieszkania osoby. Po pewnym czasie funkcjonariusze wylegitymowali łącznie 12 osób wychodzących z miejsca interwencji, a osobą która pozostała w środku okazał się być policjant.

W sprawie przeprowadzono czynności wyjaśniające w trybie RSOW o wykroczenie z art. 51 § 1 Kodeksu Wykroczeń oraz uznano, że policjant dopuścił się popełnienia przewinienia dyscyplinarnego polegającego na posłużeniu się odznaką policyjną w sytuacji nieuzasadnionej okolicznościami. Zachowanie policjanta wobec interweniującego w sprawie zakłócenia ciszy mieszkańca bloku, który miał świadomość, że rozmawia z funkcjonariuszem Policji – nie prowadziło do pogłębienia społecznego zaufania do Policji i nie było wyrazem dbałości o społeczny wizerunek Policji, jako formacji. Opisane zdarzenie jest przykładem na naruszenie § 12 oraz § 23 Zasad etyki zawodowej policjanta.

Przełożony dyscyplinarny przyjął, że opisane przewinienie, biorąc pod uwagę wszystkie okoliczności zdarzenia, jest przewinieniem dyscyplinarnym mniejszej wagi, odstąpił od wszczęcia postępowania dyscyplinarnego i polecił przeprowadzenie z funkcjonariuszem rozmowy dyscyplinującej.

Policjanci prowadzili poszukiwania opiekuńcze za nastolatką. Na jednym z lokalnych portali informacyjnych pojawił się artykuł w sprawie zaginięcia 16-latki. W komentarzach do artykułu swój wpis zamieściła policjantka, pisząc „Z domu spier*** na bank. Wyszaleje się to wróci. I naprawdę ona ma 16 lat?! Tylko?!” Do Komendy Powiatowej Policji wpłynęło pismo osoby, która poinformowała o niepokojącym wpisie w sieci, stwierdzając jednocześnie, iż policjantka powinna rozważyć co publicznie udostępnia, ponieważ jest funkcjonariuszem Policji i osoba została osobiście urażona takim wpisem.

Na polecenie Komendanta Powiatowej Policji dokonano wydruku postu opatrzonego danymi policjantki z internetowego portalu. Jak wynika z kolejnych komentarzy odnoszących się do wypowiedzi policjantki, jej opinia wywołała negatywne odczucia wielu osób. Można było przeczytać m. in. „Właśnie przez takich reprezentantów jak pani, ludzie nie mają za grosz szacunku do polskiej policji. Pan wyżej dobrze napisał, niech się pani cieszy, że w domu cała rodzina w komplecie na święta, bo niektórzy nie mają takiego szczęścia, trzeba Pani przyznać, że jedną taką wypowiedzią mocno Pani poprawiła wizerunek Policji (...). Ta policjantka najwidoczniej minęła się z powołaniem lub wypaliła zawodowo. Wstyd, że osoba o takich poglądach nosi mundur”.

Reagując na te komentarze, policjantka umieściła kolejny wpis o treści: „Nie raz, nie dwa i pięć szuka się nastolatków, którzy znajdują się za każdym jednym razem cali i zdrowi. Proszę mi wierzyć, że ich poszukiwania generują kosmiczne koszty również i z Państwa podatków. Młodość rządzi się swoimi prawami. Dziewczyna pewnie jest cała i zdrowa, może ograniczana przez rodziców chciała mieć odrobinę wolności. Wszystkim uczestniczącym w tej dyskusji życzę mimo wszystko wesółych i zdrowych Świąt w tych ciężkich czasach”.

W toku czynności stwierdzono, że zachowanie policjantki nie licowało z powagą sprawowanej funkcji, narażając całą formację na utratę dobrego imienia i pozytywnego wizerunku w społeczeństwie, to jest o czyn z art. 132 ust. 1 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 roku o Policji w zw. z § 23 „Zasad etyki zawodowej policjanta”. Biorąc pod uwagę dotychczasowy przebieg służby, wyróżnienia oraz pozytywne opinie służbowe przełożony dyscyplinarny uznał, że opisany czyn stanowi przypadek mniejszej wagi, odstąpił od wszczęcia postępowania dyscyplinarnego i przeprowadził z funkcjonariuszką udokumentowaną w formie notatki służbowej rozmowę dyscyplinującą.

Komendant Powiatowy Policji polecił ponadto ponownie zapoznać policjantów z „Zasadami etyki zawodowej policjanta”, apelując jednocześnie, by z rozwagą korzystali z nowoczesnych technologii, tak aby również po służbie ta aktywność nie godziła w dobre imię Policji jako formacji, a także indywidualnie w dobre imię funkcjonariusza.

Policjant w odwecie pobił mężczyznę

W październiku 2018 r. w jednym z lokali w centrum doszło do awantury - najpierw utarczek słownych - a potem użycia siły. Czteroosobowa grupa Brytyjczyków pobiła trzech Polaków. Wśród nich był 45-letni policjant po służbie – funkcjonariusz z Wydziału Kadr z Komendy Miejskiej Policji. Gdy na miejsce wezwano partol, pobity funkcjonariusz zaproponował kolegom, że pojedzie z nimi radiowozem i pomoże znaleźć sprawców. Jednego z napastników rozpoznał przed jednym z hoteli. 48-letni cudzoziemiec został wylegitymowany, pobity wcześniej policjant zaczął bić Brytyjczyka. Z nagrania monitoringu wynika, że policjant bił pięścią w twarz obcokrajowca i kopał w okolice tułowia - także po tym, jak ten został obezwładniony. Na skutek pobicia pokrzywdzony doznał licznych obrażeń głowy, w tym złamania oczodołu lewego z przemieszczeniem odłamków kostnych. Brytyjczycy zostali zatrzymani, pokrzywdzony został przewieziony do szpitala.

Policjant po przedstawieniu mu zarzutów został aresztowany, następnie sąd zamienił środek na poręczenie majątkowe. Funkcjonariusz został zwolniony ze służby. W październiku 2022 r. zapadł wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach – policjant został skazany na półtora roku więzienia oraz zobowiązany do wypłacenia 20 tys. zł zadośćuczynienia. Sąd uznał go winnym pobicia oraz usiłowania spowodowania ciężkich obrażeń ciała i przekroczenia uprawnień funkcjonariusza Policji. Dwóch pozostałych policjantów, którzy przeprowadzali interwencję, sąd skazał za niedopełnienie obowiązków i dopuszczenie do zastosowania przez inną osobę środków przymusu bezpośredniego wbrew ustawie – kara 4 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem na okres próby wynoszącym 1 rok. W innym śledztwie obcokrajowcy zostali skazani na karę grzywny po 1500zł.

Źródło - <https://www.pap.pl/aktualnosc/news%2C1464633%2Cbyly-policjant-pojdzie-do-wiezienia-zapadl-prawomocny-wyrok-za-pobicie>

Policjant przywłaszczył gotówkę z miejsca wykonywania czynności

Policjanci z Oddziału Prewencji Policji we wrześniu 2023 r. wykonywali czynności wobec mężczyzny podejrzanego o handel i posiadanie narkotyków. Mundurowi ujawnili przy mężczyźnie, a następnie zabezpieczyli w jego mieszkaniu pół kilograma różnego rodzaju narkotyków m.in. marihuanę, amfetaminę, metamfetaminę, ecstazy oraz morfinę i sporą ilość gotówki niewiadomego pochodzenia. Podczas tych działań policjanci zauważyli, jak jeden z funkcjonariuszy (policjant z 4-letnim stażem) przywłaszczył części ujawnionych środków pieniężnych. Nieuczciwy policjant został przez nich natychmiast zatrzymany.

O zdarzeniu powiadomione zostały niezwłocznie policyjne komórki kontrolne, w tym Biuro Spraw Wewnętrznych Policji oraz miejscowa prokuratura, które to wdrożyły stosowne czynności. Komendant Wojewódzki Policji po otrzymaniu informacji o tym incydencie, polecił natychmiast zawiesić funkcjonariusza w czynnościach służbowych, wszcząć postępowanie dyscyplinarne i wdrożyć procedurę zmierzającą do jego usunięcia ze służby w trybie natychmiastowym.

Źródło - <https://policja.pl/pol/aktualnosc/235824,Informacja-na-temat-incydentu-z-udzialem-funkcjonariusza-wobec-ktorego-zostala-n.html>

Policjanci pobili się o mandat

Dwaj policjanci pokłócili się o mandat dla dziadka jednego z nich. Mandat za przekroczenie prędkości, który stał się powodem kłótni, otrzymał dziadek jednego z funkcjonariuszy. Policjant postanowił wyjaśnić swojemu młodszemu koledze z drogówki, dlaczego mandat był nieuprawniony. Między mundurowymi doszło do kłótni, w której wnuk ukaranego mandatem mężczyzny groził koledze i naruszył jego nietykalność cielesną. Całą sytuację, do której doszło na parkingu przed budynkiem komendy, zarejestrowały kamery monitoringu. Zabezpieczony materiał pozwolił na wszczęcie przeciwko napastnikowi postępowania dyscyplinarnego.

Przełożony policjanta podjął decyzję o wszczęciu wobec niego postępowania dyscyplinarnego. Podjęto również decyzję o jego zawieszeniu w czynnościach służbowych, materiały zostały przekazane do prokuratury, sprawa jest w toku.

Policjant spowodowali średnie uszkodzenie ciała

Funkcjonariusz w godzinach nocnych ujawnił przy osobie woreczek foliowy ze środkami odurzającymi. Policjant w celu uzyskania informacji odnośnie okoliczności wejścia w posiadanie środków, groził osobie pobiciem, porażeniem prądem, stosował przemoc fizyczną w postaci popychania, szarpania za odzież, uciskania ręką szyi, zadania uderzeń elastycznym przedmiotem oraz przez kilka minut pocierał małżowiny uszne pokrzywdzonego. W skutek tych działań osoba doznała obrażeń ciała: sińców, głębokich otarć i pourazowego obustronnego niedosłuchu średniego stopnia.

Sąd orzekł funkcjonariusza winnym popełnienia przestępstwa z art. 246 kk (wymuszenie zeznań) i wymierzył karę 2 lat pozbawienia wolności (warunkowo zawieszanej na okres próby 5 lat), ponadto orzekł nawiązkę w wysokości 8 tys. zł. (Wyrok Sąd Okręgowy w Koninie - II Ka 88/18)

Policjant szarpał DJ-a

Policjant w czasie wolnym od służby, będąc pod wpływem alkoholu, podczas pobytu w lokalu gastronomicznym na spotkaniu integracyjnym, nie przestrzegał zasad poprawnego. Zdejmował koszulę na parkiecie, zakładał ją na głowę odsłaniając swój brzuch, z zaciśniętymi pięściami podchodził do DJ-a i groził, że go uderzy. Wymuszał granie wybranych przez siebie utworów, używając przy tym wulgarnych słów, podkreślał że jest policjantem prewencji. Podchodził do DJ-a szarpiąc go za odzież, w efekcie rozerwał mu koszulę i uderzył go głową w skroń. Ponadto przebieg tego zdarzenia został opisany w lokalnych mediach, co miało negatywny wpływ na społeczny wizerunek Policji. Policjant naruszył § 2, § 7 i § 23 załącznika do zarządzenia nr 805 KGP z dnia 31 grudnia 2003 r. w sprawie „Zasad etyki zawodowej policjanta”. Funkcjonariuszowi wymierzono karę wyznaczenia na niższe stanowisko służbowe. Policjantowi wymierzono karę dyscyplinarną w postaci wyznaczenia na niższe stanowisko służbowe (Wyrok WSA - III SA/Lu 142/20).

Odpowiedzialność dyscyplinarna i karna policjantów

w zakresie nieprzestrzegania zasad etyki zawodowej policjanta

mf. insp. Małgorzata Ratajczyk

Regulacje prawne w zakresie odpowiedzialności dyscyplinarnej i karnej policjantów znajdują się głównie w rozdziale 10 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 roku o Policji oraz przepisach rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 28 września 2021 r. w sprawie obiegu dokumentów związanych z postępowaniem dyscyplinarnym w stosunku do policjantów, zarządzenia nr 805 Komendanta Głównego Policji z dnia 31 grudnia 2003 r. w sprawie „Zasad etyki zawodowej policjanta”, a także ustawie z dnia 6 czerwca 1997 roku Kodeks karny i innych ustawach zawierających przepisy karne. Zaznaczyć należy również, iż w zakresie nieuregulowanym w ustawie o Policji do postępowania dyscyplinarnego stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia z dnia 6 czerwca 1997 roku Kodeks postępowania karnego dotyczące: porządku czynności procesowych, z wyjątkiem art. 117 (udział w czynności procesowej) i art. 117a (udział pełnomocnika w czynności procesowej), wezwań, terminów, doręczeń i świadków, z wyłączeniem możliwości nakładania kar porządkowych oraz konfrontacji, okazania, oględzin i eksperymentu procesowego oraz art. 184 (świadek anonimowy). Ponadto do skutków wymierzenia kary dyscyplinarnej odnoszą się głównie art. 87, 110 i 110a ustawy o Policji oraz przepisy rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 6 grudnia 2001 roku w sprawie szczegółowych zasad otrzymywania i wysokości uposażenia zasadniczego policjantów, dodatków do uposażenia oraz ustalania wysługi lat, od której jest uzależniony wzrost uposażenia zasadniczego.

Przechodząc w pierwszej kolejności na grunt odpowiedzialności dyscyplinarnej należy zaznaczyć, że art. 132 ust 1 ustawy o Policji wprowadza ten rodzaj odpowiedzialność policjantów. Przepis ten stanowi, iż policjant odpowiada dyscyplinarnie za popełnienie przewinienia dyscyplinarnego polegającego na naruszeniu dyscypliny służbowej lub nieprzestrzeganiu zasad etyki zawodowej.

Ustawodawca wyodrębnił więc dwa rodzaje odpowiedzialności dyscyplinarnej:

- za naruszenie dyscypliny służbowej,
- za nieprzestrzeganie zasad etyki zawodowej.

Dalej w ustępie 2 przywołanego przepisu ustawodawca zdefiniował naruszenie dyscypliny służbowej, które stanowi czyn policjanta polegający na zawinionym przekroczeniu uprawnień lub niewykonaniu obowiązków wynikających z przepisów prawa lub rozkazów i poleceń wydanych przez przełożonych uprawnionych na podstawie tych przepisów. Przywołując jednocześnie w ust. 3 omawianego przepisu 14 rodzajów naruszenia dyscypliny służbowej, mianowicie:

- 1) niedopełnienie obowiązków policjanta wynikających ze złożonego ślubowania, a także przepisów prawa;
- 2) odmowa wykonania lub niewykonanie rozkazu lub polecenia, z zastrzeżeniem przypadku określonego w art. 58 ust. 2 ustawy pragmatycznej (policjant obowiązany jest odmówić wykonania rozkazu lub polecenia przełożonego, a także polecenia prokuratora, organu administracji państwowej lub samorządu terytorialnego, jeśli wykonanie rozkazu lub polecenia łączyłoby się z popełnieniem przestępstwa);
- 3) zaniechanie czynności służbowej albo wykonanie jej w sposób nieprawidłowy;
- 4) niedopełnienie obowiązków służbowych albo przekroczenie uprawnień określonych w przepisach prawa;
- 5) wprowadzenie w błąd przełożonego lub innego policjanta, jeżeli spowodowało to lub mogło spowodować szkodę służbie, policjantowi lub innej osobie;
- 6) nadużycie zajmowanego stanowiska dla osiągnięcia korzyści majątkowej lub osobistej;
- 7) postępowanie przełożonego w sposób przyczyniający się do rozluźnienia dyscypliny służbowej w podległej jednostce organizacyjnej lub komórce organizacyjnej Policji;
- 8) porzucenie służby;
- 9) samowolne oddalenie się z rejonu zakwaterowania lub nieusprawiedliwione opuszczenie miejsca pełnienia służby lub niestawienie się w tym miejscu;
- 10) stawienie się do służby w stanie nietrzeźwości albo po użyciu alkoholu lub po użyciu podobnie działającego środka, pełnienie jej w takim stanie, a także spożywanie alkoholu lub używanie podobnie działającego środka w czasie służby;
- 11) umyślne naruszenie dóbr osobistych innego policjanta;
- 12) utrata służbowej broni palnej, amunicji lub legitymacji służbowej;
- 13) utrata przedmiotu stanowiącego wyposażenie służbowe, którego wykorzystanie przez osoby nieuprawnione wyrządziło szkodę innej osobie lub stworzyło zagrożenie dla porządku publicznego lub bezpieczeństwa powszechnego;
- 14) ujawnienie informacji pozostającej w związku z wykonywaniem czynności służbowych, jeżeli spowodowało to lub mogło spowodować szkodę służbie.

Powyższy katalog nie jest katalogiem zamkniętym. W przypadku popełnienia przewinienia dyscyplinarnego nie wymienionego w powyższym katalogu, naruszone przez policjanta znamiona znajdziemy w innych aktach prawnych powszechnie obowiązujących lub aktach normatywnych Policji.

W ustawie brak jednak definicji przewinienia dyscyplinarnego, polegającego na nieprzestrzeganiu zasad etyki zawodowej. Brak regulacji w tym obszarze powoduje naturalne odesłanie do zarządzenia nr 805 Komendanta Głównego Policji z dnia 31 grudnia 2003 r. w sprawie „Zasad etyki zawodowej policjanta”. Kwalifikując więc zachowanie policjanta jako przewinienie dyscyplinarne, polegające na nieprzestrzeganiu zasad etyki zawodowej zawsze będziemy przywoływać przepis art. 132 ust. 1 ustawy o Policji w związku z właściwym, naruszonym paragrafem zarządzenia Komendanta Głównego Policji nr 805/2003.

Zgodnie z art. 133 ust. 1 ustawy o Policji przełożonym dyscyplinarnym jest przełożony osobowy, o którym mowa w art. 32 ust. 1 (Komendant Główny Policji, Komendant CBŚP, Komendant BSWP, Komendant CBZC, Dyrektor CLKP, komendanci wojewódzcy albo Komendant Stołeczny Policji

i komendanci powiatowi, miejscy, rejonowi Policji oraz Komendant-Rektor Akademii Policji w Szczytnie i komendanci szkół policyjnych). Zgodnie z ust. 2 przywołanego przepisu przełożonym dyscyplinarnym policjanta delegowanego do czasowego pełnienia służby lub policjanta, któremu powierzono pełnienie obowiązków służbowych albo którego skierowano na szkolenie/doskonalenie zawodowe centralne lub studia w Akademii Policji, jest przełożony dyscyplinarny w miejscu pełnienia służby, odbywania szkolenia, doskonalenia lub studiów, z wyłączeniem możliwości orzekania kar dyscyplinarnych od ostrzeżenia o niepełnej przydatności do służby na zajmowanym stanowisku do wydalenia ze służby, które może wymierzyć przełożony osobowy. Z kolei przełożonym dyscyplinarnym policjanta delegowanego do pełnienia służby poza granicami państwa jest dowódca kontyngentu policyjnego, w którym policjant pełni służbę, z wyłączeniem możliwości orzekania kar dyscyplinarnych od ostrzeżenia o niepełnej przydatności do służby na zajmowanym stanowisku do wydalenia ze służby, które może wymierzyć przełożony osobowy (ust. 3 w/w przepisu). Policjant oddelegowany do pełnienia zadań służbowych poza Policją podlega władzy dyscyplinarnej przełożonego osobowego (ust. 5 w/w przepisu).

Wyższymi przełożonymi dyscyplinarnymi w postępowaniu dyscyplinarnym są:

- 1) komendant wojewódzki Policji – w stosunku do komendanta powiatowego i miejskiego Policji;
- 2) Komendant Stołeczny Policji – w stosunku do komendanta powiatowego, miejskiego i rejonowego Policji;
- 3) Komendant Główny Policji – w stosunku do Komendanta CBŚP, Komendanta CBZC, Dyrektora CLKP, komendanta wojewódzkiego Policji, Komendanta Stołecznego Policji, komendanta szkoły policyjnej, dowódcy kontyngentu policyjnego oraz policjantów, których przełożonym dyscyplinarnym jest Komendant BSWP albo Komendant-Rektor Akademii Policji w Szczytnie.

Art. 134i ust. 1 ustawy o Policji stanowi, że przełożony dyscyplinarny, jeżeli zachodzi uzasadnione przypuszczenie popełnienia przez policjanta przewinienia dyscyplinarnego:

- 1) wszczyna postępowanie dyscyplinarne:
  - a) z własnej inicjatywy,
  - b) na wniosek bezpośredniego przełożonego policjanta,
  - c) na polecenie wyższego przełożonego,
  - d) na żądanie sądu lub prokuratora,
  - e) wskutek złożenia sprzeciwu przez sprawcę przewinienia dyscyplinarnego do przełożonego dyscyplinarnego od przeprowadzonej z nim rozmowy dyscyplinującej;
- 2) może wszcząć postępowanie dyscyplinarne na wniosek innego zainteresowanego organu, instytucji lub pokrzywdzonego.

Ustęp 2 w/w przepisu daje możliwość wyższemu przełożonemu dyscyplinarnemu lub Komendantowi Głównemu Policji wszczęcia lub przejęcia do prowadzenia postępowania dyscyplinarnego przed wydaniem orzeczenia, jeżeli w jego ocenie jest to konieczne z uwagi na charakter sprawy.

Policjant może ponieść odpowiedzialność dyscyplinarną za popełnione przewinienie dyscyplinarne jedynie w przypadku przypisania mu winy. Zgodnie z art. 132a ustawy o Policji przewinienie dyscyplinarne jest zawinione wtedy, gdy policjant:

- 1) ma zamiar jego popełnienia, to jest chce je popełnić (wina umyślna w zamiarze bezpośrednim) albo przewidując możliwość jego popełnienia, na to się godzi (wina umyślna w zamiarze ewentualnym);

2) nie mając zamiaru jego popełnienia, popełnia je jednak na skutek niezachowania ostrożności wymaganej w danych okolicznościach (wina nieumyślna - lekkomyślność), mimo że możliwość taką przewidywał albo mógł i powinien przewidzieć (wina nieumyślna – niedbalstwo).

W art. 141a ustawy o Policji ustawodawca zawarł wyłączenie winy w zakresie rozkazu w rozumieniu art. 318 k.k. (nie popełnia przestępstwa żołnierz, który dopuszcza się czynu zabronionego będącego wykonaniem rozkazu, chyba że wykonując rozkaz umyślnie popełnia przestępstwo) oraz wyłączenie bezprawności czynu w zakresie odmowy wykonania rozkazu w rozumieniu art. 344 k.k. (niewykonanie lub odmowa wykonania rozkazu polecającego na popełnieniu przestępstwa). Rozkazem jest polecenie określonego działania lub zaniechania wydane służbowo żołnierzowi przez przełożonego lub uprawnionego żołnierza starszego stopniem, zgodnie z art. 115 § 18 k.k.

Do okoliczności wyłączających winę obwinionego, w sytuacji zaistnienia określonych przesłanek, będą należeć także: błąd co do faktu (to rozbieżność pomiędzy rzeczywistością a jej odbiciem powstałym w świadomości człowieka, czyli pozostawanie w usprawiedliwionym błędzie co do okoliczności stanowiącej znamię czynu zabronionego), błąd co do prawa (pozostawanie w usprawiedliwionej nieświadomości bezprawności czynu), błąd co do kontratypu (pozostawanie w usprawiedliwionym błędnym przekonaniu, że zachodzi okoliczność wyłączająca bezprawność albo winę), stan wyższej konieczności (ratowanie dobra chronionego prawem, jeżeli niebezpieczeństwa nie można inaczej uniknąć, a poświęcone dobro nie przedstawia wartości oczywiście wyższej od dobra ratowanego), a także niepoczytalność. Ponadto jako okoliczność wyłączającą bezprawność należy przywołać zwyczaj. Jako zwyczaj należy, zgodnie z orzecznictwem sądowym, rozumieć akceptowanie lub co najmniej tolerowanie przez przełożonych działania lub zaniechania policjanta kwalifikowanego jako przewinienie dyscyplinarne.

Karalne formy zjawiskowe popełnienia przewinienia dyscyplinarnego reguluje art. 132b ustawy o Policji. Policjant odpowiada dyscyplinarne, jeżeli popełnia przewinienie dyscyplinarne sam (sprawstwo) albo wspólnie i w porozumieniu z inną osobą (współsprawstwo), a także w przypadku gdy kieruje popełnieniem przez innego policjanta przewinienia dyscyplinarnego (sprawstwo kierownicze) albo poleca jego popełnienie (sprawstwo polecające). Policjant odpowiada dyscyplinarne także wówczas, gdy chcąc, aby inny policjant popełnił przewinienie dyscyplinarne, nakłania go do tego (podżeganie), ale również wtedy gdy chcąc, aby inny policjant popełnił przewinienie dyscyplinarne lub godząc się na to, swoim zachowaniem ułatwia jego popełnienie (pomocnictwo). Każdy z policjantów, o których mowa wyżej, odpowiada w granicach swojej winy, niezależnie od odpowiedzialności pozostałych osób. Policjant odpowiada dyscyplinarne również za popełnienie przewinienia dyscyplinarnego za granicą. Nie są natomiast karalne formy stadialne przewinienia dyscyplinarnego w postaci przygotowania i usiłowania.

Naczelnymi zasadami postępowania dyscyplinarnego są:

- **zasada obiektywizmu**, w myśl której przełożony dyscyplinarne i rzecznik dyscyplinarne są obowiązani badać oraz uwzględniać okoliczności przemawiające zarówno na korzyść, jak i na niekorzyść obwinionego (art. 135g ust. 1 ustawy o Policji);
- **zasada domniemania niewinności**, w myśl której obwinionego uważa się za niewinnego, dopóki wina jego nie zostanie udowodniona i stwierdzona prawomocnym orzeczeniem (art. 135g ust. 2 ustawy o Policji);
- **zasada in dubio pro reo** w myśl której nie dające się usunąć wątpliwości rozstrzyga się na korzyść obwinionego (art. 135g ust. 2 ustawy o Policji);
- **zasada pisemności**, w myśl której czynności procesowe są utrwalane w postaci spisania protokołu inne czynności są utrwalane w postaci spisania protokołu, jeżeli przepis szczególny tego wymaga

albo przełożony dyscyplinarny lub rzecznik dyscyplinarny uzna to za potrzebne. W pozostałych przypadkach można ograniczyć się do sporządzenia notatki urzędowej (art. 135e ust. 1 i 2 ustawy o Policji);

- **zasada prawa do obrony** w myśl której obwiniony ma prawo do ustanowienia obrońcy (policjant, adwokat albo radca prawny) w toku postępowania dyscyplinarnego (art. 135f ust.1 pkt 4a ustawy o Policji);
- **zasada swobodnej oceny dowodów** w myśl której przełożony dyscyplinarny i rzecznik dyscyplinarny kształtują swe przekonanie na podstawie wszystkich przeprowadzonych dowodów, ocenianych swobodnie z uwzględnieniem zasad prawidłowego rozumowania oraz wskazań wiedzy i doświadczenia zawodowego oraz życiowego (art. 135ha ust.1 ustawy o Policji);
- **zasada bezpośredniości** w myśl której rzecznik dyscyplinarny powinien opierać się na dowodach pierwotnych pochodzących od źródła dowodu, które z udowodnionym faktem zetknęło się bezpośrednio, przy czym organ procesu dyscyplinarnego powinien zetknąć się z pierwotnym źródłem i środkiem dowodowym osobiście (art. 135e ust. 1 ustawy o Policji);
- **zasada prawdy materialnej** w myśl której podstawę wszelkich rozstrzygnięć powinny stanowić prawdziwe ustalenia faktyczne;
- **zasada informacji prawnej** w myśl której ranga i praktyczne znaczenie obowiązku prawidłowej informacji procesowej nakazuje przyjąć, że uchybienie procesowe uczestnika postępowania, jeżeli zostało spowodowane brakiem należytego pouczenia lub błędnym pouczeniem stanowić może podstawę do uchylecia zaskarżonego orzeczenia.

W art. 134h ustawy o Policji określone zostały dyrektywy wymiaru kary. Obwinionemu wymierza się karę dyscyplinarną współmierną do popełnionego przewinienia dyscyplinarnego oraz stopnia zawinienia. Przy wymierzaniu kary dyscyplinarniej uwzględnia się:

- okoliczności popełnienia przewinienia dyscyplinarnego,
- jego skutki, w tym następstwa negatywne dla służby,
- rodzaj i stopień naruszenia ciężących na obwinionym obowiązków,
- pobudki działania,
- zachowanie obwinionego przed popełnieniem przewinienia dyscyplinarnego i po jego popełnieniu,
- dotychczasowy przebieg służby,
- opinię służbową,
- okres pozostawania w służbie,
- istotne w sprawie okoliczności, zarówno łagodzące, jak i obciążające.

W ust. 2 art. 134h ustawy o Policji wymienione zostały okoliczności popełnienia przewinienia dyscyplinarnego wpływające na zaostrzenie wymiaru kary:

- 1) działanie z motywacji zasługującej na szczególne potępienie, w stanie nietrzeźwości albo w stanie po użyciu alkoholu lub podobnie działającego środka;
- 2) popełnienie przewinienia dyscyplinarnego przez policjanta przed zatarciem wymierzonej mu kary dyscyplinarniej;
- 3) poważne skutki przewinienia dyscyplinarnego, zwłaszcza istotne zakłócenie realizacji zadań Policji lub naruszenie dobrego imienia Policji;
- 4) działanie w obecności podwładnego, wspólnie z nim lub na jego szkodę.

W ust. 3 art. 134h ustawy o Policji wymienione zostały z kolei okoliczności popełnienia przewinienia dyscyplinarnego wpływające na złagodzenie wymiaru kary:

- 1) nieumyślność jego popełnienia;

- 2) podjęcie przez policjanta starań o zmniejszenie jego skutków;
- 3) brak należytego doświadczenia zawodowego lub dostatecznych umiejętności zawodowych;
- 4) dobrowolne poinformowanie przełożonego dyscyplinarnego o popełnieniu przewinienia dyscyplinarnego przed wszczęciem postępowania dyscyplinarnego.

W art. 134 ustawy o Policji wymienione zostały kary dyscyplinarne, a następnie w kolejnych artykułach od 134a do 134f podano ich definicje. Ustawodawca wprowadził niżej wymienione kary dyscyplinarne:

- 1) **upomnienie** - oznacza wytknięcie ukaranemu przez przełożonego dyscyplinarnego niewłaściwego postępowania (zatarcie kary następuje po upływie 6 miesięcy od dnia uprawomocnienia się orzeczenia);
- 2) **nagana** - oznacza wytknięcie ukaranemu przez przełożonego dyscyplinarnego niewłaściwego postępowania (zatarcie kary następuje po upływie 6 miesięcy od dnia uprawomocnienia się orzeczenia);
- 3) **ostrzeżenie o niepełnej przydatności do służby na zajmowanym stanowisku** - oznacza wytknięcie ukaranemu niewłaściwego postępowania i uprzedzenie go, że jeżeli ponownie popełni przewinienie dyscyplinarne, zostanie wyznaczony na niższe stanowisko służbowe lub ukarany surowszą karą dyscyplinarną (zatarcie kary następuje po upływie 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się orzeczenia);
- 4) **wyznaczenie na niższe stanowisko służbowe** - oznacza odwołanie lub zwolnienie z dotychczas zajmowanego stanowiska służbowego i powołanie lub mianowanie na stanowisko służbowe niższe od dotychczas zajmowanego. Wymierzenie kary wyznaczenia na niższe stanowisko służbowe powoduje utratę uprawnień, o których mowa w art. 6e ust. 3 ustawy o Policji (przeniesienie do dyspozycji przełożonego policjanta uprawnionego do odwołania ze stanowiska, w trakcie którego policjant przez okres 6 miesięcy ma prawo do uposażenia w wysokości przysługującej przed odwołaniem) i art. 103 ust. 2 ustawy o Policji (minister właściwy do spraw wewnętrznych, w przypadkach szczególnie uzasadnionych, może zezwolić na zachowanie przez policjanta przeniesionego na stanowisko służbowe zaszeregowane do niższej grupy uposażenia zasadniczego prawa do zaszeregowania należnego na poprzednio zajmowanym stanowisku, z jednoczesnym zachowaniem stopnia związanego z tym stanowiskiem), (zatarcie kary następuje po upływie 18 miesięcy od dnia uprawomocnienia się orzeczenia);
- 5) **obniżenie stopnia** - oznacza obniżenie posiadanego stopnia policyjnego (kara subsydiarna, a więc jej zatarcie następuje po upływie, od dnia uprawomocnienia się orzeczenia, okresu właściwego dla kary obok, której została wymierzona kara obniżenia stopnia);
- 6) **ostrzeżenie o niepełnej przydatności do służby** - oznacza wytknięcie ukaranemu niewłaściwego postępowania i uprzedzenie go, że jeżeli ponownie popełni przewinienie dyscyplinarne, zostanie wydalony ze służby (zatarcie kary następuje po upływie 24 miesięcy od dnia uprawomocnienia się orzeczenia);
- 7) **wydalenie ze służby** - oznacza zwolnienie ze służby w Policji.

Zgodnie z art. 134g ustawy o Policji za popełnione przewinienie dyscyplinarne można wymierzyć tylko jedną karę dyscyplinarną. Za popełnienie kilku przewinień dyscyplinarnych można wymierzyć jedną karę dyscyplinarną, odpowiednio surowszą. Powyższe nie dotyczy kary obniżenia stopnia, która jest karą subsydiarną i którą można wymierzyć tylko obok kary wyznaczenia na niższe stanowisko służbowe, kary ostrzeżenia o niepełnej przydatności do służby albo kary wydalenia ze służby.

W przypadku nienagannej służby stwierdzonej w opinii służbowej przełożony dyscyplinarny może zatrzeć karę dyscyplinarną przed upływem terminu zatarcia (opisane wyżej), jednak nie wcześniej niż przed upływem połowy terminów z upływem których kara się zaciera ex lege. Ponadto za wykazanie

męstwa lub odwagi oraz za poważne osiągnięcia w wykonywaniu zadań służbowych przełożony dyscyplinarny może w każdym czasie zatrzeć karę dyscyplinarną.

Zgodnie z art. 135o ust. 2 – 4 ustawy o Policji przełożony odpowiednio dyscyplinarny lub właściwy w sprawach osobowych niezwłocznie po uprawomocnieniu się orzeczenia o wymierzeniu kary dyscyplinarnej zobowiązany jest ją wykonać. Wykonanie kary: wyznaczenia na niższe stanowisko służbowe, obniżenia stopnia lub wydalenia ze służby dokonuje się przez wydanie rozkazu personalnego odpowiednio o: zwolnieniu lub odwołaniu ukaranego z dotychczas zajmowanego stanowiska służbowego i powołaniu lub mianowaniu go na niższe stanowisko służbowe, obniżeniu stopnia lub zwolnieniu ukaranego policjanta ze służby.

Wymierzenie kary dyscyplinarnej pociąga za sobą także inne dolegliwości, głównie finansowe. Wykonanie kary wiąże się bowiem z obniżeniem nagrody rocznej w granicach od 20% do 50% lub jej pozbawieniem, obniżeniem dodatku służbowego/funkcyjnego w granicach od 20% do 50% lub pozbawieniem dodatku służbowego, brakiem możliwości awansu, otrzymywania nagród motywacyjnych i wyróżnień przez okres trwania kary dyscyplinarnej, chyba że nastąpi wcześniejsze zatarcie ukarania.

Zgodnie z art. 110 ust. 5 pkt 2 ustawy o Policji nagrodę roczną obniża się policjantowi, w granicach od 20% do 50% (ust. 6 w/w przepisu), w przypadku popełnienia przewinienia dyscyplinarnego, stwierdzonego w prawomocnie zakończonym postępowaniu dyscyplinarnym, w przypadku uznania winnym i odstąpienia od ukarania oraz wymierzenia kary upomnienia lub nagany. Zgodnie z ust. 7 pkt 3 w/w przepisu nagroda roczna nie przysługuje policjantowi w przypadku popełnienia czynu, za który wymierzono mu jedną z kar dyscyplinarnych: ostrzeżenie o niepełnej przydatności do służby na zajmowanym stanowisku, wyznaczenie na niższe stanowisko służbowe, obniżenie stopnia, ostrzeżenie o niepełnej przydatności do służby i wydalenie ze służby. Tym samym w/w uregulowania rodzą obowiązek po stronie przełożonego, po uprawomocnieniu się orzeczenia, odpowiednio obniżania lub nieprzyznania nagrody rocznej także w przypadku przewinienia dyscyplinarnego, polegającego na nieprzestrzeganiu zasad etyki zawodowej.

W zakresie obniżenia dodatku służbowego/funkcyjnego regulacja prawna zawarta jest w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 6 grudnia 2001 roku w sprawie szczegółowych zasad otrzymywania i wysokości uposażenia zasadniczego policjantów, dodatków do uposażenia oraz ustalania wysługi lat, od której jest uzależniony wzrost uposażenia zasadniczego. Stosownie do § 8 ust. 8 pkt 1 oraz § 9 ust. 5 w/w rozporządzenia dodatek służbowy/funkcyjny podlega obniżeniu w granicach od 20% do 50% otrzymywanej stawki w przypadku naruszenia przez policjanta dyscypliny służbowej w czasie służby lub podczas wykonywania zadań lub czynności służbowych, za które wymierzono karę dyscyplinarną. Cofnięcie dodatku jedynie służbowego, zgodnie z § 9 ust. 6 pkt 1 w/w rozporządzenia, następuje w wyniku prawomocnie zakończonego postępowania dyscyplinarnego, stwierdzającego popełnienie przewinienia dyscyplinarnego, polegającego na naruszeniu dyscypliny służbowej w czasie służby lub podczas wykonywania zadań lub czynności służbowych, za które wymierzono karę dyscyplinarną wydalenia ze służby. Brak jest tym samym podstaw prawnych do obniżania oraz cofania dodatku służbowego w przypadku stwierdzonego w prawomocnie zakończonym postępowaniu dyscyplinarnym przewinienia dyscyplinarnego, polegającego wyłącznie na nieprzestrzeganiu zasad etyki zawodowej i wymierzenia w tym zakresie kary dyscyplinarnej.

Dla kary obniżenia stanowiska wykonanie wiąże się dodatkowo z obniżeniem wynagrodzenia zasadniczego, wynikającego ze stawki zaszeregowania. Dla kary wydalenia ze służby wykonanie wiąże się ponadto z pozbawieniem lub obniżeniem odprawy.

Ponadto zgodnie z art. 87 ust. 1 ustawy o Policji policjantowi, który wzorowo wykonuje obowiązki, przejawia inicjatywę w służbie i doskonali kwalifikacje zawodowe, mogą być udzielane wyróżnienia takie jak: pochwała, krótkoterminowy dodatkowy urlop wypoczynkowy w wymiarze do 10 dni roboczych, przyznanie odznaki resortowej lub przedterminowe mianowanie na wyższy stopień policyjny. Jednak takiego wyróżnienia nie udziela się policjantowi ukaranemu karą dyscyplinarną, przed jej zatarciem (ust. 3 pkt 1 w/w przepisu).

Dodatkowo art. 110a ust. 1 ustawy o Policji wprowadza możliwość przyznawania policjantowi nagrody motywacyjnej w formie pieniężnej lub rzeczowej za wzorowe wykonywanie zadań służbowych, wykazywane w służbie męstwo i inicjatywę oraz pełnienie służby w trudnych warunkach. Jednak nagrody takiej nie udziela się policjantowi ukaranemu karą dyscyplinarną, przed jej zatarciem.

Podkreślić należy, że w art. 132 ust. 4 ustawy o Policji ustawodawca wprowadził autonomiczność postępowania dyscyplinarnego. Oznacza to, że czyn stanowiący przewinienie dyscyplinarne, wypełniający jednocześnie znamiona przestępstwa lub wykroczenia albo przestępstwa skarbowego lub wykroczenia skarbowego, podlega odpowiedzialności dyscyplinarnej niezależnie od odpowiedzialności karnej.

Przechodząc na grunt odpowiedzialności karnej policjanta podkreślić należy, że taką odpowiedzialność policjanta reguluje przede wszystkim ustawa z dnia 6 czerwca 1997 roku Kodeks karny, ustawa z dnia 20 maja 1971 roku Kodeks wykroczeń oraz inne przepisy karne. Odpowiedzialność karną policjanta jako funkcjonariusza publicznego regulują niżej wymienione przepisy Kodeksu karnego: art. 228 (sprzedajność pełniącego funkcję publiczną), art. 230 (płatna protekcja bierna), art. 231 (nadużycie uprawnień przez funkcjonariusza), art. 246 (wymuszanie zeznań przez funkcjonariusza publicznego), art. 247 (znęcanie się nad osobą pozbawioną wolności), art. 266 (ujawnienie informacji w związku z wykonywaną funkcją) i art. 271 (fałszerstwo intelektualne). Jednak pamiętać należy, że policjant może odpowiadać także za popełnienie innych przestępstw oraz wykroczeń.

Podkreślić należy, iż zgodnie z art. 144a ustawy o Policji nie popełnia przestępstwa, kto, będąc do tego uprawnionym, wykonuje czynności określone w art. 19a ust. 1 i 2 ustawy o Policji (czynności operacyjno-rozpoznawcze związane z niejawnym nabyciem, zbyciem lub przejęciem przedmiotów pochodzących z przestępstwa, ulegających przypadkowi, albo których wytwarzanie, posiadanie, przewożenie lub którymi obrót jest zabroniony, a także przyjęciu lub wręczeniu korzyści majątkowej, albo złożeniem propozycji w tym zakresie), a także kto wykonuje czynności określone w art. 19b ust. 1 ustawy o Policji (niejawne nadzorowanie wytwarzania, przemieszczania, przechowywania i obrotu przedmiotami przestępstwa).

Porównanie współczesnych i przedwojennych Zasad Etyki Zawodowej Policjanta

Podinsp. Dorota Trzaskuś

W 1938 r. Komendant Główny Policji Państwowej gen. bryg. Kordian Józef Zamorski ustanowił „Przykazania policjanta”. Zostały one zaprezentowane w numerze 5. tygodnika „Na Posterunku” poświęconym sprawom Policji Państwowej. Był to swojego rodzaju katalog moralny, który zawierał 14 najważniejszych zasad, jakimi powinni kierować się policjanci. Wstępem do tego katalogu były następujące słowa: *„Powierzenie policjantowi polskiemu obrony najważniejszych dóbr prawnych współobywateli jest dowodem specjalnego zaufania, jakim Państwo go obdarza. Dla umożliwienia policjantowi wypełnienia tego szczytnego, a jednocześnie doniosłej wagi obowiązku, przyznano mu wyjątkowe prawa w służbie, jakich nie posiada inny obywatel. Jednak tylko dokładna znajomość i głębokie zrozumienie tych praw-obowiązków może sprawić, że policjant polski stanie się naprawdę godnym i nie zawiedzie pokładanego w nim zaufania. Przepisów szczegółowych, regulujących każdy krok naszego życia służbowego i pozasłużbowego, jest wiele, jak wiele jest wymagań stawianych dobremu policjantowi”*.

Obecnie, my policjanci, też mamy katalog przykazań – norm etycznych których powinniśmy przestrzegać. Są to „Zasady etyki zawodowej policjanta” stanowiące załącznik do Zarządzenia nr 805 Komendanta Głównego Policji z dnia 31 grudnia 2003 r. Są one poprzedzone słowami: *„Mając na uwadze znaczenie problematyki moralnej w wykonywaniu zawodu policjanta i jego służebną wobec społeczeństwa rolę, a także konieczność wzmocnienia oraz uzupełnienia obowiązków i praw policjanta wynikających z demokratycznie stanowionego prawa, wprowadza się »Zasady etyki zawodowej policjanta«”*.

Katalogi te wprowadzono w zupełnie odmiennych realiach. Inne były uwarunkowania społeczne, polityczne, gospodarcze, inne były zagrożenia, obowiązki policjantów oraz oczekiwania społeczeństwa. Zatem, jak dalekie lub jak bliskie są sobie te katalogi? Poniżej znajduje się porównanie „Przykazań policjanta” z 1938 r. i obowiązujących „Zasad etyki zawodowej policjanta”.

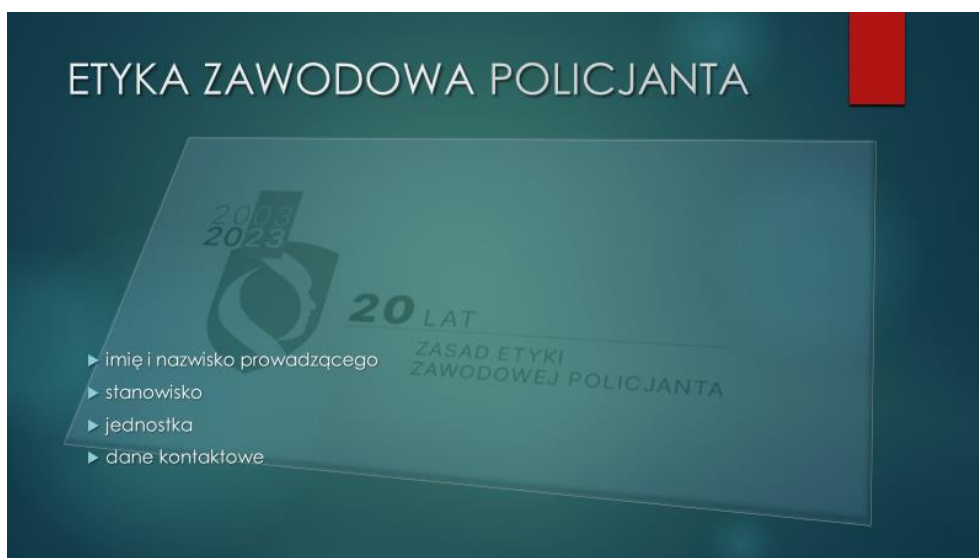
„Przykazania policjanta” z 1938 r.	„Zasady etyki zawodowej policjanta” z 2003 r.
Honor i Ojczyzna – oto hasła, którymi w życiu Twoim masz się kierować	
Ojczyzna powierzyła Ci broń i oczekuje, że będziesz Jej godny.	Policjant, podejmując decyzję o użyciu broni palnej lub zastosowaniu środków przymusu bezpośredniego, powinien zachować szczególną rozwagę i stale mieć na uwadze charakter tych środków.
Ojczyzna przyznała Ci wyjątkowe prawa. Tych praw nie nadużywaj, gdyż nie są one przywilejem, lecz obowiązkiem, który sumiennie wypełniasz w służbie Narodu.	Policjant nie może wykorzystywać swojego zawodu do celów prywatnych, a w szczególności nie może wykorzystywać informacji uzyskanych w związku z wykonywaniem obowiązków służbowych ani uzyskiwać informacji do tych celów przy użyciu służbowych metod.
Przestępstwo jest nieszczęściem. Zachowaj się wobec niego z powagą i ludzkością.	W trakcie wykonywania czynności służbowych policjant powinien zachować szczególną wrażliwość i takt w stosunku do ofiar przestępstwa lub innego zdarzenia, udzielać im możliwie wszechstronnej pomocy, a także dbać o zachowanie dyskrecji. Zawiadamiając osobę o zamachu na jej dobra lub przekazując najbliższej rodzinie wiadomość dotyczącą osoby bliskiej, która stała się ofiarą przestępstwa lub innego zdarzenia, policjant powinien zachować takt.
Pomóż temu, kto Twojej pomocy potrzebuje i obchodź się ze wszystkimi tak, jak byś chciał, by się z Tobą obchodzono.	Postępowanie policjanta w kontaktach z ludźmi powinna cechować życzliwość oraz bezstronność wykluczająca uprzedzenia rasowe, narodowościowe, wyznaniowe, polityczne, światopoglądowe lub wynikające z innych przyczyn. Wykonując zadania służbowe, policjant powinien dostosowywać swoje zachowanie do sytuacji i cech osób uczestniczących w zdarzeniu, w szczególności wieku, płci, narodowości, wyznania, a także uwzględniać uzasadnione potrzeby tych osób.
Bądź odważny, sumienny, ostrożny i nie zawieź nigdy zaufania przełożonego. Nadużycie zaufania jest hańbą. Mów prawdę, gdyż kłamstwo jest tchórzostwem.	Policjant powinien wykonywać czynności służbowe według najlepszej woli i wiedzy, z należytą uczciwością, rzetelnością, wykazując się odpowiedzialnością, odwagą i ofiarnością.
Pamiętaj, że nosisz mundur. Jak Cię widzą, tak Cię piszą. Bądź więc zawsze schludnie i czysto ubrany i nie zaniedbuj wyglądu zewnętrznego.	Policjant powinien przestrzegać zasad poprawnego zachowania, kultury osobistej i dbać o schludny wygląd.
Żyj skromnie, zachowasz przez to niezależność. Nie przyjmuj żadnych podarunków, gdyż to zobowiązuje. Jako policjant nie możesz mieć zobowiązań. Życie ponad stan jest hańbą i prowadzi do nieszczęścia. Pijaństwo zabierze Ci ludzką godność, staniesz się pośmiewiskiem rodaków i zasłużysz na pogardę dzieci.	Policjant jako funkcjonariusz publiczny powinien wystrzegać się korupcji w każdej postaci oraz zwalczać jej przejawy.
Pamiętaj, że Cię podsłuchują, więc nie mów publicznie o sprawach służbowych. Zachowaj umiar w mowie.	Policjant powinien zachować dyskrecję w odniesieniu do informacji mogących zaszkodzić społecznie pojętemu dobru służby lub dobremu imieniu osób uczestniczących w czynnościach podejmowanych przez policjanta.
Bądź w życiu i służbie sprawiedliwy.	Przełożony, oceniając podległych policjantów, jest zobowiązany kierować się jasno określonymi i znanymi im kryteriami oraz sprawiedliwością i obiektywizmem.
W wystąpieniach przeciwko wrogom Ojczyzny bądź bezwzględny, pamiętaj jednak, że dobry żołnierz gardzi okrucieństwem.	Policjant we wszystkich swoich działaniach ma obowiązek poszanowania godności ludzkiej oraz przestrzegania i ochrony praw człowieka, w szczególności wyrażający się w respektowaniu prawa każdego człowieka do życia oraz zakazie inicjowania, stosowania i tolerowania tortur bądź nieludzkiego lub poniżającego traktowania albo karania.
Rozkazów przełożonych słuchaj bezwzględnie, bądź wzorem dla podwładnych, którzy Cię pilnie obserwują. Jeśli żądasz od innych, by byli dobrymi kolegami, pamiętaj sam o koleżeństwie.	Policjant powinien rzetelnie wykonywać polecenia przełożonego oraz odnosić się do niego z szacunkiem. Stosunek policjanta do innych policjantów powinien być oparty na przestrzeganiu zasad poprawnego zachowania, poszanowania godności, a także tolerancji w zakresie nienaruszającym porządku prawnego.

	<p>Policjant powinien w miarę możliwości udzielać pomocy innym policjantom w realizacji zadań służbowych oraz wspierać w rozwiązywaniu ich problemów osobistych.</p> <p>Przełożony powinien dawać podwładnym przykład nienagannego zachowania, w szczególności nie powinien nadużywać stanowiska, funkcji, stopnia policyjnego w celu poniżenia podległego policjanta.</p> <p>Przełożony powinien zapewnić podległym policjantom właściwe warunki wykonywania zadań i rozwoju zawodowego oraz dbać o atmosferę pracy i dobre stosunki międzyludzkie.</p> <p>Kierując działaniami podległych policjantów, przełożony powinien wydawać jasne zrozumiałe polecenia oraz inspirować i motywować ich do działania.</p> <p>Przełożony powinien wysłuchać podwładnego w sprawach zawodowych i osobistych i udzielić mu wsparcia bądź pomocy, z zachowaniem dyskrecji.</p>
Miej pogardę dla pochlebców.	
Pamiętaj, że jesteś żołnierzem. Nie zaniedbuj ćwiczyć się w żołnierskiej sprawności i ucz się ciągle, pamiętając o tym, że obywatele widzą w Tobie człowieka, który musi wiedzieć wszystko.	Policjant powinien stale doskonalić i uzupełniać swoją wiedzę oraz umiejętności zawodowe, a także dbać o sprawność fizyczną.
	Policjant powinien dbać o społeczny wizerunek Policji jako formacji, w której służy i podejmować działania służące budowaniu zaufania do niej.
	Policjant nie powinien akceptować, tolerować ani lekceważyć zachowań policjantów naruszających prawo lub zasady etyki zawodowej.

Prezentacja multimedialna

nadkom. Kamil Sikorski

Prowadząc zajęcia, skorzystaj z prezentacji multimedialnej. Treści szkolenia zostaną przez grupę dużo lepiej utrwalone, jeżeli oprócz zmysłu słuchu, zaangażujesz również wzrok. Stwórz własną prezentację lub zmodyfikuj tę, którą prezentujemy poniżej.

Każdy policjant ma **obowiązek** zapoznać się z zasadami etyki zawodowej i przestrzegać ich.

- jest to obowiązek zabezpieczony groźbą **odpowiedzialności dyscyplinarnej**.

WYBRANE POJĘCIA

Prawa człowieka

podstawowe normy przysługujące każdemu z nas, wynikające z samego faktu bycia człowiekiem, np. prawo do życia, wolność słowa, zrzeszania się czy prawo do edukacji. Źródłem wszystkich praw i wolności jest godność każdego człowieka

Etyka

ogół zasad i norm postępowania przyjętych w danej epoce i w danym środowisku; moralność.

Nauka o moralności zajmująca się opisem, analizą i wyjaśnieniem rzeczywiście istniejącej moralności i ustalaniem dyrektyw moralnego postępowania

Etyka zawodowa Policjanta

swoisty kodeks etyczny stanowiący istotne narzędzie zachowań organizacyjnych mające wpływ na prawidłowe funkcjonowanie organizacji. Zasady etyki zawodowej funkcjonariusza Policji określa kodeks deontologiczny

Godność człowieka

przyrodzona i niezbywalna, stanowi źródło wolności i praw człowieka i obywatela – jest nienaruszalna, a jej poszanowanie i ochrona należą do obowiązków władz publicznych.

Norma moralna

reguła postępowania ukształtowana w świadomości ludzi określonego kręgu społecznego, pokazująca jak należy właściwie postępować

Tolerancja

poszanowanie czyichś poglądów, wierzeń, upodobań, różniących się od własnych

PODSTAWY PRAWNE

KONSTYTUCJA RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Rozdział II WOLNOŚCI, PRAWA I OBOWIĄZKI CZŁOWIEKA I OBYWATELA

ZASADY OGÓLNE

Art. 30.

Przyrodzona i niezbywalna godność człowieka stanowi źródło wolności i praw człowieka i obywatela. Jest ona nienaruszalna, a jej poszanowanie i ochrona jest obowiązkiem władz publicznych.

Art. 31.

1. Wolność człowieka podlega ochronie prawnej.
2. Każdy jest obowiązany szanować wolności i prawa innych. Nikogo nie wolno zmuszać do czynienia tego, czego prawo mu nie nakazuje.
3. Ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw mogą być ustanawiane tylko w ustawie i tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób. Ograniczenia te nie mogą naruszać istoty wolności i praw.

USTAWA O POLICJI

Art. 14. policja

Czynności Policji

1. W granicach swych zadań Policja wykonuje czynności: operacyjno-rozpoznawcze, dochodzeniowo-śledcze i administracyjno-porządkowe w celu:
  - 1) rozpoznawania, zapobiegania i wykrywania przestępstw, przestępstw skarbowych i wykroczeń;
  - 2) poszukiwania osób ukrywających się przed organami ścigania lub wymiaru sprawiedliwości, zwanych dalej „osobami poszukiwanymi”;
  - 3) poszukiwania osób, które na skutek wystąpienia zdarzenia uniemożliwiającego ustalenie miejsca ich pobytu należy odnaleźć w celu zapewnienia ochrony ich życia, zdrowia lub wolności, zwanych dalej „osobami zaginionymi”.
2. Policja wykonuje również czynności na polecenie sądu, prokuratora, organów administracji państwowej i samorządu terytorialnego w zakresie, w jakim obowiązek ten został określony w odrębnych ustawach.
3. Policjanci w toku wykonywania czynności służbowych mają obowiązek respektowania godności ludzkiej oraz przestrzegania i ochrony praw człowieka.

FUNDAMENT ZASAD ETYKI ZAWODOWEJ POLICJANTA

Zarządzenie nr 805 Komendanta Głównego Policji z dnia 31 grudnia 2003 roku w sprawie zasad etyki zawodowej policjanta

§1. 1. Zasady etyki zawodowej policjanta wynikają z ogólnych **wartości i norm moralnych** uwzględniających specyfikę zawodu policjanta.

§2. W sytuacjach nieuregulowanych przepisami prawa lub nieujętych w niniejszych zasadach etyki zawodowej policjant powinien kierować się **zasadami współzycia społecznego** i postępować tak, aby jego działania mogły być **przykładem praworządności** i prowadziły do pogłębiania społecznego **zaufania** do Policji.

§3. Policjant powinien wykonywać czynności służbowe według **najlepszej woli i wiedzy**, z należytą **uczciwością, rzetelnością**, wykazując się **odpowiedzialnością, odwagą i ofiarnością**.

§4. Policjant we wszystkich swoich działaniach ma obowiązek poszanowania **godności ludzkiej** oraz przestrzegania i **ochrony** praw człowieka, w szczególności wyrażający się w:

1. respektowaniu prawa każdego człowieka do życia;
2. zakazie **inicjowania, stosowania lub tolerowania** tortur bądź niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania.

§5. Policjant podejmując decyzję o użyciu broni palnej lub zastosowaniu środków przymusu bezpośredniego powinien zachować szczególną **rozwagę** i stale mieć na uwadze charakter tych środków.

§6. Postępowanie policjanta w kontaktach z ludźmi powinna cechować **życzliwość oraz bezstronność** wykluczająca uprzedzenia rasowe, narodowościowe, wyznaniowe, polityczne, światopoglądowe lub wynikające z innych przyczyn.

§7. Policjant powinien przestrzegać zasad poprawnego zachowania, **kultury osobistej** i dbać o schludny wygląd.

§8. Wykonując zadania służbowe policjant powinien **dostosowywać swoje zachowanie** do sytuacji i cech osób uczestniczących w zdarzeniu, w szczególności wieku, płci, narodowości i wyznania, a także uwzględniać uzasadnione potrzeby tych osób.

§9. W trakcie wykonywania czynności służbowych policjant powinien zachować szczególną **wrażliwość i takt** w stosunku do ofiar przestępstwa lub innego zdarzenia, udzielać im możliwie wszechstronnej pomocy, a także dbać o zachowanie **dyskrecji**.

§10. Zawiadamiając osobę o zamachu na jej dobra lub **przekazując najbliższej rodzinie wiadomość dotyczącą osoby bliskiej**, która stała się ofiarą przestępstwa lub innego zdarzenia, policjant powinien zachować **takt**.

§11. Policjant jako funkcjonariusz publiczny powinien **wystrzegać się korupcji w każdej postaci** oraz zwalczać wszelkie jej przejawy.

§12. Policjant **nie może wykorzystywać swojego zawodu do celów prywatnych**, a w szczególności nie może wykorzystywać informacji uzyskanych w związku z wykonywaniem obowiązków służbowych ani uzyskiwać informacji do tych celów przy użyciu służbowych metod.

§13. Policjant powinien zachować **dyskrecję** w odniesieniu do informacji mogących zaszkodzić społecznie pojętemu dobru służby lub dobremu imieniu osób uczestniczących w czynnościach podejmowanych przez policjanta.

§14. Stosunek policjanta **do innych policjantów** powinien być oparty na przestrzeganiu zasad poprawnego zachowania, poszanowania godności, a także tolerancji w zakresie nie naruszającym porządku prawnego.

§15. Policjant powinien w miarę możliwości **udzielać pomocy innym policjantom** w realizacji zadań służbowych oraz wspierać w rozwiązywaniu ich **problemów osobistych**.

§16. **Przełożony** powinien dawać podwładnym przykład nienagannego zachowania, w szczególności nie powinien nadużywać stanowiska, funkcji, stopnia policyjnego w celu poniżenia podległego policjanta.

§17. Przełożony powinien zapewniać podległym policjantom właściwe **warunki** wykonywania zadań i rozwoju zawodowego oraz dbać o **atmosferę pracy** i dobre stosunki międzyludzkie.

▶ §18. Kierując działaniami podległych policjantów przełożony powinien wydawać jasne i zrozumiałe polecenia oraz inspirować i motywować ich do działania.

§19. Przełożony oceniając podległych policjantów jest zobowiązany kierować się **jasno określonymi i znanymi im kryteriami** oraz sprawiedliwością i obiektywizmem.

§20. Przełożony powinien wysłuchać podwładnego w sprawach zawodowych i osobistych oraz **udzielić mu wsparcia bądź pomocy**, z zachowaniem dyskrecji.

§21. Policjant powinien rzetelnie wykonywać polecenia przełożonego oraz **odnosić się do niego z szacunkiem.**

§22. Policjant powinien stale doskonalić i uzupełniać swoją wiedzę oraz umiejętności zawodowe, a także dbać o sprawność fizyczną.

§23. Policjant powinien dbać o społeczny **wizerunek** Policji jako formacji, w której służy i podejmować działania służące budowaniu **zaufania** do niej.

§24. Policjant nie powinien **akceptować, tolerować ani lekceważyć zachowań** policjantów naruszających prawo lub zasady etyki zawodowej.

GALERIA DOBRYCH PRZYKŁADÓW

Policjant jest wolontariuszem w hospicjum

Policjantka weszła do ciasnej studzienki, by uratować dziecko

Policjant uratował 3-miesięczną niemowlę

Trzej policjanci uratowali mężczyznę – na zmianę prowadzili resuscytację krążeniowo-oddechową

Policjantka mistrzynią świata w sportach sylwetkowych

Z SZACUNKU DO PRZESZŁOŚCI CIEKAWOSTKI Z NASZEJ HISTORII

Zasady Etyczne policjanta II Rzeczypospolitej Polskiej

1. Honor i Ojczyzna – oto hasła, którymi w życiu Twoim masz się kierować.
2. Ojczyzna powierzyła Ci broń i oczekuje, że będziesz jej godny.
3. Ojczyzna przyznała Ci wyjątkowe prawa. Tych praw nie nadużywaj, gdyż nie są one przywilejem, lecz obowiązkem, który sumiennie wypełniasz w służbie Narodu.
4. Przesłstwo jest nieszczęściem. Zachowaj się wobec niego z powagą i ludzkością.
5. Pomóż temu, kto Twojej pomocy potrzebuje i obchodź się z wszystkimi tak, jakbyś chciał, by się z Tobą obchodzono.
6. Bądź odważny, sumienny, ostrożny i nie zawiódź nigdy zaufania przełożonego. Nadużycie zaufania jest hańbą. Mów prawdę, gdyż kłamstwo jest lichorzostwem.
7. Pamiętaj, że nosisz mundur. Jak Cię widzą, tak Cię pisać. Bądź więc zawsze czysto i schludnie ubrany i nie zaniedbuj wyglądu zewnętrznego.
8. Żyj skromnie, zachowasz przez to niezależność. Nie przyjmuj żadnych podarunków, gdyż to zobowiązuje. Jako policjant nie możesz mieć zobowiązań. Życie ponad stan jest hańbą i prowadzi do nieszczęścia. Pijaństwo zabierze Ci ludzką godność, staniesz się pośmiewiskiem rodaków i zasłużysz na pogardę dzieci.
9. Pamiętaj, że Cię podsłuchują, więc nie mów publicznie o sprawach służbowych. Zachowaj umiar w mowie.
10. Bądź w życiu i służbie sprawiedliwy.
11. W wystąpieniach przeciw wrogom Ojczyzny bądź bezwzględny, pamiętaj jednak, że dobry żołnierz gardzi okrucieństwem.
12. Rozkazów przełożonych słuchaj bezwzględnie, bądź wzorem dla podwładnych, którzy Cię pilnie obserwują. Jeśli zgądasz od innych, by byli dobrymi kolegami, pamiętaj sam o koleżeństwie.
13. Miej pogardę dla pochlebców.
14. Pamiętaj, że jesteś żołnierzem, nie zaniedbuj ćwiczyć się w żołnierskiej sprawności i ucz się ciągle, pamiętając o tym, że obywatele widzą w Tobie człowieka, który musi widzieć wszystko.

Art. 64. Dla zawarcia małżeństwa oficerowie i szeregowi P.P. obowiązani są otrzymać zezwolenie władzy przełożonej. Warunki niezbędne dla otrzymania powyższego zezwolenia określi rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych.

Zezwolenie na zawarcie związku małżeńskiego szeregowym udziela właściwy komendant wojewódzki. Szeregowym nie podlegającym komendantom wojewódzkim zezwolenia udziela Komendant Główny. Zezwolenie na zawarcie związku małżeńskiego otrzymuje szeregowy pod następującymi warunkami:

- a/ ukończenie 24 lat,
- b/ przesłużenie 3-ich lat w P.P.
- c/ nieposzlakowana opinia narzeczonej.

W wyjątkowych wypadkach, zasługujących na uwzględnienie władza przełożona może odstąpić od warunku ukończenia 24 lat przez szeregowego, a nadto od wymaganego okresu 3-ich lat służby. Odmowa zaś może nastąpić bez podania motywów.

Rozp. Prez. R.P. o P.P. Obowiązki

Lekkomyślne zaciąganie długów przez funkcjonariuszy policji stanowi wykroczenie dyscyplinarne, które może być karane nawet wydaleniem. (...)

Zaciąganie długu może stać się lekkomyślne ze względu na:

- 1/. Osobę wierzyciela
- 2/. Wysokość sumy
- 3/. Cel pożyczki
- 4/. Czas istnienia długu
- 5/. Specjalne okoliczności

ODPOWIEDZIALNOŚĆ KARNA I DYSCYPLINARNA POLICJANTÓW

Odpowiedzialność karna i dyscyplinarna policjantów

Rozdział 10

Odpowiedzialność dyscyplinarna i karna policjantów

Art. 132. 1. Policjant odpowiada dyscyplinarnie za popełnienie przewinienia dyscyplinarnego polegającego na naruszeniu dyscypliny służbowej lub nieprzestrzeganiu zasad etyki zawodowej.

2. Naruszenie dyscypliny służbowej stanowi czyn policjanta polegający na zawinionym przekroczeniu uprawnień lub niewykonaniu obowiązków wynikających z przepisów prawa lub rozkazów i poleceń wydanych przez przełożonych uprawnionych na podstawie tych przepisów.

Odpowiedzialność karna i dyscyplinarna policjantów

Art. 134. Karami dyscyplinarnymi są:

- 1) upomnienie;
- 2) nagana;
- 3) ostrzeżenie o niepełnej przydatności do służby na zajmowanym stanowisku;
- 4) wyznaczenie na niższe stanowisko służbowe;
- 5) obniżenie stopnia;
- 6) ostrzeżenie o niepełnej przydatności do służby;
- 7) wydalenie ze służby.

ETYKA ZAWODOWA POLICJANTA

Dziękuję za uwagę

Test wiedzy

mf. asp. Dariusz Rajski

Proponujemy, abyś po szkoleniu wręczył uczestnikom certyfikaty. Ażeby były one prawdziwym potwierdzeniem zdobytej przez uczestników wiedzy oraz ich zaangażowania w zajęcia, przeprowadź krótki test wiedzy. Unikaj przyznawania certyfikatów za samo tylko uczestnictwo w zajęciach – to może sprawić, że ranga tego dokumentu się zdewaluuje. Zaproponuj tym osobom, które zdadzą test, aby otrzymane certyfikaty włączyły do swoich akt osobowych przechowywanych i prowadzonych w komórce właściwej w sprawach osobowych jednostki organizacyjnej Policji. Na realizację testu przeznacz 10-12 minut.

Prawidłowe odpowiedzi:

1. **B.** Zarządzenia
2. **B.** dyskryminacji
3. **D.** jasno określonymi i znanymi im (...)
4. **A.** absolutny
5. **D.** majątkowa
6. **A.** nauka o moralności: ogół zasad i norm postępowania
7. **D.** funkcjonujący w świadomości społecznej (...)
8. **C.** uczciwość, rzetelność, odpowiedzialność, odwaga, ofiarność
9. **C.** upomnienie, wydalenie ze służby
10. **A.** prawo do życia, wolność od tortur
11. **A.** Zarządzeniem Nr 805 (...)
12. **C.** godność

Test wiedzy: Etyka zawodowa policjanta

.....
(imię)

.....
(nazwisko)

.....
(jednostka / komórka org.)

Poniżej znajduje się test jednokrotnego wyboru z zakresu Zasad etyki zawodowej. Na test składa się 12 pytań zamkniętych. Zaznacz w kółko prawidłową odpowiedź (A, B, C lub D). Aby zaliczyć test, musisz odpowiedzieć poprawnie na co najmniej 9 z 12 pytań, powodzenia!

1. Zasady etyki zawodowej policjanta określone są w akcie prawnym, który ma rangę:

- A. Uchwały
- B. Zarządzenia
- C. Rozporządzenia
- D. Ustawy

2. Osoba należąca do mniejszości etnicznej jest przez urzędnika traktowana w gorszy sposób, niż pozostali interesanci. Sytuacja taka jest przejawem:

- A. stereotypów
- B. dyskryminacji
- C. hejtu
- D. przemocy

3. Przełożony oceniając podległych policjantów jest zobowiązany kierować się:

- A. oczekiwaniami podległych funkcjonariuszy
- B. zasadą równości wyrażającą się w przyznawaniu równych nagród wszystkim podległym funkcjonariuszom
- C. własnymi sympatiami i antypatiami
- D. jasno określonymi i znanymi im kryteriami oraz sprawiedliwością i obiektywizmem

4. Zakaz tortur ma charakter:

- A. absolutny
- B. względny
- C. warunkowy
- D. uznaniowy

5. Łapówka w kwocie 300 złotych w zamian za odstąpienie od nałożenia mandatu karnego w myśl przepisów kodeksu karnego jest korzyścią:

- A. indywidualną
- B. osobistą
- C. realną
- D. majątkową

6. Etyka to:

- A. nauka o moralności: ogół zasad i norm postępowania
- B. reakcja na zachowanie się jednostki
- C. nauka o powinnościach (deontologia)
- D. postawa człowieka: otwarta i niedyskryminująca

7. Stereotyp jest to:

- A. nieuzasadniony, negatywny stosunek do kogoś lub czegoś
- B. prześladowanie osób lub grup społecznych
- C. dyskryminacja osób płci przeciwnej
- D. funkcjonujący w świadomości społecznej uproszczony i zabarwiony wartościująco obraz rzeczywistości

8. Do przymiotów policjanta wymienionych w §3 Zasad etyki zawodowej policjanta należą:

- A. uczciwość, filantropia, nieomyślność, solidarność
- B. uczciwość, prawdziwość, autonomia, męstwo
- C. uczciwość, rzetelność, odpowiedzialność, odwaga, ofiarność
- D. szczerowość, otwartość, gościnność, bezstronność

9. Do katalogu kar dyscyplinarnych wymienionych w ustawie o Policji należą m. in.:

- A. nagana, nawiązka
- B. rozmowa służbowa, obniżenie stopnia
- C. upomnienie, wydalenie ze służby
- D. nawiązka, wyznaczenie na niższe stanowisko służbowe

10. Jakie dwa prawa człowieka zostały wymienione w Zasadach etyki zawodowej policjanta?

- A. prawo do życia, wolność od tortur
- B. prawo do sądu, wolność sumienia
- C. prawo do prywatności, wolność słowa
- D. prawo do obywatelstwa, wolność i bezpieczeństwo osobiste

11. Zasady etyki zawodowej zostały wprowadzone:

- A. Zarządzeniem Nr 805 Komendanta Głównego Policji z dnia 31 grudnia 2003 r.
- B. Zarządzeniem Nr 806 Komendanta Głównego Policji z dnia 21 lipca 2003 r.
- C. Rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 21 lipca 2003 r.
- D. Zarządzeniem Nr 508 Komendanta Głównego Policji z dnia 31 grudnia 2003 r.

12. Podstawowym źródłem praw człowieka oraz wartością przyrodzoną i niezbywalną jest:

- A. ochrona prawna gwarantowana przez państwo
- B. wiara
- C. godność
- D. rozum

20 LAT

ZASAD ETYKI
ZAWODOWEJ POLICJANTA

CERTYFIKAT

niniejszym zaświadcza się, że

.....

Ukończył (-a) szkolenie z zakresu

Etyki Zawodowej Policjanta

Zarządzenie nr 805 KGP

z dnia 31 grudnia 2003 roku

POLICJA

....., *dnia* ..... *roku*

Przydatne pojęcia

nadkom. Joanna Pławecka

Antysemityzm – określone postrzeganie Żydów, które może się wyrażać jako nienawiść do nich. Antysemityzm przejawia się zarówno w słowach, jak i czynach skierowanych przeciwko Żydom lub osobom, które nie są Żydami, oraz ich własności, a także przeciw instytucjom i obiektom religijnym społeczności żydowskiej⁵.

Deontologia - nauka o powinnościach, obowiązkach, to również zespół wskazań i przepisów, dotyczących postępowania człowieka w jakiejś dziedzinie, najczęściej zawodowej. To także pogląd przeciwstawny konsekwencjalizmowi – jeśli chce się osiągnąć dobry rezultat, należy do niego dojść dobrą drogą.

Doradztwo etyczne – w Policji ukierunkowane jest na podnoszenie świadomości etycznej policjantów, zgodnie z zarządzeniem nr 805 Komendanta Głównego Policji z dnia 31 grudnia 2003 r. w sprawie „Zasad etyki zawodowej policjanta” (Dz. Urz. KGP z 2004 r. poz.3), a także podnoszenie świadomości etycznej pracowników, zgodnie z zarządzeniem nr 70 Prezesa Rady Ministrów z dnia 6 października 2011 r. w sprawie wytycznych w zakresie przestrzegania zasad służby cywilnej oraz w sprawie zasad etyki korpusu służby cywilnej (M.P.poz.953). Do zadań doradcy do spraw etyki należy w szczególności prowadzenie działań: doradczych w sytuacjach wątpliwych etycznie, związanych z wykonywaniem zadań służbowych przez policjantów i pracowników; informacyjno-edukacyjnych mających na celu podnoszenia świadomości etycznej oraz promowanie uczciwości wśród policjantów; informacyjno-edukacyjnych mających na celu podnoszenia świadomości w zakresie przestrzegania zasad służby cywilnej oraz w sprawie zasad etyki korpusu służby cywilnej.

Dyskryminacja – to każde działanie odmawiające pewnym osobom (lub grupom osób) takiego samego traktowania jak innych z powodu przynależności do określonej grupy społecznej, narodowej, religijnej itp. Oznacza niewłaściwe, wybiórcze, krzywdzące, nieuzasadnione i niesprawiedliwe traktowanie poszczególnych jednostek z powodu ich przynależności grupowej. Z perspektywy psychologicznej może przejawiać się na wiele sposobów, np. w bezpośrednim krzywdzeniu, nieprzychylnym traktowaniu, odmawianiu pomocy, przemocy fizycznej i symbolicznej itp.⁶

Dyskryminacja bezpośrednia – rozumie się przez to sytuację, w której osoba fizyczna ze względu na płeć, rasę, pochodzenie etniczne, narodowość, religię, wyznanie, światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną jest traktowana mniej korzystnie niż jest, była lub byłaby traktowana inna osoba w porównywalnej sytuacji.⁷

Dyskryminacja pośrednia - rozumie się przez to sytuację, w której dla osoby fizycznej, ze względu na płeć, rasę, pochodzenie etniczne, narodowość, religię, wyznanie, światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną, na skutek pozornie neutralnego postanowienia, zastosowanego kryterium lub podjętego działania występują lub mogłyby wystąpić niekorzystne dysproporcje lub szczególnie niekorzystna sytuacja, chyba że postanowienie, kryterium lub działanie

---

⁵ Definicja wg. IHRA – Międzynarodowy Sojusz na rzecz Pamięci o Holokauście

⁶ Działania antydyskryminacyjne .... Po pierwsze człowiek, str. 133

⁷ Ibidem

jest obiektywnie uzasadnione ze względu na zgodny z prawem cel, który ma być osiągnięty, a środki służące osiągnięciu tego celu są właściwe i konieczne.⁸

Etyka - ogół zasad i norm postępowania przyjętych w danej epoce i w danym środowisku; moralność. Nauka o moralności zajmująca się opisem, analizą i wyjaśnieniem rzeczywiście istniejącej moralności i ustalaniem dyrektyw moralnego postępowania⁹

Etyka zawodowa - zespół zasad i norm określających, jak z moralnego punktu widzenia (ze względu na dobro człowieka) powinni zachowywać się przedstawiciele danego zawodu. Dotyczy w szczególności zawodów o wyjątkowym prestiżu i znaczeniu, np. lekarza, nauczyciela, policjanta itd. Stanowi zastosowanie wartości i norm moralnych, występujących w danym społeczeństwie, w konkretnych sytuacjach zawodowych¹⁰

Etyka zawodowa Policjanta¹¹ – swoisty kodeks etyczny stanowiący istotne narzędzie zachowań organizacyjnych mające wpływ na prawidłowe funkcjonowanie organizacji. Zasady etyki zawodowej funkcjonariusza Policji określa kodeks deontologiczny. Mając na uwadze znaczenie problematyki moralnej w wykonywaniu zawodu policjanta i jego służebną wobec społeczeństwa rolę, a także konieczność wzmocnienia oraz uzupełnienia obowiązków i praw policjanta wynikających z demokratycznie stanowionego prawa, wprowadzone zostały "Zasady etyki zawodowej policjanta" stanowiące załącznik do zarządzenia nr 805 Komendanta Głównego Policji z 31 grudnia 2003 r. w sprawie „Zasad etyki zawodowej policjanta”; fragment: *Zasady etyki zawodowej policjanta wynikają z ogólnych wartości i norm moralnych uwzględniających specyfikę zawodu policjanta*. Kodeks etyczny jest pojęciem wielowymiarowym, którego sprecyzowanie zapoczątkowane zostało w latach dziewięćdziesiątych ubiegłego stulecia, a ostateczną formę – obowiązującą do dziś – sformułowano w ww. Zarządzeniu. Jest to zbiór 24 zasad opisujących szczegółowo zachowania etyczne policjanta.

Europejski Kodeks Etyki Zawodowej Policji - kodeks ma zastosowanie do tradycyjnie rozumianych funkcjonariuszy Policji i służb policyjnych oraz do innych służb, które zostały powołane i kontrolowane są przez państwo, a których nadrzędnym celem jest dbałość o przestrzeganie prawa i porządku w społeczeństwie obywatelskim, i które zostały upoważnione przez państwo do użycia siły lub skorzystania ze specjalnych uprawnień dla osiągnięcia tych celów. Kodeks jest prawnym instrumentem Rady Europy o randze rekomendacji¹².

Etos - ogół zasad i norm postępowania przyjętych w danej epoce i w danym środowisku; moralność. Nauka o moralności zajmująca się opisem, analizą i wyjaśnieniem rzeczywiście istniejącej moralności i ustalaniem dyrektyw moralnego postępowania¹³. Etos potrzebny jest każdemu policjantowi z trzech głównych powodów: nie sposób zarządzać jakością, tworzyć urząd – Policję przyjazną dla obywatela, bez swojego etosu, ponieważ jakość oznacza samokontrolę, a tę tworzy tylko pracowniczy etos. Etos potrzebny jest do właściwego kierowania podległymi pracownikami, funkcjonariuszami Policji; etos stanowi warunek dobrego wizerunku Policji w rozwiniętej demokracji, w której stawia się głównie na jakość działania. Demokracja sprawia, że źle funkcjonujący urząd (Policja), generujący niezadowolenia lokalnej społeczności prowadzi do destabilizacji struktur i zagraża stabilności zatrudnienia. Mnożą się

---

⁸ Ibidem

⁹ Działania antydyskryminacyjne .... Po pierwsze człowiek, str. 135

¹⁰ ibidem

¹¹ Zarządzenie nr 805 Komendanta Głównego Policji z 31 grudnia 2003 r. w sprawie „Zasad etyki zawodowej policjanta”, Dz. Urz. KGP z 7 stycznia 2004 r., nr 1, poz. 3

¹² RADA EUROPY KOMITET MINISTRÓW Zalecenie Rec (2001) 10 Komitetu Ministrów dla państw członkowskich dotyczące Europejskiego Kodeksu Etyki Zawodowej Policji (przyjęte przez Komitet Ministrów 19 września 2001 r. na 765. sesji Zastępców Ministrów)

¹³ Słownik, red. M. Jarosz, s. 209.

wówczas skargi na działalność Policji, spada zaufanie; etos potrzebny jest do właściwego funkcjonowania całej organizacji, jak również każdego funkcjonariusza.

Etnocentryzm - postawa właściwa członkom jakiejś grupy społecznej, wyrażająca się w skłonności do uważania własnej grupy i jej kultury za lepsze od innej¹⁴

Godność człowieka - jest przyrodzona i niezbywalna, stanowi źródło wolności i praw człowieka i obywatela – jest nienaruszalna, a jej poszanowanie i ochrona należą do obowiązków władz publicznych.¹⁵

Hejt - komunikat wymierzony przeciwko komuś, mówiący o niechęci lub braku aprobaty, często niezbyt sprecyzowanej. Zazwyczaj wyrażony jest ostrymi słowami (bywa, że wulgarnymi).

Homofobia - uprzedzenie wobec osób nieheteroseksualnych, często przejawiające się lękiem, nienawiścią i nietolerancją. Może przybierać formy agresji werbalnej i fizycznej oraz dyskryminacji, czyli gorszego traktowania osób homoseksualnych w porównaniu z osobami heteroseksualnymi. Z homofobią spotykają się także osoby transpłciowe, heteroseksualne i biseksualne, kiedy mylnie przypisuje im się homoseksualną orientację seksualną.¹⁶

Islamofobia - to strach i wynikająca z niego gotowość do dyskryminacji osób na podstawie faktycznej, przypuszczalnej lub zewnętrznie przypisanej przynależności do grupy muzułmanów. Jako pojęcie socjologiczne oznacza odrzucenie islamu oraz muzułmanów, szczególnie jako osób reprezentujących mniejszość w danym społeczeństwie.¹⁷

Konflikt interesów - pojawia się w sytuacji, w której funkcjonariusz publiczny posiada taki interes prywatny, który wpływa, lub wydaje się, że wpływa, na bezstronne i obiektywne wykonywanie jego obowiązków służbowych.¹⁸ Konflikt interesów to pełnienie przez osobę publiczną albo członków jej najbliższej rodziny funkcji lub utrzymywanie kontaktów o charakterze prywatnym, które mogą wpływać na treść urzędowych zachowań w sposób rodzący wątpliwości co do ich bezstronności. Istnieją trzy podstawowe rodzaje zabezpieczeń prawnych, zapobiegających konfliktom interesów w zakresie działalności administracji, tj.: zakaz łączenia funkcji w administracji z pełnieniem innych wymienionych w ustawie funkcji; wynikający z k.p.a zakaz prowadzenia spraw, w których wchodzi w grę osobisty interes danego pracownika (w takich wypadkach podlega wyłączeniu dany pracownik, a niekiedy cały urząd); zakaz podejmowania zajęć dodatkowych, których wykonywanie mogłoby stwarzać konflikt interesów; polskie prawo przewiduje ograniczenia w podejmowaniu działalności gospodarczej przez ściśle wymienione w ustawach osoby.¹⁹

Korupcja - przyjmowanie łapówek przez urzędników lub funkcjonariuszy. Korupcja to żądanie, proponowanie, wręczanie lub przyjmowanie bezpośrednio lub pośrednio łapówki lub jakiegokolwiek innej nienależnej korzyści lub obietnicy takiej korzyści. Jest to nadużycie władzy publicznej przez funkcjonariuszy publicznych i członków organów samorządowych oraz przez osoby zatrudnione

---

¹⁴ Działania antydyskryminacyjne .... Po pierwsze człowiek, str. 134

¹⁵ Ibidem

¹⁶ Działania antydyskryminacyjne .... Po pierwsze człowiek, str. 136

¹⁷ Ibidem

¹⁸ Art. 13 ust. 1 zaleceń Komitetu Ministrów Rady Europy nr R (2000) 10 w sprawie kodeksów postępowania funkcjonariuszy publicznych, [http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/documents/Rec\(2000\)10_EN.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/documents/Rec(2000)10_EN.pdf)

¹⁹ Poradnik_antykorupcyjny_dla_urzednikow.pdf, CBA, 2012

w instytucjach dysponujących środkami publicznymi, np.: publiczne zakłady opieki zdrowotnej, szkoły, uczelnie, instytucje kontrolne, instytucje i przedsiębiorstwa z udziałem Skarbu Państwa, fundacje itp.²⁰

Korzyść majątkowa - każde dobro zaspokajające określoną potrzebę, którego wartość da się wyrazić w pieniądzu.

Korzyść osobista - świadczenie o charakterze niemajątkowym, polepszające sytuację osoby, która je uzyskuje (obietnica awansu, załatwienia pracy, odznaczenia orderem, wyuczenie zawodu, ograniczenie obowiązków zawodowych, albo przyjęcie na praktykę, wystanie na zagraniczne stypendium, wykreowanie pozytywnego wizerunku w mediach, przyspieszenie operacji, kontakty seksualne, itp.

Ksenofobia - [gr. phóbos 'strach'], postawa charakteryzująca się niechęcią lub wrogością do obcych (rasowo, religijnie lub etnicznie) i do tworzonej przez nich kultury.²¹ (społeczno-psychologiczna postawa charakteryzująca się przesadnie okazywaną obawą, niechęcią lub wrogością do cudzoziemców i tego, co zagraniczne).²²

Kultura osobista – sposób zachowania, mówienia, bycia, który zapewnia nam opinię ludzi uprzejmych i dobrze wychowanych. Policjant powinien przestrzegać zasad poprawnego zachowania, kultury osobistej i dbać o schludny wygląd.²³

Nieetyczne zachowanie - niezgodne z nakazami etyki. Zasady etyczne funkcjonariuszy Policji mają charakter zbioru deontologicznego dla przedstawicieli tego zawodu. Postępowanie niezgodnie z nimi stanowi nieetyczne zachowanie, w szczególności gdy jest to zawód zaufania społecznego, Niedopuszczalnym zachowaniem jest wykorzystywanie swej pozycji zawodowej do osiągnięcia prywatnych korzyści czy to materialnych, czy też jakichkolwiek innych.

Nieludzkie traktowanie - nieludzkie traktowanie nastąpi, gdy w trakcie legalnych działań prawnych funkcjonariusz wkroczy w sferę integralności fizycznej i psychicznej jednostki. Zwykle dolegliwości te będą wynikiem użycia siły fizycznej; jednak, co warto podkreślić, współczesne orzecznictwo jest ukierunkowane nie tylko na sam stopień dolegliwości, ale również na kwestię konieczności jej użycia. Element ten będzie miał znaczenie przy tłumieniu zamieszek, gdzie zastosowanie siły niejednokrotnie będzie niezbędne dla zapewnienia bezpieczeństwa i porządku. Zatem wszelkie wtargnięcia w sferę integralności fizycznej, których nie da się uzasadnić okolicznościami, zostanie uznane za nieludzkie traktowanie, które bezwzględnie uderza w godność jednostki. Nieludzkie traktowanie może pojawić się w kontekście decyzji o ekstradycji czy też deportacji, odnośnie do warunków panujących w więzieniu, ale przede wszystkim z taką sytuacją będziemy mieli do czynienia w przypadku ekstensywnego użycia siły w trakcie zatrzymań i przesłuchań przez policję oraz służby specjalne, złego traktowanie więźniów lub też nieuzasadnionego stosowania wobec nich środków izolacyjnych czy też traktowania osób w izbach wytrzeźwień. Nie jest tu wymagany element premedytacji, zmuszenia do złożenia zeznań czy też brutalności; wystarczy ów „minimalny poziom dolegliwości”. Jednakże, jeśli wystąpi któryś z wyżej wymienionych, można będzie rozważyć podwyższenie kwalifikacji naruszenia i uznania jej za tortury.²⁴

---

²⁰ <https://policja.pl/pol/bswp/profilaktyka-korupcyjn/korupcja-i-jej-zapobie/59981,Korupcja-i-jej-zapobieganie.html>

²¹ <https://encyklopedia.pwn.pl>

²² Działania antydyskryminacyjne .... Po pierwsze człowiek, str. 135

²³ Zarządzenie nr 805 Komendanta Głównego Policji z 31 grudnia 2003 r. w sprawie „Zasad etyki zawodowej policjanta”, Dz. Urz. KGP z 7 stycznia 2004 r., nr 1, poz. 3

²⁴ https://repozytorium.uni.wroc.pl/Content/52914/03_Izabela_Joanna_Bista.pdf

Nierówne traktowanie - rozumie się przez to traktowanie osób fizycznych w sposób będący jednym lub kilkoma z następujących zachowań: dyskryminacją bezpośrednią, dyskryminacją pośrednią, molestowaniem, molestowaniem seksualnym, a także mniej korzystnym traktowaniem osoby fizycznej wynikającym z odrzucenia molestowania lub molestowania seksualnego lub podporządkowania się molestowaniu lub molestowaniu seksualnemu, oraz zachęcanie do takich zachowań i nakazywanie tych zachowań.²⁵

Norma moralna - reguła postępowania ukształtowana w świadomości ludzi określonego kręgu społecznego, pokazująca jak należy właściwie postępować. Normy moralne odnoszące się do postępowania ludzi określają ich powinności odnośnie innych ludzi i wyrażane są w postaci nakazów (bądź sprawiedliwy, dotrzytuj podjętych zobowiązań, szanuj starszych) lub zakazów (nie zabijaj, nie kradnij, nie nadużywaj ludzkiego zaufania).

Mizoginizm (mizoginia) to chorobliwa niechęć do kobiet. W 95 proc. przypadków dotyczy to mężczyzn, jednak pozostałe 5 proc. to kobiety, które czują nieodpartą nienawiść do przedstawicielek własnej płci.²⁶

Mniejszość etniczna - w rozumieniu ustawy jest to grupa obywateli polskich, która spełnia łącznie następujące warunki: jest mniej liczebna od pozostałej części ludności Rzeczypospolitej Polskiej, w sposób istotny odróżnia się od pozostałych obywateli językiem, kulturą lub tradycją; dąży do zachowania swojego języka, kultury lub tradycji; ma świadomość własnej historycznej wspólnoty etnicznej i jest ukierunkowana na jej wyrażanie i ochronę; jej przodkowie zamieszkiwali obecnie terytorium Rzeczypospolitej Polskiej od co najmniej 100 lat; nie utożsamia się z narodem zorganizowanym we własnym państwie. Na mocy ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym, w Polsce funkcjonują obecnie 4 mniejszości etniczne (romska, łemkowska, tatarska i karaimska).²⁷

Mniejszość narodowa - w rozumieniu ustawy jest to grupa obywateli polskich, która spełnia łącznie następujące warunki: jest mniej liczebna od pozostałej części ludności Rzeczypospolitej Polskiej, w sposób istotny odróżnia się od pozostałych obywateli językiem, kulturą lub tradycją; dąży do zachowania swojego języka, kultury lub tradycji; ma świadomość własnej historycznej wspólnoty narodowej i jest ukierunkowana na jej wyrażanie i ochronę; jej przodkowie zamieszkiwali obecnie terytorium Rzeczypospolitej Polskiej od co najmniej 100 lat; utożsamia się z narodem zorganizowanym we własnym państwie. Na mocy ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym, w Polsce funkcjonuje obecnie 9 mniejszości narodowych (niemiecka, białoruska, ukraińska, rosyjska, litewska, słowacka, żydowska, czeska i ormiańska).²⁸

Mobbing - oznacza działania lub zachowania dotyczące pracownika lub skierowane przeciwko pracownikowi, polegające na uporczywym i długotrwałym nękanii lub zastraszaniu pracownika, wywołujące u niego zaniżoną ocenę przydatności zawodowej, powodujące lub mające na celu poniżenie lub ośmieszenie pracownika, izolowanie go lub wyeliminowanie z zespołu współpracowników. Mobbing to cykliczne, długotrwałe powtarzające się sposoby postępowania, które działają na szkodę pracownika. Skutki mobbingu to między innymi obniżenie samooceny, zastraszanie, problemy na tle zdrowia fizycznego i psychicznego. Mobbingiem nie są więc jednorazowe sytuacje

---

²⁵ Ustawa z dnia 3 grudnia 2010 r. o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania (Dz. U. Nr 254, poz. 1700).

²⁶ <https://www.medonet.pl/zdrowie,mizoginizm>

²⁷ Ibidem

²⁸ Ibidem

konfliktowe ani np. konstruktywna krytyka ze strony przełożonego, która wywoła u pracownika poczucie lęku i dyskomfortu²⁹.

Mowa nienawiści - wg. Rady Europy, obejmuje wszelkie formy wypowiedzi, które szerzą, propagują czy usprawiedliwiają nienawiść rasową, ksenofobię, antysemityzm oraz inne formy nienawiści bazujące na nietolerancji m.in.: nietolerancję wyrażającą się w agresywnym nacjonalizmie i etnocentryzmie, dyskryminację i wrogość wobec mniejszości, imigrantów i ludzi o imigranckim pochodzeniu. (wypowiadanie się w celu znieważenia jakiejś osoby czy grupy lub wzbudzenia niechęci wobec niej. Nawoływanie do przemocy jest typowe dla mowy nienawiści. Często przyczynia się do rozpowszechniania rozmaitych uprzedzeń i stereotypów)

Ocena moralna – aprobata bądź dezaprobata ludzkiego postępowania, wyrażana w sposób werbalny lub pozawerbalny (np. odwrócenie się plecami).

Poniżające traktowanie - czynności powodujące poczucie strachu i upokorzenia, prowadzące do upodlenia; mogą być przyczyną załamania fizycznego i psychicznego³⁰

Prawa człowieka – to podstawowe normy przysługujące każdemu z nas, wynikające z samego faktu bycia człowiekiem, np. prawo do życia, wolność słowa, zrzeszania się czy prawo do edukacji. Źródłem wszystkich praw i wolności jest godność każdego człowieka. Prawa człowieka mają charakter:

- powszechny – są takie same dla każdego człowieka, niezależnie od wyznawanych wartości, poglądów czy religii;
- przyrodzony – istnieją niezależnie od woli władzy czy przepisów prawa, państwo jedynie tworzy system ich ochrony;
- niezbywalny – żadna władza nie może nam ich odebrać, nie można się ich zrzec;
- nienaruszalny – istnieją niezależnie od władzy i nie mogą być przez nią dowolnie regulowane;
- naturalny – posiadamy je z racji godności osobowej, człowieczeństwa, a nie z powodu czyjejś decyzji czy nadania;
- niepodzielny – wszystkie stanowią integralną i współzależną całość.

Podmiotem praw człowieka jest zazwyczaj jednostka, a nie grupa (prawa indywidualne), dają one możliwość korzystania z wszelkich innych praw (prawa podstawowe), dlatego ich przestrzeganie powinno być gwarantowane i chronione przez państwo. Prawa człowieka dzielimy także na: 1) prawa (prawa pozytywne) – władza ma obowiązek podjęcia działania na rzecz jednostki, a jednostka ma prawo żądać przysługujących jej praw; 2) wolności (prawa negatywne) – obowiązek powstrzymywania się władzy od działań w określonych obszarach naszego życia. Prawa człowieka mogą być ograniczane tylko w ściśle określonych sytuacjach, definiowanych zwykle w dokumentach międzynarodowych lub konstytucjach państw (np. ze względu na ochronę określonych wartości albo zagrożenia, np. wojnę). Istnieją jednak prawa, które są prawami absolutnymi i nie można ich ograniczyć w żadnym przypadku. Jest to wolność od tortur i wolność od niewolnictwa.³¹

Profilowanie etniczne (dyskryminujące) – wiąże się z mniej korzystnym traktowaniem osoby, która znajduje się w podobnej sytuacji jak inni (innymi słowy dyskryminowanie), np. wykonywanie przez

---

²⁹ https://www.praca.pl/poradniki/rynek-pracy/mobbing-kodeks,rodzaje,przejawy,skutki,przyklady_pr-1940.html

³⁰ Ibidem

³¹ <https://www.amnesty.org/pl/zglebiaj-wiedze/prawa-czlowieka/>

Policję uprawnień w zakresie zatrzymania i rewizji lub podjęcie przez Policję decyzji o wykonaniu uprawnień w oparciu jedynie lub głównie o rasę, pochodzenie etniczne lub religię danej osoby.³²

Przeczucie - jest przeciwieństwem innego syndromu, będącego rezultatem chronicznego stresu, a mianowicie wypalenia zawodowego. O ile wypalenie wynika z nadmiernego zużycia sił i wyczerpania, o tyle przyczyną przeczucia jest niemożność „bycia w pełni”. Jest więc skutkiem niedostatecznego wykorzystania własnej energii i możliwości.³³

Przestępstwa z nienawiści - to każde przestępstwo natury kryminalnej, wymierzone w ludzi i ich mienie, w wyniku którego ofiara lub inny cel przestępstwa, są dobierane ze względu na ich faktyczne bądź domniemane powiązanie, związek, przynależność, członkostwo lub udzielanie wsparcia grupie wyróżnianej na podstawie cech charakterystycznych wspólnych dla jej członków, takich jak faktyczna lub domniemana rasa, narodowość lub pochodzenie etniczne, język, kolor skóry, religia, płeć, wiek, niepełnosprawność fizyczna lub psychiczna, orientacja seksualna lub inne podobne cechy.³⁴ Polskie prawo jako przestępstwa określa: groźenie, znieważanie, nawoływanie do nienawiści i przemocy, dążenie do wyniszczenia grup etnicznych czy wyznaniowych, a także oczywiście stosowanie przemocy. Jeśli takie działania spowodowane są wrogością wobec czyjejs tożsamości – są to przestępstwa z nienawiści.

Rasizm – pogląd oparty na tezie o nierównowartości biologicznej, społecznej i intelektualnej ras ludzkich, łączący się zwykle z wiarą we wrodzoną wyższość określonej rasy, często uznający jej prawo do panowania nad innymi, stanowiący podstawę ideologii nazizmu, apartheidu itp.³⁵

Romofobia - dyskryminacja Romów, niechęć wobec nich pomieszana z nieuzasadnionym lękiem.³⁶

Sankcja moralna - reakcja (własna lub grupy) na zachowanie się jednostki, konsekwencja oceny moralnej występująca w formie kary (dezaprobata) lub nagrody (aprobata), posiadająca wymiar indywidualny (wyrzuty sumienia, samozadowolenie) bądź wymiar społeczny (odrzućcie przez grupę, pochwała społeczna).

Seksizm (ang. sexism) – przekonanie o biologicznej, intelektualnej i/lub moralnej – naturalnej lub ustanowionej – wyższości jednej płci nad drugą. Przekonanie o wynikającej z tej hierarchii zasadności nierównego traktowania osób różnych płci; uprzedzenie i/lub dyskryminacja ze względu na płeć.³⁷

Stereotyp - funkcjonujący w świadomości społecznej skrótowy, uproszczony i zabarwiony wartościująco obraz rzeczywistości odnoszący się do rzeczy, osób, grup społecznych, instytucji itp., często oparty na niepełnej lub fałszywej wiedzy o świecie, utrwalony jednak przez tradycję i z trudem ulegający zmianom.³⁸

Stosowanie mobbingu oznacza działania lub zachowania dotyczące funkcjonariusza Policji albo skierowane przeciwko funkcjonariuszowi, polegające na uporczywym i długotrwałym nękanii, zastraszaniu lub stosowaniu przemocy psychicznej z wykorzystaniem stosunku zależności lub

---

³² Podniesienie skuteczności działań Policji. Rozumienie dyskryminacyjnego profilowania etnicznego i zapobieganie mu, Luksemburg 2010.

³³ <https://rynekpracy.pl/informacje-prasowe/przeczucie-nowa-choroba-zawodowa>

³⁴ definicja Biura Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (ODIHR-OSCE)

³⁵ Ibidem

³⁶ Ibidem

³⁷ 5 Uniwersalny słownik języka polskiego, t. 3, s. 1391.

³⁸ Działania antydyskryminacyjne .... Po pierwsze człowiek, str. 141

podległości służbowej, wywołujące u niego zaniżoną ocenę przydatności zawodowej, powodujące lub mające na celu poniżenie lub ośmieszenie, izolowanie go lub wyeliminowanie z zespołu współpracowników, chociażby działania lub zachowania te znajdowały podstawy w zakresie funkcjonowania hierarchicznej struktury organizacyjnej w Policji.

Sygnalista - osoba, która z uwagi na posiadane informacje dokonuje zgłoszenia zauważonych nieprawidłowości.

Tolerancja - poszanowanie czyichś poglądów, wierzeń, upodobań, różniących się od własnych.³⁹

Tortury - każde działanie, którym jakiegokolwiek osobie umyślnie zadaje się ostry ból lub cierpienie fizyczne bądź psychiczne w celu uzyskania od niej lub od osoby trzeciej informacji lub wyznania, w celu ukarania jej za czyn popełniony przez nią lub osobę trzecią, albo o którego dokonanie jest ona podejrzana, a także w celu zastraszenia lub wywarcia nacisku na nią lub osobę trzecią albo w jakimkolwiek innym celu wynikającym z wszelkiej formy dyskryminacji, gdy taki ból lub cierpienie powodowane są przez funkcjonariusza państwowego lub inną osobę występującą w charakterze urzędowym lub z ich polecenia albo za wyraźną lub milczącą zgodą. Określenie to nie obejmuje bólu lub cierpienia wynikających jedynie ze zgodnych z prawem sankcji, nieodłącznie związanych z tymi sankcjami lub wywołanymi przez nie przypadkowo. Przyjmuje się, że każda tortura i nieludzkie traktowanie są poniżające, ale nie każde poniżające traktowanie lub karanie musi być jednocześnie nieludzkie.⁴⁰

Tożsamość płciowa - (ang. gender identity) – odnosi się do wewnętrznego poczucia oraz indywidualnego doświadczenia płci społecznej, które „może lub nie musi odpowiadać płci określonej przy urodzeniu, włączając w to osobiste odczucie własnej cielesności (które może prowadzić do modyfikacji wyglądu zewnętrznego lub biologicznych funkcji metodami medycznymi chirurgicznymi lub innymi) i inne formy wyrażania własnej płciowości przez ubiór, mowę czy sposób zachowania”.⁴¹

Transfobia – irracjonalny lęk przed osobami transpłciowymi lub wrogość wobec nich bądź osób, które w jakiś sposób przekraczają normy płciowe.⁴²

Transpłciowość - termin określający zjawisko niedopasowania płci biologicznej do ekspresji psychicznej bądź płciowej. Najczęściej dotyczy osób transseksualnych lub transwestytycznych. Osoby transseksualne zazwyczaj dążą do korekty płci biologicznej, aby ją dostosować do psychicznego poczucia płci.⁴³

Tranzycja (ang. transition – przejście) – nazwa odnosząca się do procesu korekty płci i rozpoczęcia przez osoby transseksualne lub transpłciowe życia w preferowanej płci. W języku polskim słowo tranzycja w kontekście transpłciowości funkcjonuje równoległe z przemianą oraz zmianą.⁴⁴

Ukraińofobia - określenie postawy wrogiej i nienawistnej wobec Ukrainy i Ukraińców, wiążąca się nierzadko z kwestionowaniem prawa do ukraińskiej państwowości i samostanowienia narodu

---

³⁹ <https://sjp.pwn.pl/sjp/tolerancja;2529924>

⁴⁰ Działania antydyskryminacyjne .... Po pierwsze człowiek, str. 142

⁴¹ T. Hammarberg, Dokument tematyczny. Tożsamość płciowa a prawa człowieka, TGEU, Malmo 2011, s. 3.

⁴² Ibidem

⁴³ M. Makuchowska, Przemoc motywowaną homofobią, s. 12.

⁴⁴ Ibidem

ukraińskiego. Nieprzyjazny stosunek odnosi się do kultury i historii narodu ukraińskiego i języka ukraińskiego oraz wszystkich przejawów ukraińskiej tożsamości narodowo-kulturowej.⁴⁵

Upředzenie - negatywny stosunek do kogoś lub czegoś, powstały w wyniku powziętych z góry przekonań, niesprawdzonych sądów itp.⁴⁶

Wartości - wszystko, co cenne, godne pożądanía lub wyboru, co stanowi cel ludzkich dążeń. W sensie etycznym wartość określa się ze względu na dobro człowieka.

Wielokulturowość – to otwartość na rozmaite kultury. W praktyce wielokulturowość to model, którego założeniem jest współistnienie obok siebie grup społecznych o różnym pochodzeniu, wyznaniach, poglądach i sposobie życia.⁴⁷

Wykluczenie społeczne - określa sytuację, w której dana jednostka będąca członkiem społeczeństwa nie może normalnie uczestniczyć w działaniach obywateli tego społeczeństwa, przy czym ograniczenie to nie wynika z jej wewnętrznych przekonań wykluczonej jednostki, ale znajduje się poza jej kontrolą. Wykluczenie społeczne jest zjawiskiem wielowymiarowym i w praktyce oznacza niemożność uczestnictwa zarówno w życiu gospodarczym, politycznym, jak i kulturowym, w wyniku braku dostępu do zasobów, dóbr i instytucji, ograniczenia praw społecznych oraz deprywacji potrzeb. Grupami społecznymi najbardziej narażonymi na wykluczenie społeczne są: osoby niepełnosprawne, osoby chore psychicznie, uzależnione, długotrwale bezrobotne, opuszczające zakłady karne i poprawcze, kobiety samotnie wychowujące dzieci, ofiary patologii życia rodzinnego, osoby o niskich kwalifikacjach zawodowych, osoby starsze, samotne, bezdomni, dzieci i młodzież ze środowisk zaniedbanych oraz wychowujące się poza rodziną, osoby będące imigrantami oraz członkami mniejszości narodowych.⁴⁸

Wypalenie zawodowe - najczęściej opisuje się jako stan wyczerpania cielesnego, duchowego lub uczuciowego. Proces ten zaczyna się bardzo powoli i niezauważalnie, a ujawnia się nagle i z dużą siłą. Objawy mają ogromny wpływ na życie zawodowe, czas wolny od pracy, relacje ze znajomymi, związki partnerskie i funkcjonowanie jednostki w rodzinie. Często towarzyszy im awersja i myśli oraz zachowania ucieczkowe. Wypalenie jest rezultatem długotrwałego lub powtarzającego się obciążenia w wyniku długoletniej, intensywnej pracy dla innych ludzi.⁴⁹

---

⁴⁵ <https://pl.wikipedia.org/wiki/Ukrainofobia>

⁴⁶ Działania antydyskryminacyjne .... Po pierwsze człowiek, str. 143

⁴⁷ Działania antydyskryminacyjne .... Po pierwsze człowiek, str. 143

⁴⁸ Działania antydyskryminacyjne .... Po pierwsze człowiek, str. 143

⁴⁹ Ibidem